

โครงการออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า”

ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

BRAND IDENTITY DESIGN FOR “ASIANA”, SOUTHEAST ASIAN
EMBROIDERY PRODUCTS.

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชานิตศิลป์ ภาควิชานิตศิลป์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

๒๖๖.

ร 389ค

05๒7

ปีการศึกษา 2547

เลขหมู่..... 59551

เลขทะเบียน.....

วัน,เดือน,ปี..... 8 ส.ค. 2549

ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
b. 11591603
i.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้า มิฉะนั้นข้าพเจ้าขอสงวนสิทธิ์ในการดำเนินคดีต่อไป

ใบอนุญาตศิลปนิพนธ์

การออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า”

ผลิตภัณฑ์จากผ้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

BRAND IDENTITY DESIGN FOR ASIANA, SOUTHEAST ASIAN

EMBROIDERY PRODUCTS

ภาควิชาศิลปะการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปนิพนธ์ เสาวภา พงษ์คุณากร วันที่ 25 มีนาคม 2548
(อาจารย์เสาวภา พงษ์คุณากร)

หัวหน้าภาควิชา [Signature] วันที่ 25.3.48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
(อาจารย์วิศักดิ์ รักใหม่)
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์ การออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า”
 ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 Brand Identity Design for Asiana, Southeast Asian
 Embroidery products.

ชื่อ นางสาวรัชฎากร ชัยเรืองรัชต์

สาขาวิชา ออกแบบนิเทศศิลป์

ภาควิชา นิเทศศิลป์

คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2547

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ เสาวภา พงษ์คุณากร

บทคัดย่อ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่ชาวต่างชาติรู้จักในนาม “อินโดจีน” นั้น มีวัฒนธรรมการทอผ้าที่มีการสืบทอดและพัฒนาตลอดงานวิจิตรซับซ้อน รวมถึงการสร้างสรรคัลลายและวิธีการทอขึ้นจากภูมิปัญญาของคน ล้วนแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ร่วมอันโดดเด่นของบรรพชนเผ่าไท (Tai) ที่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาลวดลายของผ้า เพื่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกราฟิก

โครงการนี้เป็นการออกแบบกราฟิกเพื่อการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า” มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวต่างชาติและชาวไทยที่มีฐานะค่อนข้างดี มีความสนใจและชื่นชมในความงดงามของลวดลายผ้าทอแบบโบราณจากเอเชีย ซึ่งผลิตภัณฑ์จากร้านเอเชียน่านั้นทำจากเส้นใยธรรมชาติ และเน้นวิธีการทอด้วยมือและลวดลายแบบดั้งเดิม เพื่อใช้เป็นจุดขายของร้านสำหรับลูกค้าที่มองหาของฝากที่มีความเป็นผ้าทอแบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จริงๆ เป็นหัวข้อที่เน้นศึกษาว่าทำอย่างไรจึงจะสร้างตราสินค้าที่แสดงออกถึงความเป็นผ้าทอของเอเชีย 6 ประเทศ ที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง และจะต้องสร้างให้ภาพลักษณ์ของร้านมีความเป็นสากล คู่มือคุณค่าด้วยการใช้กราฟฟิกและลวดลายจากผ้าทอที่ดึงเอาลักษณะการปัก การทอ และการใช้เรื่องของเส้นใยของผ้ามานำเสนอ ขอบเขตในการออกแบบได้แก่ ตราสัญลักษณ์ สิ่งพิมพ์ทางธุรกิจ ก่อร่างมาตรฐาน, ถุง,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่องบรรจุภัณฑ์ชุดในโอกาสพิเศษ สิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ แผ่นพับ บัตรสมาชิก
แผ่นพับขนาดเล็กใช้แนบไปพร้อมสินค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ครอบครัวรัชเรื่องรัชต์

ป้าและแม่

พี่เอ

พี่อ้อม

ลุงกับป้า

อาหุม

พี่ เขม

พี่ เอี่ยม

อาจารย์รไท ผลดี

อาจารย์เสาวภา พงษ์คุณากร

อาจารย์ภาควิชานิเทศศิลป์ทุกท่าน

ครอบครัวสินธุ์ประสิทธิ์

คุณตาและคุณแม่อิง

อิง

ออย

นิต

กิ่งไผ่ (เพื่อนอิง)

ท็อป (เพื่อนหญิง)

คุณป้าของปิ่น

ขวัญกะเอ

หญิง

เพื่อนนิเทศศิลป์ ฉาก 19....

การมีสติและระลึกอยู่เสมอว่าอยู่และทำเพื่ออะไร

วิธีเรียนรู้ของการอยู่อย่างมีคุณค่าและคุณภาพ

ช่วยเสมอเวลาที่ควบคุมอะไรไม่ได้

เงินแต่ะเอี้ยช่วยชีวิต

ผ้าสวยๆ ที่ซื้อเองไม่ได้

กล้องดิจิทัล , เพลงเพราะทุกเพลงของเบเกอรี่หาได้ที่นี้

ภาพสวยๆ และคำแนะนำยาวๆ อาหารอร่อยหนังฟรีบ่อยๆ

โครงการนี้ไม่ถูกลยกเลิกเพราะได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์

ทุกข้อมูลทุกรูปภาพมีความหมายต่อโครงการนี้ค่ะ

ความใส่ใจทุกรายละเอียดของอาจารย์ช่วยสร้างให้เกิดคุณภาพ

และนิสัยรอบคอบ ได้ดีเยี่ยม ขอขอบคุณที่มีอาจารย์สอนอยู่ที่นี้

ทุกความรู้ทุกการกระทำ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเอาตัวรอด

ผ้าพอสวยๆ ที่พยายามหามาให้ ขอโทษที่ไม่ได้บอกคุณตาค่อนคะ

ถ้าปรึกษาตั้งแต่ปี 1-4 คิดว่าอิงเรียนกับเราจนจบเลยละ

ช่วยพิมพ์งานด่วนจี๋ และกำลังใจที่สี่เสมอ

ทุกเรื่องจริงๆ ขอขอบคุณสำหรับเสียบยงและแรงงาน

อุตสาหกรรมช่วยแปลจากออสเตรเลีย

ไม่รู้จักกันแท้ๆ ใจดีจัง ถอดความได้เร็วมากๆ

ใจดีให้ราคา print ถูก ขอขอบคุณมากๆ ค่ะ

ทุกความใส่ใจ และพึ่งพาได้เสมอ

โชคคืออยู่ กลุ่มเดียวกัน ขอขอบคุณกำลังใจยามศึก

ขอบคุณที่ได้รู้จักและทุกความช่วยเหลือที่มีให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

การออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า” เป็นการนำเอกลักษณ์จากลวดลายผ้าทอของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบกราฟิกเพื่อแสดงให้เห็นถึงความงดงามของลวดลายผ้าทอ เน้นการออกแบบที่แสดงถึงความเป็นผ้าทอของเอเชียและความเป็นสากลของตราสัญลักษณ์ เพื่อเป็นสินค้าที่ชาวต่างชาติต้องการซื้อเป็นของที่ระลึกที่มีคุณค่า

ผู้จัดทำ

นางสาวรัชฎากร ชัยเรืองรัชต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
บทที่	
1. การออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า”	1
1.1 ความสำคัญของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 ขอบเขตของโครงการ	1
1.4 แนวทางบรรลุเป้าหมาย	2
2. การออกแบบ Corporate Identity	3
2.1 การออกแบบสัญลักษณ์	3
2.1.1 ลักษณะของเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ชนิดต่าง ๆ	3
2.1.2 ข้อดีและข้อเสียของเครื่องหมายแต่ละชนิด	4
2.1.3 ประโยชน์ของเครื่องหมายการค้า	4
2.1.4 วิธีการออกแบบเครื่องหมายการค้า	4
2.1.5 ตารางแม่แบบ (Grid)	5
2.1.6 รูปแบบของเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางการค้า	6
2.1.7 ลักษณะสัญลักษณ์ที่ดี	6
2.2 การออกแบบโฆษณาประเภทสิ่งพิมพ์	7
2.2.1 สิ่งพิมพ์เพื่อการแจก	7
2.2.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์	8
2.2.3 การออกแบบภาษาโฆษณาบรรจุและฉลาก	10
2.2.4 การออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์	11
2.2.5 บทบาทและหน้าที่ของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์	12
3. ผ้าไท..และลวดลายผ้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	15
3.1 วัฒนธรรมผ้าผ้าไท	15

3.1.2	ข้อสังเกตเกี่ยวกับผ้าทอมือในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน	16
3.2	ลวดลายของผ้าไท	18
3.2.1	ลวดลายของผ้าไทในสมัยประวัติศาสตร์	25
3.2.2	ลวดลายรูปสัตว์ในผ้าทอไทโบราณ	30
3.2.3	สัตว์ที่เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องอำนาจวาสนา	31
3.3	ประวัติผ้าทอไท	32
3.3.1	ประเภทผ้าทอพื้นบ้าน	35
3.3.2	บทบาทผ้าทอในวิถีชีวิต	38
4.	การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น	40
4.1	กลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมผู้บริโภค	40
4.2	แนวคิดในการออกแบบ	42
4.2.1	ลวดลาย, การใช้สี	42
5.	การออกแบบ	53
5.1	การหาและรวบรวมข้อมูล	53
5.1.1	การวิเคราะห์ข้อมูล	53
5.2.1	นำเสนอชิ้นงาน	53
5.2.3	ทดลองออกแบบร่าง	54
5.2.4	ปรับปรุงและแก้ไข	54
5.2	การออกแบบ Logo	56
5.3	การออกแบบ Logotype	66
6.	ผลงานจริง	76
	บทสรุป	91
	บรรณานุกรม	92

บทที่ 1

การออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้าน “เอเชียน่า” ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความสำคัญของโครงการ

ชนเผ่าไทเป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดเผ่าหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังเป็นชนเผ่าที่เป็นต้นกำเนิดวัฒนธรรมการทอผ้าโบราณที่สวยงามของทวีปเอเชีย แหล่งผลิตผ้าทอเหล่านี้ชาวต่างชาติเริ่มรู้จักโดยผ่านประเทศจีนและอินเดียก่อนจะมาสู่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเรียกกันว่า “อินโดจีน” (India & China) มี 6 ประเทศ คือ ไทย ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชา และมาเลเซีย จึงเป็นที่มาของร้าน “เอเชียน่า” ซึ่งจะเป็นแหล่งที่รวบรวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เน้นเอกลักษณ์ความงามของผ้าทอในอินโดจีนและต้องการให้ชาวต่างชาติรู้จักและจดจำได้เช่นเดียวกับเอกลักษณ์ลวดลายของผ้าทอจีน ญี่ปุ่นและอินเดีย ที่เมื่อเห็นแล้วสามารถบอกหรือระบุที่มาได้ว่าเป็นของประเทศในภูมิภาคใด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. ศึกษาการออกแบบกราฟิกเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรและตราสินค้า
2. ศึกษาศิลปะลายผ้าทอในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ
3. ออกแบบกราฟิกสำหรับร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้สามารถแสดงถึงเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ที่เหมาะสม

ขอบเขตของโครงการ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสัญลักษณ์

1. ออกแบบสัญลักษณ์ร้าน “เอเชียน่า”
2. สิ่งพิมพ์ทางธุรกิจขององค์กร มี กระดาษเขียนจดหมายและซอง, นามบัตร
3. สื่อประชาสัมพันธ์ของทางร้าน มี แผ่นพับ, บัตรสมาชิก

ส่วนที่ 2 บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าในร้าน มี

- ผ้าทอเป็นชิ้นและผืนใหญ่
- เครื่องแต่งกาย มี ผ้าถุง, ผ้าพันคอ, เนคไท, ผ้าเช็ดหน้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ชุดเครื่องนอนและของแต่งบ้าน มี ผ้าคลุมเตียง
บรรจุกุภัณฑ์หลัก มี ก่องใส่ผ้าผืน 6 แบบลายสัตว์มงคล มี 6 ก่อง
ขนาด กว้าง 23 ซม. ยาว 25 ซม. ก่องใส่ผ้าคลุมเตียง 1 ก่อง ขนาด
ก่องใส่ เนคไทและผ้าพันคอ ขนาด
บรรจุกุภัณฑ์รอง มี กุญแจของชั้นนอก ทั้งใหญ่และเล็ก ขนาด
ส่วนที่ 4 ของที่ระลึก
- ก่องตุ๊กตาที่แต่งกายด้วยชุดผ้าทอประจำเผ่า เช่น ลาวโห่ง (ลาวทรงดำ)
ขนาด

แนวทางบรรลุเป้าหมาย

1.รวบรวมข้อมูล

- การออกแบบกราฟฟิกและการสร้างภาพลักษณ์สำหรับองค์กรและตราสินค้า
- ผ้าทอในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสวดลายที่เป็นเอกลักษณ์หรือเป็นที่นิยมของแต่ละประเทศ
- การออกแบบบรรจุกุภัณฑ์
- การประชาสัมพันธ์ของแต่ละประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และทำการสรุปประเด็นที่จะนำมาใช้ในการออกแบบ

3.นำเสนอชิ้นงาน มี

- ก่องใส่ผ้าผืน 7 ก่อง, ก่องใส่ผ้าคลุมเตียง 1 ก่อง, ก่องใส่ผ้าพันคอ 1 ก่อง,
ก่องใส่เนคไท 2 ก่อง, ก่องใส่ตุ๊กตา 2 ก่อง, ก่องใส่ของแต่งบ้าน 2 ก่อง
- กุญแจของภายนอกขนาดใหญ่ 1 กุญแจ และขนาดเล็ก 1 กุญแจ

4.ทดลองออกแบบ - ปรับปรุงแก้ไข

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ศึกษาการออกแบบการสร้างภาพลักษณ์ให้ร้านและสินค้า
2. ได้ศึกษาการออกแบบบรรจุกุภัณฑ์ การใช้สวดลายในการออกแบบ
3. ได้เรียนรู้ระบบการทำงานตั้งแต่การหาข้อมูลจนถึงการออกแบบ เรียนรู้การจัดกระบวนการคิดและการแบ่งเวลาในการทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การออกแบบ Corporate Identity

1. การออกแบบสัญลักษณ์

ลักษณะของเครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์ชนิดต่าง ๆ

เครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ซิม โบล (Symbol) เป็นเครื่องหมายที่ไม่มีตัวอักษร ใช้แสดงบริษัท ห้างร้าน สถาบัน ควรมีลักษณะที่กลมกลืนเป็นเอกภาพ มีผลกระทบอย่างรวดเร็วทันทีที่เห็น
2. เครื่องหมายภาพ (Pictograph) ภาพแสดงใช้เป็นสัญลักษณ์ทางสาธารณประโยชน์ใช้แก้ปัญหาอุปสรรค ในด้านสื่อความเข้าใจทางภาษาหรือตัวอักษร ในด้านบอกทิศทาง ความปลอดภัย ยานพาหนะ ควรมีลักษณะเป็นสากล เข้าใจง่าย และไม่สับสนทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง
3. เครื่องหมายอักษร (Lettermark) เครื่องหมายอักษรจะแสดงตัวอักษรย่อ ในลักษณะรูปแบบเฉพาะของตัวอักษร เป็นตัวย่อที่ไม่อ่านออกเสียงเป็นคำ ส่วนมากจะใช้เป็นเครื่องหมายของบริษัท ห้างร้าน นิยมออกแบบให้เป็นตัวอักษรที่เด่นชัด
4. เครื่องหมายภาษา (Logo) เครื่องหมายภาษาแสดงภาษาตัวอักษรที่เป็นคำอ่านออกเสียงเป็นคำตามความต้องการของผู้ถือลิขสิทธิ์ ใช้แสดงบริษัทห้างร้านหรือเป็นตรา (Brand) ลักษณะสำคัญคืออ่านได้ เอกภาพเด่นชัด
5. เครื่องหมายผสม (Combination Mark) เมื่อออกแบบสัญลักษณ์และเครื่องหมายภาษา (Logo) เข้าไว้ด้วยกัน เรียกว่า เครื่องหมายผสม หรือบางครั้งก็เรียกว่า Signature มีความสัมพันธ์ระหว่างภาพและตัวอักษร
6. เครื่องหมายผสม (Trademark) เครื่องหมายข้างบนทั้งหมดนั้น สามารถที่จะจดทะเบียนถือลิขสิทธิ์เป็นเครื่องหมายการค้าได้ตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิ

ข้อดีและข้อเสียของเครื่องหมายแต่ละชนิด

1. Symbols

ข้อดี เป็นรูปแบบที่ง่ายและสะดวก

ข้อเสีย อาจเกิดการสับสนได้ (เพราะเกิดการซ้ำกัน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.Pictographs

ข้อดี เป็นสากลนำไปใช้ได้ไหนก็ได้ (ใช้การอธิบายด้วยภาพ)

ข้อเสีย อาจเกิดการสับสนเมื่อนำไปใช้ในที่ขนบธรรมเนียมต่างกันมากๆ

3.Lettermark

ข้อดี เป็นชื่อย่อของบริษัทซึ่งง่ายแก่การจดจำ

ข้อเสีย ใช้ทุนสูงในการออกแบบ มีการแข่งขันมาก

4.Logo

ข้อดี เป็นรูปแบบที่ไม่ซ้ำใครและทำได้ง่าย

ข้อเสีย มีการซ้ำซ้อนในการมองและจำได้ยาก

5.Combination mark

ข้อดี สื่อความหมายได้ดี

ข้อเสีย ซ้ำซ้อนในการออกแบบ

ประโยชน์ของเครื่องหมายการค้า

1.รักษาประโยชน์ของเจ้าของกิจการ

2.ทำให้ผู้บริโภคจำสินค้าและบริการได้ ระโยชน์ทางอ้อมของเครื่องหมายการค้า คือ ทำหน้าที่เป็นตัวเตือนความจำทำให้สินค้าคุณภาพเชื่อถือ และเป็นตัวช่วยเสริมการโฆษณาให้น่าดู แนะนำเกี่ยวกับสินค้า เป็นตัวช่วยสื่อความหมายให้ลูกค้าได้รู้ว่าสินค้าหรือกิจการนั้นเป็นอะไร จึงควรจะศึกษาคุณก่อนว่าสินค้า-กิจการนั้นเป็นอะไร ผู้ซื้อหรือผู้ให้บริการเป็นบุคคลประเภทใด คนกลุ่มนี้เป็นหัวใจสำคัญในการศึกษาก่อนจะออกแบบ เราต้องศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายของเราจะอยู่ในวัยไหน มีอาชีพเป็นอย่างไร ศึกษาอยู่ในระดับเฉลี่ยชั้นใด สถานะการเป็นอยู่เป็นอย่างไร สินค้านั้นจะจำหน่ายในเมืองใหญ่หรือเล็ก ขายให้แก่ชาวต่างประเทศหรือคนในประเทศส่งออกไปจำหน่ายต่างแดน รสนิยมของผู้ซื้อสินค้าเป็นอย่างไร

วิธีการออกแบบเครื่องหมายการค้า

1.การออกแบบเบื้องต้น เป็นการออกแบบโดยการร่างภาพขนาดเล็กๆ มากๆ เพื่อแสดงแนวความคิดของผู้ออกแบบออกมา เรียกว่า Thumbnails

2.ขั้นกลั่นกรอง เป็นการพัฒนาแบบจากเบื้องต้น โดยนำมาคัดเลือก ออกแบบใหม่ ตรวจสอบขยาย หรือทำให้ดีขึ้น

3.ขั้นวิเคราะห์ เป็นการเลือกแบบ เปรียบเทียบเพื่อหาแบบที่ดีที่สุด เพื่อเสนอลูกค้า เรียกว่า Comps

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. **ขั้นตัดสติใจ** เป็นขั้นสุดท้ายเพื่อนำแบบนั้นไปใช้จริง (โดยถูกคำตัดสติใจ) เรียกว่า Print

ตารางแม่แบบ (Grids)

ตารางแม่แบบเรียกง่าย ๆ ว่า กริด นั้นจำเป็นต่อการออกแบบสัญลักษณ์มาก เพราะกระดาษตารางกราฟที่สร้างขึ้นมาเป็นพิเศษเหล่านี้เห็นได้ชัดเหมือนกับโครงไม้แบบในการสร้างตึก การเลือกความหนาของเส้น ตำแหน่งและทิศทางถูกกำหนดโดยชนิดของตาราง และจะช่วยให้เรามีทางเลือกมากมายในการออกแบบ วิธีใช้กริดนี้จะจำกัดขอบเขตการออกแบบของเราเกินไปถ้าเราไม่ทำแบบร่างขึ้นมาก่อน ฉะนั้นควรใช้ กริดเมื่อได้แบบร่างแล้วและนำแบบนั้นมาเข้าระบบกริด มันจะทำให้แบบนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามที่จำเป็น กริดนี้ใช้เพื่อช่วยให้งานที่ออกแบบนั้นสมบูรณ์ มีหลักง่ายและสะอาดเรียบร้อยยิ่งขึ้น กริดสามารถสร้างได้หลายแบบอาจเป็นตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตารางสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตารางที่เกิดจากเส้นทแยงมุม หรือเกิดจากเส้นวงกลม จะมีรูปแบบซ้ำ ๆ กันหรือเหมือนกันหลายรูปในพื้นที่เดียวที่เรากำหนดขึ้นก็ได้

การพิจารณาเลือกแบบเครื่องหมายการค้า

1. **SUITABILITY OF THE MARK'S CONTENT** คือความเหมาะสมของเครื่องหมาย, ความหมายของเครื่องหมายเข้ากับจุดประสงค์ของบริษัทหรือไม่
2. **SUITABILITY OF THE MEDIA TO BE USED** คือ ความเหมาะสมกับสิ่งที่เรานำไปใช้ เช่น ในการพิมพ์ ในการทำป้ายนิออนใช้ในโทรทัศน์ และอื่นๆ สามารถใช้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์และแผนงานของบริษัทและกรรมวิธีการผลิต เช่นเครื่องหมายนั้นต้องนำไปห่อเป็นตัว การนำไปย่อ ขยายจะมีผลเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
3. **DISTINCTIVENESS** ความมีลักษณะพิเศษ เครื่องหมายมีความพิเศษดึงดูดความสนใจ เป็นงานสร้างสรรค์หรือไม่ มองแล้วสะดุดตาและจดจำได้ในขณะมองในเวลาสั้นๆ หรือไม่
4. **CONTEMPORARY** ความอยู่ได้เหมือนเดิม เครื่องหมายนั้นจะมีความรู้สึกว่ายู่ได้นานโดยไม่ล้าสมัยในระยะเวลาอย่างน้อย 5 –10 ปี หรือไม่ และต้องไม่เป็นการออกแบบที่แสดงถึงความนิยมในปัจจุบันในขณะที่ออกแบบ
5. **MEMORABILITY** ความสามารถที่อยู่ในความทรงจำ ก่อให้เกิดความทรงจำได้นาน และชัดเจนหรือไม่ สามารถจดจำได้ เมื่อเห็นเพียงครั้งเดียวหรือไม่ ง่ายแก่การบอกเล่าและง่ายต่อการนำไปใช้วาดหรือนำไปเขียนต่อ
6. **RELIABILITY** นำไว้วางใจได้ คือ เครื่องหมายนั้นบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นบริษัทที่น่าไว้วางใจและไม่มีภัยสังคม เช่น ธนาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. UTILITY สามารถนำไปใช้ได้โดยไม่เกิดความสับสน เมื่อมองมุมคิดไปจากเดิม
8. REGIONALITY สามารถตอบสนองความต้องการของบริษัท ในความสากลนิยมได้
9. COLOR INDIVIDUALITY มีสีเฉพาะ จะตั้งใจให้สีแตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์

รูปแบบของเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางการค้า

ปัจจุบันเราพบเห็นเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางการค้า (Trade Marks and Logos) แบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ สามารถจำแนกรูปแบบได้ดังนี้

1. รูปแบบตัวอักษร อาจนำตัวอักษร พยัญชนะ สระ ตัวเลข อักษรย่อ หรือคำเต็มอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างมาประกอบกัน
2. รูปทรงเรขาคณิตเป็นการนำเอารูปต่างๆ ทางเรขาคณิตมาประดิษฐ์ดัดแปลงได้
3. รูปทรงธรรมชาติ เป็นการนำเอาสิ่งต่างๆ ที่มีหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติมาดัดแปลงรูปลักษณะตามลัทธิและความเชื่อถือ เช่น การนำเอาสมมติเทพ เทวรูป รูปสัตว์ในวรรณคดีหรือสิ่งเคารพบูชาอื่นๆ
4. รูปลักษณะผลิตภัณฑ์และเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นการนำเอาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นหรือสินค้าหรือบริการมาออกแบบ
5. รูปลักษณะอิสระ เป็นรูปลักษณะที่สร้างสรรค์ขึ้นมา อาจเป็นจินตนาการหรือแนวความคิดเพื่อสื่อความหมาย ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปลักษณะเป็นอิสระโดยสิ้นเชิง

ลักษณะเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางการค้าที่ดี

1. ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางความงามของเครื่องหมายสัญลักษณ์ (AESTHETIC FORM) ไม่ว่าจะนำไปในทางการใช้ภาพที่เหมือนจริง ภาพดัดแปลง หรือภาพนามธรรมก็ตาม
2. มีความเหมาะสมกับเวลาทุกยุคทุกสมัย จึงควรหลีกเลี่ยงการนำสิ่งซึ่งอยู่ในสมัยนิยมการใช้ในการออกแบบ
3. ต้องง่ายและสะดวกต่อการนำไปเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ ตลอดจนเมื่อนำไปย่อหรือขยายจะไม่เกิดความเสียหาย
4. ต้องไม่ขัดต่อข้อห้ามตามกฎหมาย เช่น ไม่ใช่ตราราชการหรือเครื่องหมายประจำองค์พระมหากษัตริย์ รวมทั้งของต่างประเทศและภาพบุคคล โดยไม่ได้รับอนุญาต
5. ไม่ควรใช้ภาพที่ผู้ดูจะเกิดความรู้สึกสับสนวุ่นวาย หรือมีรายละเอียดมากเกินไป หลีกเลี่ยงการนำอุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นรายละเอียด
6. ไม่ควรใช้ภาษาที่อ่านออกเสียงยากมากมาเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ไม่ควรใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์ที่เป็นรูปเรขาคณิตต่างๆ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม เพราะผู้จะไม่สะดุดตาหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษ

8. อย่าใช้ตัวอักษรที่เป็นที่นิยมในขณะนั้น ทางที่ดีเลือกใช้อักษรแบบ ROMAN และแบบ SANSERIFS

การโฆษณา ณ จุดซื้อ (Point-of-purchase Advertising)

การโฆษณา ณ จุดซื้อ หมายถึงเครื่องหมายโฆษณาหรือตั้งแสดงสินค้าที่ติดหรือตั้งแสดงที่ติด หรือตั้งไว้บนหรือรอบๆ ร้านค้าปลีก (ยกเว้นตลาด, หีบห่อหรือสิ่งที่ใช้บรรจุสินค้า)

ผู้โฆษณาใช้การโฆษณา ณ จุดซื้อเพื่อเตือนความจำของลูกค้าเป็นครั้งสุดท้าย ให้ระลึกถึงตรา ยี่ห้อของตนเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะซื้อสินค้าหรือเพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าสนใจสินค้าของตน เช่น แผ่นโฆษณาติดตามตู้สินค้าหรือแขวน ในอาคารตู้หรือชั้นสำหรับจัดวางสินค้า หรืออาจเป็นป้ายหรือสิ่งต่างๆ ที่เคลื่อนไหวได้

สื่อโฆษณา ณ แหล่งซื้อ (Point-of-purchase material)

ได้แก่สื่อโฆษณาที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้โฆษณา ณ แหล่งซื้อ เพื่อเตือนความจำของลูกค้าให้ระลึกถึงตรา ยี่ห้อของตน ในขณะเลือกซื้อสินค้า เช่น

- โปสเตอร์ (poster)
- สติกเกอร์ (sticker)
- ป้ายแขวน (mobile)
- กล่องไฟ (light box)
- แผ่นป้ายผ้า (banner)

โฆษณาส่งพิมพ์เพื่อการแจก

สื่อสิ่งพิมพ์นี้ส่งโดยตรงจากบริษัทถึงผู้บริโภคทั้งทางไปรษณีย์ วางแจกตามสถานที่ต่างๆ การใช้สื่อโฆษณานี้ได้ผลทางการโฆษณามากขึ้น เนื่องจากสามารถเลือกกลุ่มคน ซึ่งคาดว่าจะมีความสนใจในสินค้าและเกิดความรู้สึกเป็นส่วนตัว สามารถช่วยให้ผู้รับสื่อโฆษณา พร้อมทั้งสามารถเลือกลักษณะ ชนิดรูปร่าง ของสื่อสิ่งพิมพ์ได้ตามต้องการด้วยได้แก่สื่อต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ใบปลิว (leaflet) มีลักษณะเป็นเล่มหรือใบเดี่ยว โดดๆ โดยมีขนาดแตกต่างกันไปใช้ในการแจกโดยตรงไปยังลูกค้า หรือจัดวางบนเคาน์เตอร์สินค้าให้หยิบฉวยได้สำหรับผู้สนใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. แผ่นพับ (folder) มีลักษณะเป็นใบทาบไปมาอาจมีได้ตั้งแต่ 2-5 ทบ หรือมากกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นกับรายละเอียดที่ต้องการแสดงของสินค้ามีขั้นตอนที่ซับซ้อนกว่าแบบใบปลิว แต่มีเนื้อหามากกว่าและจัดให้มีปกหน้า-หลังได้ ในการออกแบบแผ่นพับเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากมีวิธีพับหลายแบบและไม่มีเลขหน้ากำกับเหมือนหนังสือ ผู้ทำแผ่นพับจึงต้องออกแบบเรียงลำดับข้อความ และภาพให้เหมาะกับการพับเพราะถ้าออกแบบไม่ดีจะเกิดความสับสนแก่ผู้อ่านได้ง่าย

3. โปรชัวร์ (brochure) รูปแบบของสิ่งพิมพ์นี้คือ เป็นรูปเล่ม-เย็บกลาง มีขนาดแตกต่างกันไป บางลักษณะอาจเป็นเปิดไปทางเดียว ไม่มีการเย็บกลาง เอกสาร โฆษณาชนิดนี้บอกถึงรายละเอียด รูปแบบ ชนิดและลักษณะของสินค้าได้มากกว่าแผ่นพับ

การออกแบบบรรจุภัณฑ์

ความหมายและความสำคัญของบรรจุภัณฑ์

การบรรจุภัณฑ์ คือ วิธีส่งมอบผลิตภัณฑ์ คือ วิธีส่งมอบผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภคให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย สมบูรณ์และมีราคาที่เหมาะสม

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่ห่อหุ้มหรือบรรจุผลิตภัณฑ์ รวมทั้งภาชนะที่ใช้เพื่อการขนส่งผลิตภัณฑ์จากแหล่งผู้บริโภคนั้นหรือแหล่งใช้ประโยชน์เพื่อวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการป้องกันและรักษาผลิตภัณฑ์ให้คงสภาพตลอดจนคุณภาพใกล้เคียงกับเมื่อแรกผลิตมากที่สุด

โดยสรุปแล้วบรรจุภัณฑ์ หมายถึง หน่วยงานรูปแบบวัตถุภายนอก ที่ทำหน้าที่ปกคลุมหรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในให้ปลอดภัย สะดวกต่อการขนส่ง เอื้ออำนวยให้เกิดผลประโยชน์ทางการค้าและการบริโภค

บทบาทและหน้าที่ทางการตลาดของบรรจุภัณฑ์

1. การบรรจุและการคุ้มครองป้องกัน (CONTAINMENT AND PROTECTION)

บรรจุภัณฑ์ต้องได้รับการออกแบบให้สามารถคุ้มครองผลิตภัณฑ์จากความเสียหาย เนื่องจากการส่ง ป้องกันการเน่าเสีย เก็บรักษาง่าย ไม่เสื่อมสลายไว เพื่อไม่ให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายจากอาหารเป็นพิษ หรือบาดเจ็บอันเนื่องมาจากบรรจุภัณฑ์ที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์

2. การบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ (IDENTIFICATION)

บรรจุภัณฑ์ต้องแสดงให้เห็นตัวผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคในทันที โดยการใช้ชื่อการค้า

(TRADE NAME) เครื่องหมายการค้า (TRADE MARK) ชื่อผู้ผลิต ลักษณะและประเภทของสินค้าเข้ามาเป็นเครื่องบ่งชี้ เพราะผู้บริโภคต้องการบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปทรงเด่นชัดมองเห็นง่าย ตัวอักษรจึงควรมีขนาดพอเหมาะ อ่านง่าย สีที่ใช้ก็ควรให้เด่น หรือแตกต่างกัน ซึ่งนอกจากจะง่ายต่อการจดจำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แล้วยังช่วยลดความผิดพลาดในการหยิบฉวยผลิตภัณฑ์ที่ไม่ต้องการทั้งของร้านค้าปลีก และผู้บริโภค ได้ดีอีกด้วย

3. การอำนวยความสะดวก (CONVENIENCE)

บรรจุภัณฑ์ต้องเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่ง และการเก็บรักษาในคลังสินค้าซึ่งต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สามารถที่จะวางซ้อน (STACKING) ทับกันได้หลายชั้นเพื่อประหยัดพื้นที่ในระดับการขายปลีกก็เช่นกัน บรรจุภัณฑ์ต้องมีขนาดรูปร่างที่ลงตัว (FITNESS SIZE) ง่ายและสะดวกต่อการเรียงซ้อนในชั้นวางของหรือจัดแสดงโชว์ (EASY TO STACK AND DISPLAY) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคนั้นเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกในแง่ของการนำไปใช้สอยตามหน้าที่ของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ผู้ออกแบบจึงต้องออกแบบให้มีความเหมาะสม เช่น มีขนาดเหมาะสมมือ สะดวกต่อการจับถือ มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับสภาวะการใช้งาน

4. การดึงดูดความสนใจผู้บริโภค (CONSUMER APPEAL)

บรรจุภัณฑ์จะสามารถดึงดูดความสนใจผู้บริโภคได้ดั้นนั้น มาจากองค์ประกอบหลายอย่าง อาทิ ขนาด รูปร่าง รูปทรง สี วัสดุ ข้อความตัวอักษรบอกวิธีการใช้ ฯลฯ ผู้ออกแบบจะต้องสร้างสิ่งประกอบเป็นรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ ให้เกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสารและเกิดผลกระทบทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภค (TO FIT CONSUMER'S NEED)

5. การเศรษฐกิจ (ECONOMY)

บรรจุภัณฑ์มีบทบาทและหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เป็นองค์ประกอบร่วมในการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์ เพราะถือเป็นต้นทุนการผลิต (PRODUCTION COST) อีกอันหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกำไรแก่ผู้ผลิต ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่างๆ มาสร้างให้บรรจุภัณฑ์มีบทบาทและหน้าที่ 4 ประการที่กล่าวมา ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อราคาของบรรจุภัณฑ์ ได้แก่

- ราคาของวัสดุบรรจุภัณฑ์ (COST OF PACKAGING MATERIALS)
- ราคาของกรรมวิธีการผลิตบรรจุภัณฑ์ (COST OF MANUFACTURING THE PACKAGE)
- ราคาของการเก็บรักษา และการขนส่ง (COST OF STORAGE AND SHIPPING)
- ราคาของเครื่องมือ เครื่องจักร ที่ใช้ในการผลิตและบรรจุภัณฑ์ (COST OF EQUIPMENT USED TO MANUFACTURE AND FILL PACKAGE)
- ราคาการใช้แรงงานที่เกี่ยวข้อง (COST OF ASSOCIATED LABOR)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรจุภัณฑ์

วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีอยู่ 2 ประการใหญ่ๆ คือ

1. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถเอื้ออำนวยคุณประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัยต่อการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ ความประหยัด ความมีประสิทธิภาพ ในการผลิต การบรรจุ การขนส่ง การเก็บรักษา การวางจำหน่าย และการอุปโภค
2. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถสื่อสาร และสร้างผลกระทบทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภค โดยใช้ความรู้แขนงศิลปะเข้ามาสร้างคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติต่างๆ เช่น
 - ความมีเอกลักษณ์พิเศษของผลิตภัณฑ์
 - ความมีลักษณะพิเศษที่สามารถสร้างความทรงจำหรือทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และบริษัทผลิต
 - ความมีลักษณะพิเศษที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อุปโภคตลอดจนให้เข้าใจถึงความหมายและคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์

การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

การออกแบบโครงสร้าง (THE STRUCTURAL PACKAGING DESIGN)

หมายถึง การกำหนดลักษณะ รูปร่าง ขนาด ปริมาตร ส่วนปริมาณอื่นๆ ของวัสดุที่จะนำมาผลิตและประกอบเป็นภาชนะบรรจุ ให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอย ตลอดจนกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา และการขนส่ง

การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบจะมีบทบาทสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ประเภท INDIVIDUAL PACKAGE และ INNRT PACKAGE ที่สัมพันธ์อยู่กับผลิตภัณฑ์ขั้นแรกและขั้นที่สอง เป็นส่วนใหญ่แต่จะมีรูปร่างลักษณะอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทใดเป็นตัวกำหนดขึ้นมา ซึ่งจะต้องศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่จะต้องบรรจุ และออกแบบโครงสร้างเพื่อรองรับการบรรจุให้เหมาะสม โดยอาจจะกำหนดให้มีลักษณะพิเศษ หรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสมแก่การจับถือ หิ้ว และอำนวยความสะดวกต่อการนำผลิตภัณฑ์ภายในออกมาใช้ พร้อมปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์โดยตรงตลอดจนการคำนึงถึงการวางจำหน่ายหรือตั้งโชว์

การออกแบบภาชนะบรรจุและฉลาก

การออกแบบลักษณะกราฟิกซึ่งมีปรากฏอยู่บนภาชนะ 3 มิติทุกรูปร่าง ไม่ว่าภาชนะนั้นจะเป็นกล่อง ขวด หลอด หรืออย่างอื่นใดก็ตามย่อมแตกต่างกันไปจากการออกแบบงานกราฟิกโดยทั่วไป ซึ่งกระทำบนพื้นผิววัสดุที่มีเพียง 2 มิติ เป็นแผ่นแบนราบและอยู่ลำพังโดดเดี่ยว เช่น แผ่นภาพ แผ่นโปสเตอร์ เป็นต้น

โปสเตอร์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบรูปทรง 3 มิติ ต่างไปจากการออกแบบบนพื้นผิว 2 มิติ ก็เพราะลักษณะการมองเห็น
 ชิ้นงาน 2 มิติ เราจะเห็นเพียงผิวด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งอาจเป็นด้านหน้า หรือด้านหลังแต่
 เมื่อเรามองชิ้นงาน 3 มิติ นั้น เราจะเห็นพร้อมกันหลายด้านซึ่งอาจเป็นด้านหน้า ด้านบนพร้อมทั้งด้าน
 ข้างของรูปทรงนั้นเป็นต้น เช่น กล่องรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งมีผิวชิ้นงานอยู่ทั้งสิ้น 6 ด้านด้วยกันเมื่อเรา
 มองกล่องดังกล่าวนี้เราอาจมองเห็นเพียงด้านหนึ่ง หรืออาจมองเห็นด้านที่ประชิดกันอยู่นั้นพร้อมๆ
 กัน 2 หรือ 3 ด้าน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะมุมมองในแต่ละกรณี ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ในการออก
 แบบกล่องซึ่งเป็นรูปทรงที่ประกอบขึ้นด้วยพื้นผิวหลายด้านต่อเนื่องกันจึงจำเป็นต้องมี ข้อควร
 สังเกตเป็นพิเศษว่ารายละเอียดทางกราฟิก ได้แก่ ภาพ ลี และอักษร ที่ปรากฏอยู่บนแต่ละด้านนั้นจะ
 ต้องจัดวางไว้ในลักษณะที่มองเห็นพร้อมกันได้ โดยไม่ขัดสายตาไม่ว่าจะมองด้านใดพร้อมกันกับ
 ด้านอื่นที่อยู่ประชิดกัน ทั้งนี้กระทำได้โดยออกแบบให้งานกราฟิกในแต่ละด้านมี ลักษณะที่สัมพันธ์
 สอดคล้องกัน กลมกลืนกัน ต่อเนื่องกัน หรือดูเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับด้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้ เคียงกัน
 การปฏิบัติงานออกแบบเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
 คุณสมบัติของกลุ่มผู้บริโภค โลกซึ่งเป็นลูกค้าเป้าหมาย อายุ เพศ การศึกษา ฐานะ ประสพการณ์
 อุปนิสัย และรสนิยม อันจะมีผลต่อทัศนคติและความรู้สึกที่จะมีผลต่อผลิตภัณฑ์และลักษณะ
 ภาชนะบรรจุ ตลอดจนจนถึงการเลือก ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นพร้อมกับศึกษาถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์
 คู่แข่งที่มีอยู่ เมื่อผ่านขั้นตอนการออกแบบแล้ว ควรจะมีการทดสอบและวิเคราะห์แบบเหล่านั้นว่า
 มีผลอย่างไรบ้างต่อกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จะเห็นได้ว่างานดำเนินงานทั้งสิ้น เพื่อให้
 เป็นแบบภาชนะบรรจุและลักษณะกราฟิกทำหน้าที่ได้สำเร็จลุล่วงไปตามความประสงค์ที่ได้วางไว้
 นั้นต้องอาศัยความร่วมมือประสานกันเป็นอย่างดีระหว่างผู้ชำนาญการ ในเรื่องการตลาด การออกแบบ
 และการวิจัยพฤติกรรมของผู้บริโภค

การออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์

การออกแบบกราฟิก หมายถึง การกำหนดลักษณะส่วนประกอบภายนอกของโครงสร้าง
 บรรจุภัณฑ์ตลอดจนรายละเอียดทางกราฟิกของภาชนะบรรจุและสลาก ในอันที่จะส่งผลทางจิต
 วิทยาต่อผู้บริโภค เกิดการตอบสนองซึ่งได้แก่ความสนใจ ความนิยม และการตัดสินใจเลือกซื้อ
 เป็นต้น นักออกแบบอาศัยการจัดองค์ประกอบในการออกแบบ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพเขียน ลวดลาย
 สัญลักษณ์ อักษร และสี ฯลฯ เพื่อให้เกิดผลสามารถสื่อสารความหมายตามที่ต้องการให้ผู้บริโภค
 รับรู้ ในการออกแบบกราฟิกนั้น ควรดำเนินการ ไปพร้อมๆ กัน และให้สัมพันธ์กับตัวผลิตภัณฑ์
 และรูปลักษณ์โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ ซึ่งก่อนเริ่มต้นออกแบบก็จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าสำรวจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้เข้าใจถึงปัจจัยและสภาพของการผลิต การจำหน่ายว่ามีวัตถุประสงค์ตามหลัก 5W 2H คือ WHY? WHO? WHEN? WHERE? HOW? HOW MUCH? (คือ ออกแบบไปทำไม เพื่อใคร เมื่อไร ที่ไหน อะไร อย่างไร และมูลค่าเท่าไร)

การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สามารถสร้างสรรค์ได้ทั้งลักษณะ 2 มิติ บนพื้นราบวัสดุ เช่น กระดาษ แผ่นพลาสติก แผ่นโลหะอบติบูกหรือแผ่นอลูมิเนียม โฟม ฯลฯ ก่อนนำวัสดุต่างๆ เหล่านี้ ประกอบกันเป็นรูปทรงของบรรจุภัณฑ์ ส่วนลักษณะ 3 มิติก็อาจจะกระทำได้ 2 กรณีคือทำเป็นแผ่นฉลาก (LABEL) หรือแผ่นป้ายไปติดบนบรรจุภัณฑ์ ประเภท RIGID FORMS ที่ขึ้นรูปเป็นภาชนะบรรจุสำเร็จมาแล้วหรืออาจจะสร้างสรรค์บนผิวภาชนะบรรจุรูปทรง 3 มิติ โดยตรงก็ได้ เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ซึ่งมีลักษณะของการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์นี้ส่วนใหญ่มักถือตามกฎเกณฑ์ของเทคนิคการพิมพ์ในระบบต่างๆ เป็นหลัก

บทบาทและหน้าที่ของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

1. สร้างทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และผู้ผลิต

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์และแผ่นฉลาก ได้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนสื่อประชาสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์ใน อันที่จะเสนอต่อผู้บริโภค แสดงออกถึงคุณงามความดีของผลิตภัณฑ์และความรับผิดชอบที่ ผู้ผลิตมีต่อผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยที่ลักษณะทางกราฟิกจะสื่อความหมายและปลุกฝังความรู้ ความเข้าใจ การนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ตลอดจนการสร้างความต่อเนื่องของการใช้ การเชื่อถือในคุณภาพ จนกระทั่ง เกิดความศรัทธาเชื่อถือในผู้ผลิต ในผลที่สุด

2. การชี้แจงและบ่งชี้ให้ผู้บริโภคถึงชนิดและประเภทของผลิตภัณฑ์

ใช้ลักษณะกราฟิกเพื่อสื่อความหมายหรือถ่ายทอดความรู้สึกได้ว่า ผลิตภัณฑ์คืออะไรและผู้ใดเป็นผู้ ผลิตนั้น มักนิยมอาศัยการใช้ภาพและอักษรเป็นหลัก แต่ก็ยังอาจอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ในการออก แบบ เช่น รูปทรง เส้น สี ฯลฯ ซึ่งจะสามารถใช้สื่อให้เข้าใจความหมายได้

3. การแสดงเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ

ลักษณะรูปทรงและ โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ ส่วนใหญ่มักมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในผลิตภัณฑ์แต่ ละประเภททั้งนี้ทั้งนั้นเพราะกรรมวิธีการผลิตบรรจุภัณฑ์ ดังนั้นการออกแบบกราฟิกจึงมี บทบาท มากหน้าที่แสดงเอกลักษณ์หรือบุคลิกพิเศษที่เป็นลักษณะเฉพาะของตน ของผลิตภัณฑ์และผู้ผลิตให้ เกิดความเด่นชัด แตกต่างจากผลิตภัณฑ์คู่แข่ง เป็นที่สะดุดตาและจดจำได้อย่างรวดเร็ว

4. การแสดงสรรพคุณและวิธีการใช้ของผลิตภัณฑ์

เป็นการให้ข่าวสาร ข้อมูล ส่วนประกอบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ภายในว่ามีคุณสมบัติสรรพคุณ

วิธีการใช้ทั้งนี้โดยการออกแบบ การจัดวาง (LAY-OUT) ภาพประกอบ ข้อความสั้นๆ (SLOGAN) ข้อมูลรายละเอียดตลอดจนตรารับรองคุณภาพและอื่นๆ ให้สามารถเรียกร่องความสนใจผู้บริโภคให้หยิบเอาผลิตภัณฑ์ขึ้นมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกซื้อ

5. การรักษาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในชุดหรือในเครือผู้ผลิตเดียวกัน

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ในเครือผู้ผลิตเดียวกัน ให้รักษาความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเองเอาไว้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยตลอด นอกจากทำให้การโฆษณาประทับใจประทับใจ ปลุกฝังความทรงจำให้ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ยังส่งผลพลอยได้สำคัญติดตามมาอีกประการหนึ่ง กล่าวคือเมื่อผู้บริโภคได้เลือกซื้อ ลองใช้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจในคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งของผู้ผลิตแล้ว ต่อมาเมื่อทำการผลิตและแนะนำสินค้าใหม่ออกสู่ตลาด โดยออกแบบถ่ายทอดเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้เห็นได้ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ ผู้บริโภคก็จะจำได้ และให้ความสนใจทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องกันไปอีกหลายทอดหนึ่ง เกิดผลดีระยะยาวต่อทั้งผลิตภัณฑ์และผู้ผลิตเองทั้งนี้การรักษาเอกลักษณ์เฉพาะตนเองของผลิตภัณฑ์ใหม่ เพราะสามารถดัดแปลงสร้างสรรค์งานใหม่ได้โดยการยึดความรู้สึก หรือบรรยากาศซึ่งเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตนของชุดผลิตภัณฑ์หรือของผู้ผลิตนั้นไว้

6. เพิ่มความเด่นเมื่อเรียงจำหน่ายสินค้า

จากสภาพการจำหน่ายในปัจจุบัน สินค้าจะถูกเรียงบนหิ้งชั้นต่างๆ ในร้านค้า รอคอยผู้บริโภค โดยอาจไม่มีพนักงานคอยบริการแนะนำ ภาชนะและฉลากจึงต้องทำหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคหากนำลักษณะการเรียงสินค้าในที่จำหน่ายมาพิจารณาดูก็จะเห็นโอกาสที่จะเพิ่มพลังความเด่นของสินค้าซึ่งเรียงหน้าเป็นหมวดหมู่อยู่บนชั้นเหล่านี้ได้ ทั้งนี้โดยออกแบบลักษณะกรฟิกด้วยวิธีต่างๆ ให้ภาชนะ เช่น กล่อง ฯลฯ ซึ่งวางอยู่เคียงข้างกัน ช่วยเสริมกำลังความเด่นซึ่งกันและกัน เช่น ออกแบบสวดลายบนกล่องหนึ่งสัมพันธ์หรือต่อเนื่องกับสวดลายบนกล่องหนึ่งซึ่งวางอยู่เคียงข้าง เมื่อนำกล่องมาวางเรียงต่อกันจำนวนมาก ก็จะเห็นเด่นชัดเป็นสวดลายต่อเนื่องกันเป็นบริเวณกว้างสามารถเรียกความสนใจจากผู้บริโภคได้ดี

7. ให้ผลต่อเนื่องกับการโฆษณาแนะนำผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อมวลชน

การแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดในปัจจุบัน จะนิยมทำโดยการโฆษณาผ่านสื่อมวลชนในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะอาศัยสื่อใดก็ตาม จะพบว่าภาชนะบรรจุและฉลากมักจะเป็นตัวแสดงสำคัญในการแพร่ภาพโฆษณาแนะนำสินค้านั้น ดังนั้นในการออกแบบภาชนะและฉลากจึงจำเป็นต้องพิจารณาให้มีลักษณะที่ใช้งานโฆษณาได้สะดวก จดจำง่ายและคุ้นเคยได้โดยเร็วเป็นสำคัญ งานกราฟิกที่มีลักษณะตรงไปตรงมา ใช้ภาพที่ชัดเจน มีองค์ประกอบในการออกแบบมาสัมพันธ์กัน มักจดจำได้ ไม่ยาก

8. เพิ่มประโยชน์และหน้าที่ใหม่ให้กับภาชนะบรรจุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถุงหิ้ว มีไว้ใช้สำหรับบรรจุรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคซื้อจากร้านค้า ในขณะที่เดียวกันก็หน้าที่ เป็นสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตและร้านค้า ฯลฯ ไปด้วยแล้วแต่กรณี ถุงหิ้วมิได้จำกัดสถานที่ทำการโฆษณาไว้เพียงจุดจำหน่ายเท่านั้นแต่ขยายบริเวณกว้างขวางออกไปถึงตามถนนผ่านสถานที่ต่างๆ ผ่านสายตาผู้คนนับไม่ถ้วน ถุงหิ้วจึงทำหน้าที่เสมือนป้ายโฆษณาเคลื่อนที่ อาศัยใช้ผู้บริโภคเป็นพนักงานพาไปในทำนองเดียวกับภาชนะบรรจุเครื่องสำอางซึ่งไม่ใช่ออกแบบไว้เพียงเพื่อบรรจุเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงฐานะและรสนิยมของผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องให้ คู่มือราคา มีคุณค่า เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ผ้าไท..และลวดลายผ้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัฒนธรรมผ้าผ้าไท (Tai Textiles)

ชนผ้าไทเป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สืบเชื้อสายจากมนุษย์ตะวันออกที่เป็นมนุษย์ดึกดำบรรพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก อายุราว 2,500,000 ปี พบที่หยวนโมว มณฑลยูนนาน เป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมก่อนถูกจีนเข้าครอบครอง ในสมัยพระเจ้าผู้มีการสำรวจอาณาเขตประเทศจีนจนไปเจออาณาจักรใหญ่มาก จีนจีนเรียกว่า ต้ามุง หมายถึง มงใหญ่ หรือลุงใหญ่ของชนชาติอ้ายลาว อาณาจักรไทเมือง ต่อมาได้อพยพลงมา ทางใต้บริเวณลุ่มน้ำแยงซีเกียง ในมณฑลเสฉวน และได้ตั้งนครเจียวขึ้นบริเวณลุ่มน้ำแยงซีเกียง อาณาจักรไทเมืองมีความยิ่งใหญ่เป็นปึกแผ่นมาตั้งแต่ 3,500 ปีก่อน พ.ศ. จนถึง 392 ปีก่อน พ.ศ. จึงเสียดินหลวงให้พวกตาด เสียดินผาให้พวกแคว้นจินเมื่อ พ.ศ. 205 และเสียดินจิวให้ จินซื่อองค์ เมื่อ พ.ศ. 328 เมื่อเสียดินอาณาจักรไทเมืองชนชาติไทได้อพยพลงใต้ แบ่งเป็น 2 สาย

สายแรก คือ ไทใหญ่ อพยพไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปทางลุ่มน้ำสาละวิน (กงคา) ตั้งอาณาจักรมาหลวงขึ้นที่ต้นน้ำสาละวิน ต่อมาได้แยกเป็น 2 พวก พวกหนึ่งไปทางทิศใต้เข้าสู่ดินแดนพม่า ตั้งแคว้นชาน มีเมืองหลวงอยู่ที่เมืองตะไกร้ง (ท่ากุ้ง) ต่อมาพระเจ้าอโนรธามังฉ่อแห่งอาณาจักรพุกามปราบได้ ส่วนไทใหญ่อีกพวกอพยพไปในแดนอัสสัม อินเดียตอนเหนือได้แก่พวกไทอาหม ไทคำตี้ ไทพาก และไทหลวง อีกสายหนึ่ง คือ ไทน้อยอพยพไปทางทิศใต้ทางลุ่มแม่น้ำโขง (แม่น้ำชอง) มาอยู่ที่มณฑลยูนนาน ตั้งอาณาจักรอ้ายลาว (พ.ศ. 400 - 768) แบ่งเป็น 3 แคว้น คือ

ทางทิศตะวันออกของยูนนาน คือ แคว้นเตียนหรือเทียน มีเมืองแกนเป็นเมืองหลวง

ทางตอนกลาง คือ แคว้นไปจ้อ มีเมืองเพงายเป็นเมืองหลวง

ทางตะวันตกของยูนนาน คือ แคว้นอ้ายลาว มีเมืองพงเป็นเมืองหลวง

ชนชาติไทยในยูนนานได้สร้างเมืองสำคัญหลายเมือง คือ เชียงรุ่งในสิบสองปันนา เมืองเชียงตุง

ในพม่า เมื่ออาณาจักรอ้ายลาวถูกทำลาย ชนชาติไทได้อพยพมาตั้งหลักที่สิบสองจุไทก่อตั้งอาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรล้านนา อาณาจักรสุโขทัย ตามลำดับ

แหล่งกำเนิดผ้าไหมในประเทศจีนแต่เป็นภูมิปัญญาไท

ตำนานจีนระบุว่า ค้นพบไหมเมื่อประมาณ 4,500 ปีมาแล้ว โดยมเหสีซี หลังสมัยจักรพรรดิ ฮวงตี้ หรือหวังตี้ จักรพรรดิจีนองค์แรกในยุคปราปรา ซึ่งยังไม่ใช่เชื้อสายพวกฮั่นที่เป็นจีนแท้ ตามประวัติระบุว่า พระองค์เป็นบิดาของพระเจ้าเหา ซึ่งเป็นต้นตระกูลของชนเผ่าไท หลักฐานใหม่สนับสนุนว่า ผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาไท ปรากฏในนิตยสารจีน เดือนมกราคม พ.ศ. 2537 ระบุว่า ผ้าไหมแหล่งกำเนิดที่แคว้นเสฉวนซึ่งเป็นแคว้นที่พวกเหล่า (ลาว) อยู่มาตั้งแต่ศึกคำรบพุก่อนที่ชนเผ่าจีนจะเข้ามาครอบครอง ดังนั้นการเลี้ยงไหมทอผ้าจึงเป็นภูมิปัญญาไทไม่ใช่ของจีน

วัฒนธรรมการทอผ้าของไทยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

หลักฐานที่สะท้อนภูมิปัญญาอันสูงของบรรพชนเผ่าไท ผู้มีความสามารถในการทอผ้าด้วยเทคโนโลยีระดับสูงมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือ การพบผ้าไหมที่เก่าแก่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อายุ 2,100 ปี ที่สุสานนางพระยาเผ่าไท ที่ตำบลหม่าหวังตุน นครฉางชา มณฑลหูหนาน พบผ้าไหมบาง ผ้าไหมโปร่ง ผ้าไหมยกดอกชนิดซับซ้อน ผ้าใยกล้วย ผ้าพิมพ์ดอก ผ้าไหมปักลวดลาย และผ้าไหมวาดลวดลายเป็นเรื่องราว

ชนเผ่าไท

สถาบันมานุษยศาสตร์ออสเตรเลียระบุว่า มีกลุ่มคนพูดภาษาตระกูลไทถึง 90 ล้านคน แบ่งออกเป็นเผ่าต่าง ๆ ถึง 80 เผ่า อาณาเขตของชนพูดภาษาตระกูลไทกว้างใหญ่ไพศาลมากครอบคลุมอาณาจักรไทเดิมที่ยิ่งใหญ่ในอดีต คือ อาณาจักรฮ้ายลาว ตอนกลางของจีน , อาณาจักรสิบสองปันนาตอนใต้ของจีน , อาณาจักรสิบสองเจ้าไท ในประเทศเวียดนาม , อาณาจักรล้านช้าง ในประเทศลาว , อาณาจักรล้านนาในประเทศไทย , อาณาจักรมวหลวงในประเทศพม่า , อาณาจักรไทอาหมในประเทศอินเดีย , อาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา ทางภาคกลางของประเทศไทยและอาณาจักรศรีวิชัย ทางภาคใต้ของประเทศไทย

ข้อสังเกตเกี่ยวกับผ้าทอมือในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทย

การทอผ้านั้นมีมานานแล้วในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ แต่สิ่งที่น่าสังเกต คือ กลุ่มชนที่มีความสามารถพิเศษในการทอผ้านั้น มักจะเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อสายลาวซึ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายช่วง และมีหลายพวกหลายเหล่า ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ลาวพุงดำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง น่าน นิยมสักมอมดำ ตั้งแต่พุงลงไปถึงหัวเข่า.
 2. ลาวพุงขาว อยู่บริเวณที่ราบสูงโคราชและทิศตะวันตกของกลุ่มน้ำโขง กลุ่มนี้ ไม่ นิยมสัก และแบ่งตามภาษาพูดได้ 2 กลุ่ม คือ
 - ลาวเวียงจันทน์ อยู่แถว อุดรฯ หนองคาย เลย ขอนแก่น อุบลฯ ปราจีน
 - ลาวกาบ อยู่แถว ลพบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ยังคงรักษาลักษณะเฉพาะกลุ่มได้เหนียวแน่น คือ ลาวโห่ง (ลาวทรงดำ เพราะนิยมแต่งดำ) และลาวพวน กลุ่มลาวเหล่านี้ตอนนี้ได้กลมกลืนเป็นคนไทยหมดแล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงแสดงให้เห็นคือ ความสามารถในการทอผ้า อาจกล่าวได้ว่าผ้าทอมือที่สวยงามส่วนใหญ่เกิดจากฝีมือของชาวไทยเชื้อสายลาวทั้งสิ้น นอกจากคนไทยเชื้อสายลาวแล้วยังมีกลุ่มคนไทยเชื้อสายอื่นๆ อีก ที่มีความสามารถในการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น
 - กลุ่มเชื้อสายญไท นิยมทอผ้าชนิด ที่มีชื่อเสียงคือ ผ้าแพรวา จ. กาฬสินธุ์
 - กลุ่มเชื้อสายโยนก นิยมทอจก และยก (ทางภาคเหนือ)
 - กลุ่มเชื้อสายเขมร บริเวณอีสานตอนใต้ ถิ่นผ้ามัดหมี่
- การทอผ้าของกลุ่มเหล่านี้แม้เชื้อสายเดียวกัน แต่การคิดประดิษฐ์ลายนั้นอาจมีรูปแบบและรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกัน ขึ้นกับความนิยม ความเชื่อ วัตถุประสงค์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้ผ้าทอแต่ละท้องถิ่นมี เอกลักษณ์เฉพาะตัว จนทำให้ผู้เห็นสามารถบอกได้ว่าผ้านั้นมาจากไหน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนอกจากจะเป็นถิ่นฐานของผู้ที่มีความสามารถในการทอผ้ามัดหมี่แล้ว ภูมิประเทศยังเหมาะสมในการปลูกต้นหม่อน ซึ่งเป็นอาหารชนิดเดียวในโลกของตัวไหมด้วย

ประเทศกัมพูชา

ทั้งชายและหญิงชาวกัมพูชาจะนุ่งผ้า Sampot ถือเป็นเครื่องแต่งกายประจำชาติ ในราชสำนักมีการนุ่งสีตามวัน ผ้า Sampot นี้มีทั้งผ้าฝ้ายและไหม วัตถุประสงค์ที่ใช้ ทอบางส่วนเป็นวัตถุประสงค์พื้นเมือง บางส่วนสั่งจากต่างประเทศ ถ้าใช้ในชีวิตประจำวันจะใช้วัสดุที่ราคาไม่สูง ซึ่งสั่งมาจากญี่ปุ่น แต่ถ้าเป็นโอกาสพิเศษจะใช้เส้นใยพื้นเมืองทอ นิยมทำลวดลายตามขวาง ถ้าเป็นชนชั้นร่ำรวยจะทอด้วยด้ายเงินและทอง ผ้าที่จัดว่าปราณีตและเก่าแก่ที่สุดคือ ผ้าโฮล

ประเทศมาเลเซีย

การทอของมาเลเซียได้รับอิทธิพลจากทั้งจีนและอินเดีย ส่วนอิทธิพลผ้าจากอินเดียจะใช้เฉพาะในราชสำนักเท่านั้น ผ้าทอที่มีชื่อเสียงมากอยู่แถบกลันตันและตรังกานู เกี่ยวกับการทอโดยสอดไหมเงินและทองช่างทอส่วนใหญ่อพยพมาจากเกาะสุมาตรา

ประเทศพม่า

ผ้านุ่งของทั้งชายและหญิงคือ ลองยี ของชายจะเป็นลายตารางของสตรีจะมีลายเชิงทางด้านล่าง และมีลายเล็กๆ กระจายอยู่ทั่วผ้า ชาวพม่านิยมผ้าฝ้ายมากกว่าไหมเพราะมีความเชื่อว่าการฆ่าตัวใหม่เป็นบาปตามหลักศาสนาพุทธ ผ้าไหมที่มีลวดลายวิจิตรเรียก ผ้าตาทามากรุก นิยมใช้ในงานพิธี นิยมสีฟ้าอมเทา สีเหลืองอำพัน และเขียวทึบ ๆ

ประเทศลาว

ผ้านุ่งของชาวลาวคือ Patoi ชาวลาวจะทอผ้าใช้เองทุกบ้าน จะใช้ผ้าฝ้ายในการแต่งกายปกติ แต่ในโอกาสพิเศษจะใช้ไหม นิยมทำเป็นลายทางๆ เชิงผ้าเป็นสีแดงแก่ หรือน้ำตาลเข้ม

การทอผ้าในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน มีความเกี่ยวข้องกัน

1. การสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่เป็นบรรพบุรุษของคนไทย หลายกลุ่ม ได้นำเอาวิธีทอผ้ามาด้วย เช่นลาวพวน ลาวคั่ง จากประเทศลาว, ไทยวน ไทลื้อ จากประเทศพม่า, กลุ่มเชื้อสายเขมรแถบสุรินทร์ ย่อมส่งผลให้ วัฒนธรรมการแต่งกายและการทอผ้า มีความคล้ายคลึงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
2. มีความคล้ายกันเกี่ยวกับเทคนิคการทอผ้าบางอย่างในแถบเอเชีย หรือบางเทคนิคก็มีอยู่ในที่ต่างๆ ทั่วโลก
3. การใช้สีย้อมผ้าจากพืชก็เป็นชนิดเดียวกัน
4. มีหลักฐานบางชิ้นว่าชาวไทยได้นำศิลปะการทอผ้าไทย การเลี้ยงไหม ไปเผยแพร่ในกัมพูชา
5. การผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม 2 ประเทศที่มีอาณาเขตติดกันนั้นเป็นสิ่งที่ขึ้นได้ง่ายมาก โดยเฉพาะสมัยโบราณที่เส้นแบ่งเขตแดนยังไม่ชัดเจน
6. พบว่ามีการทอผ้าเลียนแบบกันไปมาระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีการส่งผ้าไปค้าขายกันระหว่างประเทศ

ลวดลายของผ้าไท

ลวดลายของผ้าไทเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพชนเผ่าไทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้สร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญาของตนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เส้นใยที่พบเป็นไหมและป่าน กัญชา ลวดลายที่พบทอแบบลายขัด ต่อมาก็มีการพัฒนาจากลายขัดหนึ่งเป็นลายขัดสอง ลาย

เรขาคณิต ลายพรรณพฤกษา ลายสัตว์ ลายคน ฯลฯ จนกลายเป็นลวดลายซับซ้อนวิจิตรงดงามหลาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยลาย ดังที่ปรากฏในผ้าไท คนไทได้สืบทอดการทอจากบรรพชนด้วยเทคนิคต่าง ๆ คือ ยก ชิด จก และมัดหมี่ ที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ลวดลายในผ้าไทเหล่านี้ นอกจากจะเป็นลวดลายที่ประดิษฐ์ขึ้นเลียนแบบของจริงในธรรมชาติ ยังพบว่ามียลวดลายอีกส่วนหนึ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นตามแบบลวดลายไท ลวดลายของผ้าไทยังแสดงถึงเอกลักษณ์ร่วมกันของเผ่าไทได้เป็นอย่างดี จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะศึกษาลวดลายผ้าไทของคนไทเผ่าต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อหาลวดลายที่มีร่วมกันของคนไทในภูมิภาคนี้ การเปรียบเทียบลวดลายผ้าไทเผ่าต่าง ๆ เพื่อหาลวดลายผ้าไทที่มีร่วมกันทุกเผ่า ถ้าลวดลายใดมีการทอใช้อยู่ทั่วไปในทุกถิ่น ก็แสดงว่าเป็นลวดลายดั้งเดิม

กำเนิดลวดลายไท

ความผูกพันใกล้ชิดของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยกับธรรมชาติทำให้ มนุษย์เกิดความบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ลวดลายไทขึ้นเลียนแบบธรรมชาติ คือ ลวดลายพรรณพฤกษา ลวดลายตัวสัตว์ ตลอดจนลวดลายเรขาคณิต และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ลวดลายไทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ลวดลายของผ้าไทในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

สมัยหินเก่า (500,000-10,000 ปี)

ยังไม่พบหลักฐานเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มของมนุษย์สมัยหินเก่า มนุษย์ยุคนี้กินอาหาร ทั้งพรรณพืชและเนื้อสัตว์ รู้จักใช้ไฟและยังไม่พบงานศิลปกรรมของคนยุคหินเก่าในประเทศไทย แต่จากหลักฐานเครื่องหินแสดงให้เห็นถึงความประณีต รักสวยรักงามของมนุษย์สมัยหินเก่าในประเทศไทย สัตว์ดึกดำบรรพ์ยุคหินที่พบในประเทศไทย ได้แก่ ฮิปโปโปเตมัส ควาย ช้าง สเทคโกดอน กวาง วัว และหมาใน(จีน2514) ซึ่ง ไม่ปรากฏหลักฐานการเขียนภาพสัตว์บนผนังถ้ำแต่อย่างใด

สมัยหินเก่า (10,000-7,000 ปี)

ในยุคนี้ปรากฏหลักฐานการพบกระดูกสัตว์ดึกดำบรรพ์ที่ถ้ำพระ กาญจนบุรี ได้แก่ แม่น หมี่ ควาย เสือโคร่ง แรดหรือกระทิง หมูป่าแก่ง วัวแดงและเลียงผา ส่วนที่ถ้ำผี แม่ฮ่องสอน พบกระดูกสัตว์จำพวกวัว ค้างคาว แก้ง กวางป่า หนู สัตว์เลื้อยคลาน หมู นก กระรอก ปลา น้ำจืดและเต่า ส่วนพรรณพืชที่พบในถ้ำผี ได้แก่ สมอไทย สมอพิเภก มะกอกเกลื่อน ในยุคหินกลางในประเทศไทย ยังไม่ค้นพบหลักฐานภาพเขียนสีบนผนังถ้ำ พบแต่เครื่องปั้นดินเผาที่ถ้ำผี แม่ฮ่องสอน นับเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย อายุประมาณ 8,000 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายของเครื่องปั้นดินเผาที่ถ้ำผี แม่ฮ่องสอน เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงว่า มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินกลางรู้จักนำเส้นใยธรรมชาติมาใช้ถักหรือทอเป็นเชือกและลวดลายดังกล่าวคือลายเชือกทาบ และลายตาข่าย ลวดลายตาข่ายบนเครื่องปั้นดินเผาแสดงว่ามนุษย์ยุคหินกลางรู้จักการถักตาข่ายด้วยด้ายเป็นแหหรือสวิงขึ้นใช้จับปลาและสัตว์น้ำ ส่วนลายเชือกทาบบนผิวเครื่องปั้นดินเผาแสดงว่าจะต้องมีการทำเชือกจากใยพืชขึ้นก่อน แล้วนำไปกดให้เกิดลวดลายบนผิวภาชนะดินเผา ทั้งลายตาข่ายและลายเชือกทาบที่ปรากฏบนผิวภาชนะดินเผาเป็นหลักฐานทางอ้อมว่า มนุษย์หินกลางมีการนำเส้นใยธรรมชาติมาถักทอขึ้นใช้แล้วและอาจเป็นไปได้ว่ามีการทอผ้าแล้วในสมัยหินกลาง

สมัยหินใหม่ (4,000ปี)

ที่บ้านเก่า กาญจนบุรี พบกระดูกสัตว์คือ หมู วัว ฟาน กระด่าปลา กวาง หมา เต่า แรด ตะกวด พญากระรอก ส่วนที่โนนนกทา จังหวัดขอนแก่นพบกระดูกสัตว์คือ วัว เนื้อทราย ฟาน กวางป่า หมู (จีน,เรื่องเดิม) ความผูกพันกับสัตว์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ทำให้คนในยุคนี้สร้างสรรค์งานศิลปะรูปสัตว์ลงบนผนังถ้ำ อาทิ ที่ถ้ำรูป กาญจนบุรี พบรูปกวาง ช้าง ชะนี สุนัข เต่า เช่นเดียวกับที่บ้านกุ่ม อ.โจงเจียม จ.อุบลราชธานี พบภาพสัตว์ คือ ช้าง กวาง เต่า ฯลฯ (พรชัย 2524) ส่วนที่ถ้ำวัว อุดรธานี พบภาพวัวจำนวน 6 ตัว เป็นแม่วัวและลูกวัว และที่ถ้ำแก้งหรือถ้ำกวาง พบภาพกวางมีเขาเขียนเพียงแค่อ (สุรพล 2521) ที่ถ้ำลาย อุดรธานี พบภาพคล้ายปลาตะเพียนและนก นอกจากนั้น มนุษย์ในยุคหินใหม่ยังได้วาดภาพเรขาคณิตลวดลายต่างๆบนผนังถ้ำ เช่น ที่ถ้ำรูป กาญจนบุรี มีรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน สี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในบางรูปมีรูปสามเหลี่ยมบ้าง สี่เหลี่ยม บ้างรูปสี่เหลี่ยมคางหมูบ้าง ที่หัวหรือท้ายของรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าบางรูปมีเส้นขีดต่อกันเป็นรูปคล้ายบันไดก็มี (น่าจะเป็นลายดอกไม้สี่กลีบ)รูปคล้ายกากบาท เป็นเส้นหยัก ไปหยักมาและรูปคล้ายบั้งหรือก้างปลา เป็นต้น ที่ถ้ำลายบนภูพาน อุดรธานี มีรูปสี่เหลี่ยมและรูปเส้นวงไปติดต่อกัน เป็นต้น ส่วนลวดลายที่น่าสนใจพบที่ถ้ำผาแต้ม นครพนม มีรูปเรขาคณิตคล้ายประแจจีนบางลายคล้ายรูปเต่า เตี้ย แบบสมัยราชวงศ์ซางตอนปลาย นอกจากนั้น มีรูปคล้ายกลีบดอกไม้อุปโลกไฟ และลาย ก้นหอย

หลักฐานลวดลายบนผิวเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญคือ การพบลายงูบนเครื่องปั้นดินเผาที่มีเชิงที่บ้านเก่า และถ้ำเขาสามเหลี่ยม กาญจนบุรี แสดงว่ามนุษย์ยุคหินใหม่ ในประเทศไทยมีประเพณีการใช้รูปงูเป็นสัญลักษณ์บนเครื่องปั้นดินเผา(สุค,เรื่องเดิม) นอกจากนั้นยังพบลายคล้ายงูพันล้อมรอบไหล่ภาชนะดินเผาลายเชือกทาบที่บ้านนาดี อุดรธานี (อำพัน 2527) พบเครื่องปั้นดินเผาสีดำ ยุคหินใหม่ที่บ้านเชียง มีลายเส้นขีดระหว่างเส้นขีดโค้งไปมา มีจุดเป็นรอยชูดลึกลึกอยู่เต็ม มีลักษณะเป็นงู (นิคม2515) หม้อดังกล่าวใช้บรรจุอาหารฝังไว้ทางด้านบนศีรษะของศพ เพื่ออุทิศให้แก่ผู้ตาย ทำเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งผู้มีเกี่วข้องฝีมือประณีต ลักษณะ โค้งหัวและหางเข้าลำตัว ซึ่งได้รับความบันดาลใจจากธรรมชาติของงูได้เป็นอย่างดี และอาจมีความหมายเกี่ยวกับความเชื่อถือในเรื่องงูก็ได้ (พจน์ 2518) การเขียนลวดลายงูเป็นสัญลักษณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นประเพณีการนับถืองูของมนุษย์ยุคหินใหม่ดังปรากฏหลักฐานภาพเขียนครั้งก่อนพุทธกาลที่ถ้ำเขาเขียน พังงา แสดงภาพการสักการะงูของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

ประเพณีการนับถืองูหรือนาคนี้ สอดคล้องกับความเชื่อของ ดร.สุเมธ ชุมสาย ที่ระบุว่า เป็นสัญลักษณ์ในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมโบราณในเอเชีย (อ้างถึงในสาวิตรี 2536) จากการที่ได้ประมวลงานศิลปกรรมจากภูมิปัญญาของมนุษย์ในยุคหินใหม่ ในประเทศไทยทั้งการเขียนภาพบนผนังถ้ำและบนเครื่องปั้นดินเผา ย่อมเป็นหลักฐานยืนยันถึงการมีวัฒนธรรมที่สูงของมนุษย์ยุคหินใหม่ในประเทศไทย ซึ่งมีหลักฐานยืนยันจากนักโบราณคดีว่าเป็นบรรพบุรุษของคนไท(สุด,เรื่องเดิม) และในหนังสือประวัติศาสตร์จีนของนายโวกเฟรม อีเบอฮาด ระบุว่าวัฒนธรรมไทยในยุคหินใหม่ มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของจีน คือ ลุงซาน, ฮือเอและยางเซา รวมทั้งลวดลายบนเครื่องสำริดของจีน อายุราว 3500 ปี ก็ได้อิทธิพลจากลวดลายไทย (จีน,2500) ผลจากการวิจัยต้นกำเนิดของเทคนิคการทำมัดหมี่ ระบุว่ามัดหมี่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมหินใหม่ มีแหล่งกำเนิดในแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่ยุคหินใหม่ ผู้คนแถบนี้ได้อพยพย้ายมาอยู่ตามเกาะต่าง ๆ ในช่วง 2500 ปีมาแล้ว ได้นำเอาเทคนิคการทอผ้ามัดหมี่โดยใช้ใยจากเปลือกไม้และฝ้ายไปเผยแพร่ด้วยหลักฐานที่นักมานุษยวิทยานำมาใช้อ้างอิงในทฤษฎีนี้ก็คือลวดลายและสัญลักษณ์ในผ้ามัดหมี่ที่ทออยู่ในหมู่เกาะที่ไม่ได้ติดต่อกับภายนอกเลย สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมดองซอน ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ในแถบอินโดจีนในเวียดนามเหนืออย่างชัดเจน ฉะนั้นเทคนิคดังกล่าวจะต้องนำมาจากแผ่นดินใหญ่ทางแหลมมลายูอย่างแน่นอน และด้วยเหตุผลนี้ ทำให้ เทคนิคนี้รู้จักกันแพร่หลายทั่วโลก ในชื่อของอิกัต (Ikat) ซึ่งเป็นภาษามลายู อินโดนีเซีย แปลว่าผูกหรือมัด จากการวิเคราะห์ลวดลายของผ้ามัดหมี่ในปัจจุบันของคนไทเผ่าต่าง ๆ โดยนำมาเปรียบเทียบกับลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาและบนผนังถ้ำของคนไทในยุคหินใหม่ พบลวดลายที่มีร่วมกัน สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นลวดลายดั้งเดิมของผ้าไท ดังต่อไปนี้

จากการเปรียบเทียบลวดลายบนผนังถ้ำยุคหินใหม่กับลวดลายของผ้าไท พบลวดลายร่วมกันคือ ลายเรขาคณิต ได้แก่ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในมีรูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายจุด ลวดคล้ายบันได ลายกากบาท ลายฟันปลา ลายคล้ายประแจจีน ฯลฯ ลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ลายกลีบดอกไม้ สี่กลีบ ลายสัตว์ ได้แก่ ช้าง กวาง กบ เต่า นก เพื่อใช้ในพิธีกรรมแล้ว

การเปรียบเทียบลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผายุคหินใหม่กับลวดลายผ้าไท มีลวดลายร่วมกันคือลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายสี่เหลี่ยม ลายตารางสี่เหลี่ยม ลายสลับฟันปลา และมีเส้นตรงขนานกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมัยสำริด (5,600-3,000ปี)

ในประเทศไทยได้พบหลักฐานการทำเครื่องสำริดที่เก่าแก่ที่สุดจากการขุดค้นที่โนนนกทา ขอนแก่น คือ พบแม่พิมพ์หินสำหรับหล่อสำริด อายุราว 4,400 ปีมาแล้ว เก่าแก่กว่าการทำเครื่องสำริดในสมัยราชวงศ์ขาง 1,000 ปี และเก่าแก่กว่าวัฒนธรรมฮาร์ปโปในกลุ่มน้ำสินธุ อินเดียจะเริ่มทำเครื่องสำริดเกือบร้อยปี(จีน,2510)นอกจากนั้น ยังพบใบหอกสำริดเก่าแก่ประมาณ 4000 ปีที่บ้านเชียง อุดรธานี อีกด้วย หลักฐานการพบเศษผ้าสมัยก่อนประวัติศาสตร์ปรากฏเป็นครั้งแรกในสมัยสำริด กล่าวคือ พบเศษผ้าติดอยู่กับกำไลสำริด ที่บ้านเชียง อุดรธานี อายุของผ้าคงมีอายุเท่าอายุของกำไล คือ ประมาณ 3,000 ปี แต่อายุจริงของเทคโนโลยีการทำผ้าควรมีมาก่อน เพราะการทอผ้าเป็นกระบวนการที่มีหลายขั้นตอน มีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ การทอผ้าจึงน่าจะเกิดก่อนหน้านี้นานแล้ว (พิสิฐ,เรื่องเดิม) แหล่งที่พบร่องรอยของผ้าก่อนประวัติศาสตร์สมัยสำริด (จิราภรณ์ 2525) ได้รายงานการวิจัยว่ามี 7 แห่ง คือ

1. บ้านเชียง อุดรธานี พบบนกำไลสำริดหลายอัน ทอแบบลายขัดด้วยไหมและป่านักงูชา
2. บ้านคอนตนาเพชร กาญจนบุรี พบบนกำไลสำริด ทอแบบลายขัดหยาบด้วยป่านักงูชา
3. เขื่อนเจ้าเพชร กาญจนบุรี พบติดต่อกันอยู่ด้านในคลองมโหรีที่กัก ทอแบบลายขัดด้วยไหม
4. ศูนย์การทหารปืนใหญ่ สทบุรี พบบนเครื่องมือสำริด แต่ไม่พบหลักฐาน
5. กิ่งอำเภอท่าหลวง สทบุรี พบบนขวานสำริด ทอแบบลายขัดด้วยป่านักงูชา
6. บ้านผักตบ อุดรธานี พบบนกำไลสำริด ทอแบบลายขัดหยาบด้วยป่านักงูชา
7. บ้านคอนตาล นครพนม พบบนกำไลสำริด ทอแบบลายขัดด้วยป่านักงูชา

จากหลักฐานข้างต้น แสดงว่าเส้นใยที่มนุษย์สมัยสำริดรู้จักนำมาทอเป็นผืนผ้า คือไหมและป่านักงูชา เทคนิคที่ใช้ทอคือลายขัดหนึ่ง ส่วนลวดลายที่ใช้ทอไม่ปรากฏหลักฐาน

การค้นพบเศษผ้าติดอยู่บนเครื่องประดับและเครื่องมือโลหะดังกล่าว จากแหล่งโบราณคดี หลายแหล่ง แสดงว่ามนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์จะมีการนำเอาผ้ามาห่อเครื่องมือและเครื่องประดับของผู้ตาย แล้วใช้ข้าวเปลือกไว้ข้างในห่อผ้าด้วย จากนั้นก็นำห่อผ้าดังกล่าวใส่ในหลุมฝังศพพร้อมกับผู้ตาย นับว่าเป็นความเชื่อถือของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยเกี่ยวกับพิธีฝังศพประการหนึ่ง (พจน์,เรื่องเดิม)

เครื่องปั้นดินเผาเขียนสีสมัยสำริดที่แหล่งอารยธรรมบ้านเชียง นับว่าเป็นผลงานศิลปกรรมชิ้นเยี่ยมแห่งยุคที่บรรพชนของเผ่าไทได้สร้างสรรค์ขึ้นจากภูมิปัญญาของตน ลวดลายของภาชนะลายเขียนสีมีชั้นวิวัฒนาการดังนี้ คือ เริ่มวิวัฒนาการมาจากลายเชือกทาบในยุคหินใหม่ ต่อมาก็เริ่มมีการเขียนสีเป็นเรขาคณิต แล้วมาเป็นลายดอกไม้ ใบไม้ จนถึงลายก้านขดและลายก้านหอย (จีนและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิธีฐ2515) ลวดลายดังกล่าวได้รับความบันดาลใจมาจากธรรมชาติ เช่น ตัวสัตว์ พรรณพืชหรือปรากฏการณ์ของธรรมชาติ เช่น ลายขดกันหอยหรือมัดหวาย ลายหยักรูปฟืนปลา ลายม้วนตัวคล้ายคลื่นหรือก้อนเมฆหรือลายขดเชือก (น.ฉ ปากน้ำ2524) จากการเปรียบเทียบลวดลายของเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีสมัยสำริดที่บ้านเชียงกับลวดลายของผ้าไท พบลวดลายร่วมกัน คือ ลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายสลับฟืนปลาและมีเส้นตรงขนานกัน (คล้ายผ้าซิ่น) ลายคล้ายประแจเงิน ลายขอ ลายขอลือลาย ลายขาเป็ย ลายข้าวหลามตัด ลายเข้ฆฆาบเถาเลื้อย และลายกระหนก ลายคน ลายสัตว์ ได้แก่ นาค งู นาคเกี้ยว ฟืนปลา ลายพรรณพืช ได้แก่ ลายดอกแก้ว ดอกไม้สี่กลีบ ไม้ ลายก้านขด ลายปรากฏการณ์ธรรมชาติ ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายลูกคลื่น เป็นต้น

สมัยเหล็ก (2,500-500 ปี)

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ได้พบหลักฐานการทำเหล็กที่แหล่งโบราณคดีบ้านนาดีเมื่อประมาณ 2,600 ปี มาแล้ว ซึ่งตรงกับอายุการทำเหล็กที่พบในวัฒนธรรมดองซอนในเวียดนามและวัฒนธรรมเทียน ในตอนกลางของมณฑลยูนนาน (อำพัน 2527) นอกจากนี้ ยังพบที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงในเวลาใกล้เคียงกัน ในสมัยนี้จะพบกลองโลหะที่หล่อด้วยสำริดหลายแห่งประเทศไทย อายุราว 2,500 ปี ลวดลายหน้ากลองจะเป็นลายเรขาคณิต คือเป็นเส้นตรง เป็นรูปสี่เหลี่ยมต่าง ๆ และมีวงกลมเล็กๆ ติดต่อกัน ภายในวงกลมมีจุด เช่นนก ปลา และมีลวดลายที่ใช้เส้นโค้งมาก และลายคล้ายประแจเงิน ที่หน้ากลองมักกลองมักจะมีรูปกบ อยู่ 4 ทิศ ที่ด้านข้างของกลองมีรูปสัตว์ เช่น ช้าง หอย หรือจระเข้ (จิน 2500) บนหน้ากลอง ตรงกลางทำเป็นรูปดาวมีแฉก แฉกของดาวเหล่านี้บางคนอธิบายว่าหมายถึง ราศีประจำเดือน 12 ราศี ส่วนที่มีกบอยู่บนหน้ากลองมีคำอธิบายว่า กลองเหล่านี้แต่เดิมคงสร้างขึ้นสำหรับใช้ตีของฝน เพราะมนุษย์สมัยดั้งเดิมเชื่อกันว่า เมื่อกบร้องแล้วจะเป็นเหตุให้ฝนตกเพราะฉะนั้นเมื่อตีกลองชนิดนี้ขึ้น จึงเป็นเสมือนกบร้องขอฝน เชื่อกันว่าเสียงของกลองอาจได้ยิน ไปถึงเทพเจ้าแห่งฝน ซึ่งย่อมจะโปรดประทาน โปรมายฝนลงมาบนพื้นภูมิภาคอันแห้งแล้ง (ธนิต 2523) ความเชื่อเรื่องกบร้องขอฝน มีอิทธิพลให้คนไทยในสมัยก่อน ทอลวดลายตัวกบลงบนผืนผ้าสีบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนรูปดาวมีแฉกหรือดวงอาทิตย์ก็นิยมนำมาทอลงบนผืนผ้าของชนเผ่าไทเช่นกัน นอกจากนั้นก็ยังสามารถนำไปทำเป็นกำไล ดังได้พบกำไลรูปคล้ายดาวหกแฉก ทำด้วยกระดองเต่า ที่แหล่งโบราณคดี โคกพลับ ราชบุรี มีอายุราว 2,000-3,000 ปี (สด 2521) และพบเครื่องปั้นดินเผาที่มีลายขีดเป็นลายสลับฟืนปลาและมีเส้นตรงขนานกัน ซึ่งมีลวดลายสืบเนื่องมาจากสมัยก่อน และพบลวดลายนี้ในสมัยต่อมาบนภาชนะสำริดมาจากคอนตาเพชร กาญจนบุรี อายุราว 2,000 ปี ช่างทอผ้าของบ้านคอนตาเพชรคงจะได้นำลวดลายดังกล่าวทอลงบนผืนผ้าเช่นกัน ลายนี้ต่อมากงจะพัฒนาเป็นลายมะลิเลื้อยในลวดลายไทย การทอผ้าในสมัยเหล็ก คงจะได้พัฒนาเทคนิคการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทอจากแบบลายซัดหนึ่ง ลายซัดสอง มาเป็นเทคนิคการมัดหมี่ จิต จก และยก ด้วยวัสดุที่ประณีตจื้นกว่า ผ้ายป่านักงูษาและไหมธรรมชาติงหลักฐานการกล่าวถึงผ้าร่วมสมัยครั้งพุทธกาลในอินเดีย กล่าวคือ ผ้ากาสิกพัศตร์ อันเป็นผ้าเนื้อละเอียดที่นิยมใช้ในราชสำนักมาแต่อดีต เป็นผ้าซันหนึ่งจากแคว้นกาลี ดังปรากฏในพระไตรปิฎกว่า ผ้ากาสิมีสีดี มีสัมผัสนุ่มนวล แม้เก่าแล้วก็ใช้ห่อรัตนะ หรือใส่ไว้ในกรักของหอมพระพุทธรองค์เปรียบภิกษุผู้มีศีลว่าเหมือนผ้ากาสิ ส่วนภิกษุผู้ถือศีลเปรียบเหมือนผ้าเปลือกไม้

หลักฐานการพบผ้าของจริงที่แสดงถึงเทคนิคกรรมวิธีการทอผ้า และลวดลายของผ้าที่วิจิตรพิสดารว่ามีมาแล้วตั้งแต่สมัยหินใหม่ คือการพบผ้าไหมที่ระบายนรูปลวดลายเกี่ยวกับนิยายโบราณอายุเก่าแก่อถึง 2,100 ปี เป็นครั้งแรกเป็นผ้าที่ทอไว้ในหลุมศพนางพระยาอยู่ในสมัยราชวงศ์ซัน พบที่ Mawangtui นอกเมืองจางเซา มณฑลฮูหนาน ตอนกลางประเทศจีน หลุมศพสร้างเป็นรูปตัว T ยาว 250 ซม. กว้าง 92 ซม. และมีผ้าริบบิ้นที่หุ้มม แแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ แนวส่วนบนเป็นขอบฟ้าหมายถึงสวรรค์ แนวบนทางมุมขวาหมายถึงพระอาทิตย์ที่มีรูปนกกาซึ่งร้องขันในตอนเช้า แนวต่ำลงมาเป็นรูปต้นไม้ฟูซางและมีรูปพระอาทิตย์เล็ก รวม 8 ดวง สิ่งเหล่านี้อาจจะวาดจากนิยายโบราณที่กล่าวถึงนายธนูผู้ยิงพระอาทิตย์ 9 ดวงตก แนวบนมุมซ้ายแวนผ้าริบบิ้นเป็นรูปพระจันทร์ รูปคางคกและกระต่าย ต่ำลงมาเป็นฉากตอนศูภาพสตรีจางโง่บินไปดวงจันทร์ ฉากตรงกลางเป็นรูปหญิงแก่และมีผู้ตามไปส่งคือ สาวใช้สามคน ซึ่งเดินตามอย่างช้า ๆ ข้างหน้ามีรูปผู้หญิงนั่งคุกเง่า คงเป็นสภาพแสดงชีวิตประจำวันของนายหญิง เบื้องล่างสุดเป็นภาพทะเลและแผ่นดิน มีภาพผู้ชายร่างใหญ่มือทั้งสองถือปลา (บรรจบ 2519) นอกจากนั้นยังมีภาพมังกรหันหน้าหากันอยู่ 2 ตัว อีกด้วยหลักฐานเกี่ยวกับลวดลายไทที่สำคัญ คือ ลวดลายก้านขด ที่พบบนเครื่องเงินในหลุมศพ ได้รับการพัฒนาขึ้นจากลวดลายที่พบจากภาชนะเจียนสีที่บ้านเชียง คือ มีกระหนกกก้านเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่ประณีตเท่าในปัจจุบัน สันนิษฐานว่าหลุมศพนี้อาจเป็นเจ้านายของชนเผ่าไท

วัฒนธรรมการทอผ้าของชนเผ่าไทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็คงจะได้พัฒนาเทคนิคการทอและลวดลายที่ประณีตงดงามขึ้นมาตามลำดับเช่นเดียวกับวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวอินเดียและจีน โดยเฉพาะการประดิษฐ์ลวดลายไทอันวิจิตรพิสดาร เต็มไปด้วยลวดลายกระหนกกก้านซึ่งคงจะได้พัฒนาสืบต่อมาจากลวดลายกระหนกที่ปรากฏในภาชนะดินเผาที่บ้านเชียง ที่ดินไทรุ่นหลังควรจะช่วยกันอนุรักษ์และสืบทอดลวดลายของผ้าไทซึ่งเป็นมรดกร่วมกันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไทให้คงตลอดไป

ลวดลายของผ้าไท สมัยก่อนประวัติศาสตร์ พบว่า มีลวดลายดังนี้ คือ ลายจุด ลายพื้นปลา ลายบังใหญ่ๆหรือก้างปลา ลายกันหอย และลายทางขวปรากฏอยู่เสื้อผ้าของภาพวาดคนบนผนังถ้ำสีหัวโต จังหวัดกระบี่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการเปรียบเทียบลวดลายบนผนังถ้ำสมัยก่อนประวัติศาสตร์ กับลวดลายของผ้าไท พบ ลวดลายร่วมกัน ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นลวดลายดั้งเดิมของผ้าไท คือเรขาคณิต ได้แก่ รูปสี่เหลี่ยม ผืนผ้าภายในมีรูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายจุด ลายคล้ายบันได ลายกากบาท ลายฟันปลา ได้แก่ ช้าง กวาง กบ เต่า นก และนกยูงรวมทั้งลายค

จากการเปรียบเทียบลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์กับลวดลายของผ้า ไทพบลวดลายร่วมกัน ซึ่งน่าจะเป็นลวดลายดั้งเดิมของผ้าไท คือ ลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายสี่เหลี่ยม ตารางสี่เหลี่ยม ลายสลับฟันปลาและมีเส้นตรงขนานกัน ลายพรรณพฤกษา ได้แก่ ลายดอกแก้ว ลาย ดอกไม้สี่กลีบ ลายใบไม้ ลายน้ำไหล ลายลูกแก้ว ลายสัตว์ ได้แก่ ลายนาค (งู) และลายนาคเกี้ยว รวมทั้งลายคน

นอกจากนั้น ลวดลายของผ้าไทในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ได้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ดั้งเดิมของชนเผ่าไท ก่อนที่จะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย ได้แก่ ลายนาค แสดงว่า คนไท นับถือนาคหรือ งู ว่ามีความสำคัญถือว่าเป็นบรรพบุรุษดั้งปรากฏในตำนานของชนเผ่าไท การทอลาย นกยูงบนผ้าไท แสดงว่าคนไตนับถืองูว่าเป็นสัญลักษณ์ของเผ่าตนเช่นเดียวการทอลายหงส์ ส่วน การทอลายกบที่บนผืนผ้า สะท้อนให้เห็นประเพณีการนับถือกบในพิธีขอฝน โดยการตักลง มโหระทึกที่มีกบอยู่หน้ากลอง หรือการทอรูปดาวแฉกบนผ้า ถือเป็นสัญลักษณ์ของสิบสองราศี หรือ การทอรูปตาเหวถือเป็นสัญลักษณ์ว่ากำลังกระทำพิธีกรรมสำคัญห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปภายใน หมู่บ้าน

ลวดลายของผ้าไทในสมัยประวัติศาสตร์

สมัยก่อนทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 6-10)

ชนเผ่าไทได้สืบทอดวัฒนธรรมทางการทอผ้าจากบรรพชน สืบต่อมาจากสมัยก่อน ประวัติศาสตร์หลักฐานเกี่ยวกับลวดลายผ้าไม่ปรากฏ พบแต่หลักฐานลวดลายในหริ่งช้างเป็นหงส์ แกะสลักขนเป็นลายคล้ายกระหนกอย่างวิจิตร และเป็นรูปม้า 2 ตัว อายุราว พ.ศ.600 จากแหล่ง โบราณคดีจันเสน นครสวรรค์ สมัยนี้เป็นสมัยแรกนี้ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ฉะนั้น ใน สมัยก่อนทวารวดีคงจะมีการทอลวดลายหงส์สืบต่อจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และทอลวดลายรูป วัวด้วย จากการค้นพบแผ่นหินสลัก 2 แผ่น ที่เมืองอุทอง แผ่นหนึ่งเป็นรูปพระภิกษุ 3 รูป ครองจีวร และอีกแผ่นหนึ่งมีรูปนางกินรี ซึ่งมีลักษณะเก่าแก่ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 10 สะท้อนให้เห็นว่าพระ พุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาในสุวรรณภูมิแล้ว (จง บัวเซอสิเย่ 2511) และพบเทวีทรงสิงห์ ดินเผา พุทธ ศตวรรษที่ 9-10 อยู่ที่เมืองอุทอง สุพรรณบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-15)

หลักฐานลวดลายสมัยทวารวดี ที่ปรากฏลวดลายเขียนสีบนแผ่นอิฐ จากวัดปราสาทร้างอุทอง สุพรรณบุรี คือลายเรขาคณิต และลายก้านขด ซึ่งก็ได้พบลวดลายดังกล่าวบนอิฐที่เจดีย์จุลประโทน นครปฐม ภาพปูนปั้นดินเผาที่สะท้อนให้เห็นถึงการแต่งกายของชาวทวารวดี พบที่คูบัว ราชบุรี ประกอบด้วย รูปกษัตริย์ เจ้านาย เจ้าหญิง นางกำนัล นักดนตรีหญิง นักดนตรีดังกล่าวเกล้าผมสูงรัดด้วยศิราภรณ์เป็นลอนแบบบัวลูกแก้ว ห่มสไบเฉียง และมีผ้าพาดไหล่คลุม นุ่งผ้าใต้สะคือ ส่วนเทวคาหรือพระโพธิสัตว์ สวมศิราภรณ์ ห่มผ้าสะพายเฉียง นุ่งห่มยาวกรอมเท้า และมีผ้าที่คาดที่เอว ลวดลายของผ้าไม่ปรากฏชัด ที่คูบวยังพบว่าดินเผาเป็นจำนวนมาก แสดงว่ามีการทอผ้าใช้กันทั่วไป ลวดลายในสมัยนี้ แบ่งเป็นลวดลายพรรณพฤกษา ลายที่พบมากคือลายก้านขดที่ลือธรรมจักรหินปูน พบที่นครปฐม และจังหวัดใกล้เคียง พบลายกลีบบัวธรรมดา บัวรวน บัวพันขันธ์ มีลายเนื่องเป็นเม็ดกลมๆ โดยรอบ ที่วงล้อเบื้องล่างจำหลักเป็นบัวคว่ำ บัวหงายมีลายก้านขด ลายกำติดทองงงจำหลักเป็นกระหนกคล้ายบัวหัวเสา วงถัดออกมาเป็นท้องกง จำหลักเป็นลายรักร้อยประเภทกลีบบัวบ้าง ลายก้านขดบ้าง ลายก้านคอดอกบ้าง แล้วจำหลักเป็นเส้นลวดคั่นวงขอบนอกของกง จำหลักลายคล้ายกระหนกปลิวบ้าง เป็นเม็ดบัวบ้าง ที่ฐานตั้งทำเป็นรูปเทวคามือทั้งสองถือดอกบัวตูมบ้าง เป็นนางกษัตริย์ประทับดอกบัวใหญ่ มีช้างสองเชือกขวง ถือน้ำเต้าเทลงมา (ชนิด 2508) ลวดรูปสัตว์ในสมัยทวารวดี นอกจากลูกแก้วก็มีภาพปูนปั้นสิ่งหัดดินเผาที่คูบัว ภาพปูนปั้นรูปสัตว์คือ ช้าง สิงห์ เต่า มังกรที่เมืองเก่าพระรถ คงพระศรีมหาโพธิ์ ปราจีนบุรี ภาพรูปปั้นพญานาคแผ่พังพานที่ถ้ำจาม บริเวณเขาสูง ราชบุรี รูปวัวกับลูกวัว บนเหรียญเงินที่บ้านคูเมืองสิงห์บุรี รูปโคครุฑุฑ ซึ่งหมายถึงการบูชาพระศิวะและพระพรหม พบบนก้อนหินผากลม ที่เมืองจันทน์ นครสวรรค์ ลายหงส์สลักบนกรบและดอกไม้ บนภาชนะดินผากลม ต.พระประโทน นครปฐม ลายปูนปั้นดินเผารูปคนกับลิง ที่บ้านคูเมือง สิงห์บุรี (ผาสุก 2527)

ในสมัยทวารวดียุคหลังศตวรรษที่ 14-15 ลวดลายต่าง ๆ ในสมัยทวารวดียุคต้นได้พัฒนาเพิ่มตัว กระหนกก้านอ่อนช้อยงดงามขึ้น ดังปรากฏที่พระธาตุพนมมีภาพพระนารายณ์ทรงครุฑพระอิศวรทรงโค พระพุทธเจ้าประสานบาตรที่ได้รับจากท้าวจตุโลกบาล และมีภาพพญาทรงช้างและทรงม้า ภาพการล่าสัตว์ เช่น กวาง เก้ง หมูป่า ฯลฯ (อนุวิทย์ 2518)

สมัยก่อนสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 16-18)

ลวดลายไทสมัยก่อนสุโขทัยนับตั้งแต่อุทอง สุวรรณภูมิ จนถึงอยุธยา ถือเป็นสมัยที่ศิลปะเจริญรุ่งเรืองอยู่ในขั้นสูง และมาเจริญสูงสุดในศิลปะสุโขทัยกับอยุธยาตอนปลาย ซึ่งถือว่าเป็นศิลปะ

คลาสสิกของไทย (น.ฉปกกน้ำ 2524) ลวดลายไทสมัยก่อนสุโขทัยที่งดงามวิจิตรบรรจง ปรากฏบนใบเสมาจากวัดบางนางลี ราชบุรี เป็นใบเสมาสมัยสุวรรณภูมิ ทำด้วยหินทราย เป็นลายก้านขดที่เลียนแบบธรรมชาติ ตรงฐานเป็นลายประจายามดอกจัน เรียงกันแบบสมัยลพบุรี ใบเสมาที่งดงามอีกชิ้นหนึ่ง เป็นใบเสมาอโยธยาที่วัดกลางริมคลองมหาพราหมณ์อยุธยา ตรงกลางเป็นรูปดอกไม้กลมมีกลีบเป็นกระจังตาอ้อยตรงบ่าเสมามีลายที่ขมวดขึ้นลงจำนวน 6 ขมวด แสดงว่าคดของลายกระหนกยังไม่เกิด ส่วนใบเสมาสมัยอโยธยาจากวัดเสด็จ ตรงกลางเป็นรูปดอกไม้กลีบเล็ก ๆ ซ้อน 2 ชั้น ตรงบ่าเสมามีลายเครือขด ส่วนปลายทั้งสองข้างเป็นใบไม้เลื้อยสลัดไปจนถึงปลายแหลม ลวดลายนี้เป็นต้นกำเนิดของลายกระหนกเปลวไฟในสมัยต่อมา ส่วนที่ฐานเสมามีรูปดอกไม้อยู่กลาง ลายทั้งสองข้างเป็นรูปขมวดลาย 3 ซี่งหะ อันเป็นต้นกำเนิดของกระหนก 3 ตัว ส่วนใบเสมาสมัยพรหมภูมิจากวัด ไชนาวาส สุพรรณบุรี ที่ฐานจะเป็นช่อกระหนก มีขมวด 3 ขมวด ที่ขมวดมีกาบของใบไม้ ทำให้เห็นที่มาของกระหนก 3 ตัวชัดเจน (เรื่องเดียวกัน) ลายปูนปั้นประดับพระวิหารวัด ไสย ลพบุรี ตรงเรือนแก้วล้อมพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ทำเป็นพุ่มคล้ายกระจังตาอ้อย ต่อลงมาเป็นลายห่วงขมวดเข้าชนกัน ลวดลายสมัยอโยธยาตอนปลายที่งดงามวิจิตรดังกล่าว เป็นศิลปะชั้นครูที่รุ่งเรืองมากอยู่ร่วมสมัยกับศิลปะคลาสสิกสมัยสุโขทัย ลวดลายดังกล่าวย่อมมีอิทธิพลต่อลวดลายของผ้าไทสันนิษฐานว่าคงจะปรากฏการทอลวดลายดังกล่าวในผ้าราชสำนักแล้ว คือ ลายประจายม ดอกจัน ดอกไม้สี่กลีบ ดอกไม้หกกลีบ ดอกพิกุล ดอกขอสร้อย ลายเฟือง หรือกรวยเชิง ฯลฯ รวมทั้งลายรูปสัตว์คงปรากฏในลายปูนปั้น และลายศิลาประดับปราสาท วัดมหาธาตุ ลพบุรี ศิลปะสมัยลพบุรีตอนปลายหรืออโยธยา เป็นรูปมังกรคาบนาคร ซึ่งวิวัฒนาการมาจากลวดลายที่ปรากฏบนเครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ไม่ใช่ลายที่ได้รับอิทธิพลมาจากจีน ลายดังกล่าวก็คงจะนำมาทอลงบนผืนผ้าแล้ว

สรุปลวดลายที่มีลายร่วมกับลวดลายบนผืนผ้าที่พบในสมัยนี้ มีลายนกกาน ลายรูปแพะ ลายเทพนม ลายประเจิ้นและลายพรรณพฤกษา คือลายประจายม ดอกจัน ดอกไม้สี่กลีบ ดอกไม้หกกลีบ ดอกพิกุล

สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19-20)

ลวดลายไทในสมัยสุโขทัย มีวิวัฒนาการการสืบต่อมาจากสมัยก่อนสุโขทัย ปรากฏหลักฐานงานศิลปกรรมสมัยสุโขทัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ที่วัดช้างรอบ กำแพงเพชร มีลายปูนปั้นรูปยักษ์อัปสร รำ กิณรีรำ หงส์ ฯลฯ พบตัวกิริติมุข ตัวมังกร คนโทน้ำรูปหงส์ลายเทพนม และลายนกกาน 2 ตัว บนเสมาวัดจอมคีรีนาคพรต นครสวรรค์ หรือตัวนกกานลายและคชสีห์ผสมนาครที่ซุ้มเรือนแก้วของพระพุทธรูปชินราช และภาพลายเส้นนกกาน และกวางบนแผ่นศิลาในอุโมงค์วัดศรีชุม สุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลวดลายที่ปรากฏบนเทวรูปสัมฤทธิ์สมัยสุโขทัยมีความวิจิตรงดงามอลังการมาก เช่น ที่ กรองศอ เป็นลายประจำยาม ดอกไม้ 6 กลีบ แม่ลายเป็นลูกแก้วก้านแย่ง มีลายขนานเป็นเม็ดประจำ บางทีก็เป็นลายเส้นโค้งปลายขมวดทั้งสองด้าน บางทีเป็นลายซัยพฤษ คือ มีลายลูกแก้วเป็นเกสรอยู่ตรงกลาง และมีเส้นโค้งปลายขมวดมาประกอบเป็นกลีบ 4 กลีบ นอกจากนี้ ก็มีลายตัวกระจังปลายขมวดลายเส้นนอนปลายขมวด (ลายขอ) ลายกาบบัว คือ วงกลมมีแผ่นนูนอยู่ตรงกลางลายครึ่งซีกหรือครึ่งวงกลม ลายเส้นปลายขมวดรูปลูกน้ำลายดอกจอก อันประกอบด้วยลายลูกแก้วอยู่ตรงกลาง และลายเม็ดประจำล้อมรอบเป็นดอกเล็ก ๆ อยู่ข้างละ 2 ดอก ลายทิ้งดงาม คือ ลายลูกฟัก ลายคัน ประกอบด้วยลายลูกแก้ว ตรงกลางมีลูกแก้วเล็ก ๆ อยู่บนและล่าง ทั้งสองข้างมีลายขมวด 2 เส้น และลายตัวกระจังประกอบ ลายทั้งหมดอยู่ในกรอบเส้นลายคู่ และระหว่างลายยังมีลายขมวด 2 เส้น มีลายกระจังอยู่ข้างบนเป็นลายคันอีก (สุภัทรดิศ 2508) ฉะนั้น ลวดลายดังกล่าวย่อมมีอิทธิพลต่อลวดลายผ้าไหมด้วย มีลวดลายที่ปรากฏมีร่วมกันกับผ้าไหม คือ ลายเทพพนม ลายรูปสัตว์ มียักษ์ อปสรวิจิตร รำ หงส์ นกยูง ตัวกิริติมุข ฯลฯ

มีหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยสมัยสุโขทัยมีวัฒนธรรมการทอผ้าที่สูงส่ง และถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้แก่ชาติเพื่อนบ้าน คือหลักฐานจากบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับประเพณีของอาณาจักรขอมของจิวตาควน แต่งเมื่อ พ.ศ. 1839 กล่าวถึงว่าชนชาติขอมรับวัฒนธรรมการทอผ้าจากชนชาติไทยและนิยมใช้ผ้าจากประเทศทิศตะวันตก คือ ไทย ดังต่อไปนี้

“ชาวพื้นเมือง (ขอม) ไม่ชอบเลี้ยงตัวไหมหรือปลูกต้นหม่อน ผู้หญิงก็ไม่รู้จักการเย็บผ้า การตัดเสื้อหรือปะชุน เขารู้จักแต่เพียงการทอผ้าด้วยฝ้าย และไม่รู้จักการปั่นด้ายด้วยล้อหมุนสำหรับด้ายนั้นเขาก็ทำด้ายแกนซึ่งหมุนด้วยมือ พวกนี้ไม่รู้จักเครื่องทอผ้าและเขาก็มักผูกด้านหนึ่งของเส้นด้ายเข้ากับเข็ดขัดของเขาและทอด้วยมือมาจากอีกด้านหนึ่ง สำหรับกระสวยเขาก็ใช้ชิ้นไม้ไผ่เมื่อเร็ว ๆ นี้ ชาวสยามที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศนี้ ได้ทำการเลี้ยงตัวไหมและปลูกต้นหม่อน เมล็ดต้นหม่อนและตัวไหมต่างก็มาจากประเทศสยามทั้งสิ้น ผ้าที่ทำด้วยพรรณไม้ชาวขอมก็ไม่รู้จัก แต่เรามีผ้าที่เรียกว่า โลมา (LOMA) ชาวไทยใช้ไหมทอเป็นฝ้ายดอกสีคล้ำ ซึ่งเขาใช้นุ่งห่ม หญิงไทยสามารถเย็บและปะชุนได้ และเมื่อผ้าซึ่งชาวขอมใช้ศึกษาเขาก็มาว่าจ้างให้ (ชาวไทย) ซ่อมแซม”

หลักฐานดังกล่าวแสดงว่า คนไทยทอผ้าไหมออกมานานแล้ว ผ้าไหมยกดอกมีกรรมวิธีในการทอที่ละเอียดประณีต และยากมาก ลวดลายที่ใช้ในสมัยสุโขทัย คงจะเป็นลวดลายไทยที่ละเอียดวิจิตรพิสดารด้วยกระหนกกก้าน เพราะศิลปะสมัยสุโขทัยเป็นศิลปะคลาสสิกของไทยเป็นศิลปะที่ เจริญถึงขั้นสูงสุดของไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 20-24)

ศิลปกรรมสมัยอยุธยาสืบสายมาจากศิลปกรรมสมัยอโยธยา อันเป็นศิลปะคลาสสิกของไทยที่เจริญถึงจุดสุดยอด ร่วมสมัยเดียวกับศิลปะสุโขทัย จึงเริ่มต้นด้วยความอลังการประณีต ลวดลายต่าง ๆ วิจิตรบรรจง เริ่มมีการประดิษฐ์กระหนกสามตัวขึ้นใช้ โครงสร้างของลายยังคงมีเครือเถาแบบธรรมชาติปะปนอยู่ ผิดกับลายสมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งประดิษฐ์เป็นลายล้วน ๆ (เรื่องเดียวกัน) ลวดลายที่พบในสมัยนี้ นอกจากลายกระหนกอันวิจิตรพิสดาร โดยเฉพาะฝีมือในสมัยพระนารายณ์ ลักษณะลายอ่อนพลิ้ว เริ่มเป็นแบบฉบับลายอันสมบุรณ์ เป็นลักษณะพิเศษของศิลปะอยุธยาและจะไปเบิกบานอย่างสุดขีดในสมัยอยุธยาตอนปลาย กลายเป็นลายกระหนกเปลวพลิ้วไหวลอยล่องฟูฟ่อง อลังการ ผสมกับจินตนาการของศิลปินที่ผูกพันกับบรรพชนชาติอย่างลึกซึ้ง ลายดาวเพดานจะเป็นแบบแผนสำคัญของสมัยอยุธยาตอนปลายจะเป็นรูปช่อกระหนกหรือลายหาง โด (เรื่องเดียวกัน) ลายไทในสมัยอยุธยาตอนปลายได้แสดงฝีมือในการผสมผสานลายพรรณพฤกษา ลายสัตว์ลายคน และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างงดงามมีชั้นเชิง ดังปรากฏในตู้พระไตรปิฎก วัดศาลาปูน อยุธยา ฝีมือช่างสมัยพระนารายณ์มหาราช ด้านหนึ่งเป็นเรื่องควา มีถายี่เล่นกับเสื่อ โด และสิงห์หน้าบรรณศาลา เบื้องหลังเป็นโขดเขา ถ้ำ สัตว์หิมพานต์ คือ ราชสีห์ คชสีห์ สิงโตจีน ต้นไม้เป็นช่องทาง โด กระหนก หางไหล ลายใบเทศ มีหงส์เกาะสลัดกัน ไป มีรูปนักสิทธิ์วิทยาอุ้มมังกะสีผลอีกตู้หนึ่ง เป็นถ้ำโขดเขา เมื่อทราย กระต่าย สิงโต เล็มใบหญ้าดอกไม้ม และสัตว์หิมพานต์นับได้ว่าศิลปกรรมชิ้นเอกของสมัยอยุธยาตอนปลายเมื่อเทียบกับตู้พระไตรปิฎกวัดแจ้งห้วย อันเป็นฝีมือชั้นครู อายุของผ้าในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย จนถึงรัชกาลที่ 4 มีผ้าที่ เข้าใจว่าเป็นพระภูษาทรงของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี 2 ผืน คือ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ เทพนม ก้านแย่ง ครุฑยุดนาค ก้านแย่ง เทพชูลบ เชิงผ้าเป็นลายก้านขดลายสัตว์

สมัยรัตนโกสินทร์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงฟื้นฟูวัฒนธรรมใน พ.ศ.2343 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกพระราชบัญญัติการแต่งกายให้ทำตามอย่างธรรมเนียมแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา อาทิเช่น ห้ามผู้น้อยนุ่งสมปักปทุมท้องนา ใส่เสื้อครุยกรอง เพราะเกิน บรรดาศักดิ์ เป็นต้น การแต่งกายตามธรรมเนียมครั้งกรุงศรีอยุธยา อาจวิเคราะห์ได้จากวรรณคดีบทพระราชนิพนธ์ทั้ง 3 เรื่อง คือ อุณรุท รามเกียรติ์ และดาหลัง อุณรุท (พ.ศ.2330)

เมื่อวิเคราะห์ลวดลายของผ้าราชสำนักจากวรรณคดีเรื่องอุณรุท พบว่าลวดลายที่ใช้ร่วมกันของพระมหากษัตริย์และพระราชโอรส ได้แก่

สนับเพลา ลายรูปสัตว์ -หงส์ ครุฑ นาค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	ลายพรรณพฤกษา	-เครื่องเถา กระหนก
ภาษา	ลายรูปสัตว์	-ราชไกรสร หงส์ หงส์คาบกำนเกสร
	ลายพรรณพฤกษา	-เครื่องเถา (เขียนทอง) กระหนก ลายดอกไม้ว่อม กำนแย่ง
ฉล่ององค์	ลายรูปสัตว์	-กนิษฐาริ
	ลายพรรณพฤกษา	-เครื่องช้อน กำนแย่ง

ลวดลายที่ใช้ในโอกาสสำคัญ คือ ลายมังกรเล่นสมุทร จะใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์ผู้ทรงศักดิ์สูง คือ พระบรมจักรกฤษณ์ซึ่งก็คือพระนารายณ์อวตาร และจะใช้ในโอกาสสำคัญ คือ ตอนเสด็จประพาส ป่าและตอนเสร็จไปพบนารอทมหาฤาษี เช่น

“ ทรงพระสนับเพลากระหนกงอน ภาษาเชิงมังกรเล่นสมุทร ” (ประพาสป่า)

ลวดลายที่ใช้ในโอกาสสำคัญคือ ลายทรงข้าวบิณฑ์ จะใช้ตอนประพาสป่า ดังปรากฏในตอนท้าวทศรถคำรทำพิธีขอโอรส จึงเสด็จไปนิมนต์ฤาษีโลกิโย ทรงแสดงคือ”สนับเพลาเชิงรูปนาคินทร์ ภาษาทรงข้าวบิณฑ์พื้นแดง ชายไหวชายแครงเครื่องมาศ ทรงฉล่ององค์ตาดเครื่องแย่ง ”และในตอนท้าวทศรถชวนพระมเหสีจะประชวรพระครรภ์

ลวดลายที่ใช้ในโอกาสที่สำคัญ คือ ลายมังกรเล่นสมุทร มังกรชุมสมุทร มังกรเล่นวาริ มังกรเกี่ยวกับ มังกรประดับบุษย์และมังกรสุวรรณ ซึ่งน่าจะเป็นลวดลายเดียวกัน คือ มังกรเล่นสมุทร ดังปรากฏในอุณรุทที่เรียกต่างกัน เพื่อให้เกิดความไพเราะ ในกลอน ส่วนลายรูปราชไกรสร ก็จะ ใช้ใน โอกาสพิเศษทำนองเดียวกับลายมังกรเล่นสมุทร คือตอนเดินดง และตอนออกรบครั้งสำคัญที่ต้องเดินทางผ่านป่าดง

ลวดลายรูปสัตว์ในผ้าทอไทโบราณ

บรรพชนเผ่าไทมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกพันใกล้ชิดกับสัตว์มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาก็ได้สร้างสรรค์งานศิลปะรูปสัตว์ขึ้นมาบนผนังถ้ำหลายแห่ง สะท้อนความเชื่อของชนเผ่าไทในเรื่องการนับถือสัตว์ว่าเป็นบรรพบุรุษ หรือเทพเจ้า (Totemism) อันถือเป็นคติดั้งเดิมก่อนที่คติทางอินเดียจะเข้ามาในสุวรรณภูมิ

ความเชื่อเรื่องการนับถือสัตว์ตระกูลงูหรือนาคและสัตว์ตระกูลนกว่าเป็นบรรพบุรุษของชนเผ่าไทมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสันนิษฐานว่าได้นำมาทอลงบนผืนผ้า นอกจากนั้นยังมีลายสัตว์โบราณอีกหลายชนิด คือ สัตว์ตระกูลกบ เต่า และช้าง และยังมี

1. ลายรูปกวาง เช่น ลายกวางบนผนังถ้ำ จ. กาญจนบุรี และผาแต้ม จ. อุบลราชธานี
2. ลายรูปวัว เช่น ลายวัวบนผ้าม่านจากเมืองขำเหนือ แขวงหัวพัน ประเทศลาว
3. ลายรูปผีเสื้อ ชาวไทอีสานเชื่อว่าเป็นตัวแทนของหญิงสาวที่รักความสวยงาม เรียกร้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ลายรูปม้า พบทั้งเป็นรูปสลักสมัยก่อนทวารวดี จ. นครสวรรค์, ภาพแกะสลักบนแผ่นหินชนวน จ. สุโขทัย และนำมาทอบนผ้าขิดของไทยเผ่าต่างๆ เพราะมีความเชื่อว่าม้าเป็นสัตว์พาหนะที่ดีและใกล้ชิดคนที่สุด เป็นตัวแทนของความอดทน

สัตว์ที่เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องอำนาจาสนา

ลายรูปสิงห์ ในสมัยก่อนทวารวดีพบรูปเทวทรึงสิงห์ดินเผาที่เมืองอุทอง จ.สุพรรณบุรี ปรากฏการทอลายสิงห์บนผ้าไทโบราณ เช่น ลายสิงห์บนผ้าขิดไทยอีสาน ส่วนในผ้ามัดหมี่ไทได้มี การพัฒนาทอเป็นลายสิงโต เพราะชาวไทอีสานมีความเชื่อว่าสิงห์หรือสิงโตเป็นเจ้าแห่งสัตว์ป่า มีอำนาจเป็นที่เกรงกลัว ลวดลายสิงห์หรือสิงโตเป็นสัญลักษณ์ของความมีอำนาจาสนา จึงเหมาะกับเจ้านายผู้มีอำนาจาสนาบริมี มักนิยมทอถวายพระสงฆ์ในเทศกาลงานบุญต่างๆ

ลวดลายรูปสัตว์ที่เกี่ยวกับอำนาจาสนาอีกรูปคือ ลายรูปเสือปรากฏการทอลายรูปเสือลงบนผืนผ้าไท เช่น บนผ้าผ้านจากประเทศลาว ชาวไทอีสานเชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของความขำเกรง ความหยิ่งผยอง มีศักดิ์ศรีมิให้ใครมาดูหมิ่น เหมาะสำหรับผู้รักศักดิ์ศรี จึงมักทอให้กับเจ้าใหญ่นายโต ผู้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ที่ตนให้ความเคารพยำเกรง

ลายเรขาคณิต

นอกจากนี้ยังมีลวดลายรูปสัตว์ที่เป็นลายเรขาคณิต สันนิษฐานว่าชนเผ่าไทประดิษฐ์ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะปรากฏลายเหล่านี้บนผ้าทอโบราณ มี

1. ลายเมฆป่อง เรียกขิดไลเมฆป่องหรือเมฆงอด นิยมทอไว้ใช้ในครัวเรือน บางถิ่นเชื่อว่าเมฆป่องเป็นสัตว์เล็กที่มีพิษมาก การทอลายนี้เพื่อใช้ข่มขวัญศัตรูไม่ให้เข้ามาใกล้
2. ลายเมฆเงา คือ เมฆป่องข้าง ทอไว้สำหรับแขกที่บ้าน

นอกจากลายเมฆงอดและเมฆเงาแล้ว ยังมีลายขอเมฆมม ลายปลาหมึก และลายรังผึ้ง เป็นต้น

ลวดลายรูปหงส์

แต่เดิมคนตะวันออกเรียกห่านป่าตามเสียงร้องของมันว่า “หง” รูปลักษณ์ของหงส์ในระยะแรกจากหลักฐานทางโบราณคดีและผ้าไหม มีรูปร่างเหมือนจริง คอไม่ยาวมาก ลำตัวป้อม ขาจะสั้น ต่อมาได้พัฒนาให้มีลำคอหูกหงขึ้น รูปลักษณ์ของหงส์ค่อยๆ พัฒนาขึ้นโดยมีหงอนประดับส่วนหัวและหางกลายเป็นลายกระหนกและได้พัฒนาเป็นลายหงส์คาบดอกไม้บนลายปูนปั้น ปรากฏวัดจุฬามณี สมัยพระบรมไตรโลกนาถ จ.พิษณุโลก ความนิยมในเรื่องหงส์ทั้งทางโบราณ

คติ ศิลปะ และวรรณคดี เป็นแรงบันดาลใจให้นำลายหงส์มาทอลงผืนผ้า การทอรูปหงส์คู่นี้ขมทอลงบนดินจกในผ้าชิ้นล้านนา ความนิยมรูปหงส์คู่นี้มักปรากฏบนลวดลายทางศิลปะของล้านนา

ส่วนหงส์ตามคติของจีนเป็นสัตว์ทิพย์หนึ่งในสี่ มี หงส์ มังกร กิเลน และเต่า สัญลักษณ์ของหงส์ที่เป็นนกทิพย์ของจีนมีศิระะคล้ายนกพญาทอง และเต็มสี่สลับเป็นห้าสี หงส์ตามคติจีนเป็นเครื่องหมายของราชินี คู่กับมังกรที่เป็นเครื่องหมายของพระราชชา หงส์ในวรรณคดีจีนน่าจะเป็นนกทิพย์ชนิดเดียวกับนกเฮาที่มีเสียงเพราะและนกโฮที่ เป็นนกทิพย์อยู่บนสวรรค์จะลงมาโลกเพียงครั้งเดียวในหนึ่งพันปี นกโฮมีขนห้าสีเช่นเดียวกับหงส์คือ แดง เหลือง ดำ น้ำเงิน และขาว ซึ่งหมายถึงถึงมนุษยธรรม ความมีหน้ามีตา ความฉลาด ซื่อสัตย์ ความสุภาพ นกโฮเป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืนและโชคดี เป็นผู้ถือสารและเป็นพาหนะของเซียนแต่หงส์ตามคติอินเดียเป็นพาหนะของพระพรหม

ลวดลายสัตว์มงคลที่ชนเผ่าไทนิยมทอ มี

1. ลายช้าง เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของชาวเอเชียในหลายประเทศมาช้านาน ถือเป็นสัตว์มงคลนำโชค
2. ลายม้า เชื่อว่ามีเป็นพาหนะที่ดีที่สุด อยู่ใกล้ชิดกับคนมาก เป็นสัญลักษณ์ของความอดทนเป็นเลิศ
3. ลายพญานาค เชื่อว่างูหรือนาคเป็นบรรพบุรุษ – เทพเจ้าของชนเผ่าไท เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมโบราณในเอเชีย เป็นสัตว์น้ำที่มีลำตัวเป็นรูปคลื่น จึงเป็นตัวแทนของธาตุน้ำ
4. ลายผีเสื้อ เป็นสัตว์ที่มีความสวยงาม รักอิสระและความสงบ เชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของหญิงงามที่มีคุณค่า ผู้หญิงจึงนิยมทอผ้าลายนี้ไว้สวมใส่
5. ลายสิงห์ เชื่อว่าสิงโตเป็นเจ้าของสัตว์ป่า มีอำนาจเป็นที่เกรงกลัว จึงเป็นสัญลักษณ์ของความมีอำนาจวาสนา นิยมทอเพื่อมอบให้ผู้ใหญ่ที่มีอำนาจบารมี
6. ลายหงส์ ถือเป็นนกสวรรค์ เป็นตัวแทนของความมีอายุยืนและความโชคดี ความฉลาด ความมีหน้ามีตา และความสุภาพอ่อนน้อม

ประวัติผ้าทอไท

ผ้ามีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว ได้มีกลุ่มชนที่อพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากลุ่มน้ำแยงซีเกียงในประเทศจีน มาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย เขมร ลาว พม่า เวียดนาม จีน กลุ่มชนเหล่านี้มีชื่อเรียกต่างกันไป ได้แก่ อาหม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยวน พวน สยาม ญูไท ลาวครั้ง ญ้อ และอื่นๆ กลุ่มชนดังกล่าวมีการอนุรักษ์สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มตนไว้

การแต่งกายของหญิงชายในเผ่าสามารถรักษาเอกลักษณ์ของเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ของกลุ่มชนไว้ ไม่สูญหายไป ในประเทศไทยพบหลักฐานที่แสดงถึงวัฒนธรรมและอารยธรรมเก่าแก่และพบว่าคนในยุคก่อนประวัติศาสตร์รู้จักทอผ้าใช้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3,000 ปี มาแล้ว คือตั้งแต่ยุคหินใหม่ถึงยุคโลหะดังเช่นที่ได้ค้นพบเครื่องดินเผาที่ใช้สำหรับปั่นด้ายเข็มเย็บผ้าทำด้วยกระดูกสัตว์พบที่บ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี หินทุบผาเปลือกไม้ พบที่จังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ และได้พบร่องรอยของเศษผ้าฝ้ายและผ้าไหมติดอยู่ที่กำไลและขวานสำริด รวมทั้งขุดพบวัตถุโบราณที่มี ลักษณะสวดลายที่คล้ายกับตัวไหมและรังไหมที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ในภาคอีสานที่มีชาวไทยอีสาน ซึ่งบางครั้งเรียกว่า ไทย “ลาว” ซึ่งแปลว่าไทย “ใหญ่” นอกจากนั้นยังมีเผ่าอื่นๆ เช่น ญูไท กูย แสก โส หรือเขมรสูงเป็นต้นที่ได้นำอารยธรรมต่างๆ ติดเข้ามาด้วย

อิทธิพลการอพยพที่กระทบต่อการออกแบบลวดลายผ้าไหม

จีน อินเดียและอาหรับ ศิลปะการทอผ้าที่ยกในตัวโดยใช้เส้นพุ่งพิเศษไหม ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ได้แพร่เข้ามาในประเทศไทยสมัยศรีวิชัย เพราะเป็นสมัยที่ไทยมีการติดต่อค้าขายและรับเอาศิลปวัฒนธรรมจากประเทศทั้ง 3 นี้ ระยะเวลาจะเป็นผ้าพื้นเมืองและพัฒนาเป็นผ้ายก ชาวไทยล้านนาหรือชาวไทยภาคเหนือโบราณ มีการแต่งกายของยศฐาบรรดาศักดิ์ของตน สตรีชั้นสูงในราชสำนักล้านนานิยมนุ่งซิ่นไหมลายขวางสอดดิ้นเงินดิ้นทอง ที่เชิงซิ่นจะเป็นลายจกงดงาม แต่ถ้าเป็นสาวชาววังธรรมดาจะนุ่งผ้าซิ่นผ้าพื้น ที่เชิงซิ่นเป็นลายจกและนิยมนุ่งผ้าครอบเท้า ชาวไทยเชื้อสายเขมร ดั้งเดิมจะเรียนรู้ทักษะการทอผ้าลายมัดหมี่ ลึงทอจากประเทศอินเดียผ่านทางชาว และในศตวรรษที่ 19 ราชสำนักสยามยังคงมีบัญชาให้ส่งผ้าแพรเขมรมาเป็นเครื่องราชบรรณาการอยู่ เพราะเสื่อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นเครื่องบอฐานะในสมัยโบราณด้วย พระเจ้าแผ่นดินเจ้านายและขุนนางมีการแต่งกายต่างกับสามัญชน และส่วนใหญ่ใช้ผ้าที่สั่งจากต่างประเทศ ชาวไทยเชื้อสายลาว สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ กวาดต้อนชาวลาวมาเป็นเชลยศึกเมื่อสมัยกรุงธนบุรี เพื่อชดเชยประชากรที่ถูกพม่ากวาดต้อนเอาไป และถูกส่งไปอยู่กระจัดกระจายแถบจังหวัดสระบุรี นครนายก ลพบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี ชาวลาวเหล่านี้ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าไว้ไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งเส้นใยและสีสันทที่ปรากฏบนผืนผ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ้ามัดหมี่ มีทั้งที่ทอด้วยไหมหรือฝ้าย โดยชาวไทยเชื้อสายลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยกเว้น 3 จังหวัด จังหวัดที่รับอิทธิพลลวดลายการทอผ้าจากเขมร คือ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ซึ่งมีลวดลายของผ้ามัดหมี่จากชาวไทยทั้ง 2 เชื้อสายนี้มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและต่างกัน อิทธิพลของอารยธรรมลาว จะเห็นได้ชัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา และ มหาสารคาม ในยุคสมัยของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ. 2436 และภาคเหนือที่จังหวัดสุโขทัย มีอิทธิพลของสีเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ นิยมเพียง 5 สี ในการออกแบบลวดลาย ได้แก่ สีดำ ขาว แดง เขียว และเหลือง โดยนิยมเรียกว่า “เบญจรงค์”

ชาวไทยพวน เป็นชาวพวกรวมทั้งที่เป็นเขลียงสงครามถูกกวาดต้อนลงมาตั้งหลักแหล่งในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทย ตั้งแต่ทศวรรษที่ 12 และบางกลุ่มอพยพมาจากเขียงขวาง ประเทศลาว ไทยพวนจะตั้งรกรากอยู่ที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และอำเภอทับแล จังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้นำศิลปะดั้งเดิมมาผสมผสานกับการทอผ้าของตน ในท้องถิ่นใหม่ คือ ตีนจกสำหรับต่อเชิงชั้นและลายมุกในเส้นยืน

ไทโยนกหรือลาวยวน เป็นพวกที่อพยพมาอยู่จังหวัดราชบุรี (ชาวคูบัว) และใช้ชั้นตีนจก ซึ่งมีทั้งส่วนที่คล้ายและแตกต่างจากตีนชั้นของตำบลหาดเลี้ยว จังหวัดสุโขทัย

ลาวครั่ง เป็นชาวลาวที่อพยพมาอยู่ที่จังหวัดพิจิตร และบางส่วนของจังหวัดชัยนาท มีการรวมวัฒนธรรมของลาวและไทยภาคเหนือเข้าด้วยกัน โดยลวดลายการทอเป็นลายมัดหมี่ไหมและชอบมีตีนจกเป็นผ้าฝ้ายสีแดงแบบไทยยวน

ชาวไทยลื้อ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่อยู่ในเขตสิบสองปันนาทางภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนนอกจากนี้ยังมีการกระจายอยู่ในทางตะวันออกของประเทศเมียนมา ทางเหนือของสาธารณรัฐประชาชนลาวและในเขตภาคเหนือของประเทศไทย วัฒนธรรมของผู้หญิงไทยลื้อ คือ การนุ่ง “เสื้อปัก” และ “ซิ่นตา” โปกผ้าบนศรีษะ มีการทอผ้าหลาย (ผ้าปูที่นอน) และผ้าเช็ด (ผ้าพาดบ่าข้างซ้ายของผู้ชาย) ต่อมาปัจจุบันได้ประยุกต์รูปแบบ คือ การทอผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าตัดชุดสมัยใหม่ ผ้าห่มเบาะโซฟา พรหม ผ้าแขวนตกแต่งผนัง ผ้าม่าน เป็นต้น

ชาวไทยลื้อที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย มี 2 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กลุ่มที่อยู่ในแถบจังหวัดน่าน จะเป็นลูกผสมระหว่างไทยวนกับไทยลื้อ ผ้าที่ทอจะเป็นผ้ามัดหมี่ เรียกว่า มัดถ่าน หรือซิ่นถ่าน ผสมกับการเก็บจิดหรือมุก นอกจากนี้ก็มีซิ่นเป็นลายน้ำไหล ลายจิกแซก หรือลายฟ้าแลบ
2. กลุ่มที่อยู่ในแถบจังหวัดเชียงราย ผ้าที่ทอมักจะเป็นผ้าฝ้ายทั้งผืน จะทอแถบตามแนวขวางหลาย ๆ แถบด้วยด้ายยืน ตัวซิ่นมีตะเข็บ 2 ข้าง มีลวดลายเป็นแนวขวาง “ลายจิด” อยู่กลางซิ่นกว้าง ประมาณ 4 นิ้ว ตีนซิ่นไม่มีลวดลายตกแต่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทผ้าทอพื้นบ้าน มีผ้าพื้น ผ้าลาย ผ้าดอก และที่พิเศษคือ ผ้าจิด

ผ้าจิด เป็นผืนผ้าทอที่มีการสร้างลวดลายด้วยการใช้ “ไม้” ซึ่งเป็นแผ่นไม้บาง ๆ กว้างประมาณ 3 นิ้ว ยาว 2 ศอก สอดจัดด้วยเส้นเครือ (เส้นยืน) คล้ายกับการยกเส้นตอกในการจักสานและมีไม้เล็ก ๆ สอดตามไม้เก็บจิดอีกชั้นหนึ่ง เพื่อกำหนดลายเหมือนกับเป็นแม่พิมพ์ จากนั้นจะสอดกระสวยเส้นพุ่งเข้าไปแทนไม้ไผ่แต่ละแถวจนครบ พุ่งไปมาทำให้ลวดลายตามลักษณะที่เกิดจิดเอาไว้ ลายจิดมักเป็นลายเรขาคณิตซ้ำ ๆ กัน แต่ก็ไม่สามารถกำหนดลวดลายให้แตกต่างออกไปได้มากมายตามจินตนาการของช่างทอ ผ้าลายจิดมักจะทำเพื่อความงดงาม ถ้ามีฝีมือละเอียดๆ จะคล้ายกับการปักผ้าของชาวภาคกลางและคล้ายกับการทอผ้าของทางภาคเหนือ ต่างกันที่การใช้วัสดุและลวดลายที่นิยม คำว่า “จิด” คือ การสะกดหรือล้วง เป็นคำเรียกตามภาษาท้องถิ่น มีข้อสังเกตสำหรับการทอจิดคือ ด้ายพุ่งพิเศษที่สอดให้เกิดลายจิดในแต่ละแถวจะเป็นสีเดียวกัน

ผ้าจก จะทอด้วยการสอดเส้นไหมหรือฝ้ายให้เกิดลวดลายในขณะที่ทอและใช้จิดเม่นับเส้นยืนและควักเส้นยืนจากข้างล่างสอดสลับไปตามความต้องการแล้วใช้ด้ายสีสอดไปตามรอยจัดซ้อนในจังหวะต่าง ๆ กันทำให้เกิดลวดลายคล้าย ๆ กับผ้าปัก หากผู้มีความชำนาญมาก และสามารถเร่งความเร็วสูงในการควักเส้นยืนแล้ว และลักษณะอาการคล้าย ๆ กับการฉกของงู ซึ่งคำว่า “จก” มาจากคำว่า “จก” นั่นเอง นิยมทอกันมากในกลุ่มเชื้อสายไทยลาว ไทยพวน ไทยโยนก นิยมทอหน้าแคบเพื่อเอามาต่อเชิงผ้าชิ้น กระบวนการทอยุ่งยากกว่าจิด เพราะเป็นผ้าที่มุ่งให้เกิดความวิจิตรสวยงาม ทั้งด้านลักษณะรูปแบบของลวดลายและสีสัน มีทั้งชนิดที่ทอด้วยฝ้ายและไหม บางแห่งก็ทั้งสองอย่างผสมกัน เช่น ใช้เส้นเครือเป็นฝ้าย ใช้เส้นพุ่งเป็นไหม ในแต่ละแถวจะใช้ฝ้ายหรือไหมต่างสีกันมาจากแทนสีพื้น เพื่อให้เกิดลวดลายและความงดงามของสีสันดอกดวงต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในลาย ในบางครั้งผ้าจะถูกนำมาตกแต่งเชิงผ้าชิ้น หรือตีนชิ้น จึงทำให้เรียกกันติดปากว่า ผ้าชิ้น ตีนจก ซึ่งใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น ไปวัด มีการทำจากเป็นผ้าชิ้นเล็ก สำหรับใช้ทำเป็นหน้าหมอนหวานหรือนำไปใช้ตกแต่งเครื่องใช้อื่นๆ เช่น ผ้าห่ม เป็นต้น

ผ้าชิ้นตีนจกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ ตีนจกของหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย ตีนจกของลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ตีนจกคูบัวและคอนแร่ จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีตัวชิ้นเป็นตัวมัดหมี่ เช่นเดียวกับของจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท อุทัยธานี และพิจิตร รวมทั้งผ้าคลุมไหล่แพรวาวของจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ใช้วิธีทอแบบจกผสมจิด

ผ้าแพรวาว เป็นผ้าทอด้วยจิดทั้งผืน มีความกว้าง 5 - 6 เซนติเมตร ความยาวขนาดหนึ่งวาของผู้ทอพอดี จึงนิยมเรียกว่า ผ้าแพรวาว เดิมแพรวาวมีกำเนิดเพื่อใช้สอยในครัวเรือน ผู้หญิงที่มีความสามารถในการทอผ้าจะแสดงถึงฝีมือทอผ้าแพรวาวออกมา เพื่อห่มเป็นสไบทับเสื้อ ส่วนชายนำไป

คาดเอาและมีไว้ประจำตัวสำหรับตกแต่งไปในงานบุญ หรือประเพณีสำคัญ เช่น งานแต่งงานหรืองานประเพณี เพื่อแสดงถึงความละเอียดอ่อนของผู้ทอและช่วยให้เชิดหน้าชูตาแก่ผู้ที่สวมใส่

แพรวา เป็นแพรชนิดสีแดง ทอด้วยลวดลายต่าง ๆ อย่างงดงาม สำหรับวิธีการทอผ้าแพรวา เป็นวิธีการทอเช่นเดียวกับผ้าลายจิดและผ้าจก ผ้าแพรวาเป็นผ้าที่ทอผสมไปกับการปัก ใช้ไหมเส้นเล็กละเอียดเรียงร้อยล้วน ๆ พื้นผ้าใช้ไหมทอเส้นที่จิด เพื่อให้ได้ลวดลายต่าง ๆ เครื่องไม้เครื่องมือในการทอ นอกจากก็ทอผ้าที่เรียกว่า “โสร่ง” แล้ว ก็ใช้เพียงนิ้วก้อยเป็นตัวล้วง คักหรือจก ในการทำลวดลายหรือสลักสีไหมในระหว่างแถว แพรวาที่ชาวบ้านทอกันแต่โบราณนั้นในผืนหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็นช่อง ๆ หรือเรียกว่า “หว่าง” นั้นจะมีลวดลายแต่ละหว่างไม่ค่อยซ้ำลายกัน บางครั้งมีถึง 3 ลาย ในผืนเดียวกัน กระบวนการทอจึงยุ่งยากและซับซ้อนกว่า ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าผืนแพรวา จะมีลายกันกลางถัดมาเป็นดอก จากนั้นจึงเป็นช่อดอกที่เรียกว่า “ดอกอ้อม” คั่นอีกที จะสลักลายกันเป็น 3 ช่องนี้จนเกือบลงไปถึงเชิงผ้า จะมีช่วงลายเรียกช่วงลายนี้ว่า “ช่อปลายเชิง” จากนั้นจะเป็นผ้าคือ ลายที่อยู่สุดท้ายปลายผ้า กล่าวกันว่าลักษณะลายผ้าอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มทอผ้าชาวภูไทบ้าน โพน แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้ “ลายหลัก” ซึ่งมีอยู่ประมาณ 6 แบบ คือ ลายพืชมหาอ้อมหงส์ ลายนาคดีแชน ลายช่อขึ้นหมาก ลายดาวไคเครือ และลายงูลอย 6 ไม้ อีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ “ลายแถบ” ที่นิยมทอประกบผ้าแพรวามี 2 ลาย ได้แก่ ลายดอกดาวหนู และลายดอกเป็บขอ นอกจากนี้ยังแตกช่อแตกดอกอีกเป็นร้อย ๆ ลาย ผ้าแพรวาตามแบบดั้งเดิมจะเป็นสีแดงมีลวดลายแบบต่าง ๆ ในผืนเดียวกันถึง 5 สี ปัจจุบันมีสีสารพัดขึ้นอยู่กับความนิยมของแต่ละบุคคลและตามความต้องการของตลาด ตั้งแต่สีหวานใส ๆ แบบสีเนื้อ สีครีม สีชมพูอ่อน ๆ สีสด ๆ เช่น สีม่วง สีนํ้าเงินเขียว เหลือง น้ำตาล ครบกระบวนการสีกันเลยทีเดียว ศิลปะของผู้ทอในแต่ละท้องถิ่น การให้ลวดลายตามความนิยมและการทอผ้าจิด ผ้าจก และผ้าแพรวาคลายกันเพราะเมื่อทอเสร็จแล้วจะมีการยกยอดหรือลายขึ้นมาจากเนื้อผ้าเพียงแต่วัสดุที่ใช้จะเป็นฝ้ายหรือไหม

ฝ้ายก เป็นผ้าไหมที่ทอลวดลายให้สูงกว่าผืนผ้า คำว่าขกมาจากลักษณะการทอเส้นด้ายที่เชิดขึ้นเรียกว่า “เส้นขก” และสำหรับเส้นด้ายที่จมลงมาเรียกว่า “เส้นข่ม” แล้วพุ่งกระสวยไปในระหว่างกลาง ถ้าจะให้เกิดลายก็เลือกยกบางเส้น ทอไปให้เกิดลวดลายขึ้นโดยใช้เส้นพุ่งพิเศษ เป็นไหมคืนเงินคืนทอง โดยวิธีเก็บตะกอลอยเช่นเดียวกับการทอจิด ฝ้ายกเป็นผ้าชิ้นใหม่ยกลายเฉพาะเชิงขึ้นหรือยกลายตลอดทั้งตัวชิ้น และเชิงชิ้นฝ้ายกนิยมใช้เป็นผ้านุ่งสำหรับเจ้านายฝ้ายใน จะทรงพร้อมกับเสื้อเยียรบับแขนยาวและมีทรงสะบักสำหรับเวลาออกงานพิธี เพราะไทยได้รับศิลปวัฒนธรรมจากชนชาติที่เจริญรุ่งเรือง คือ จีน อินเดีย และอาหรับ ซึ่งตอนแรกเป็นผ้าพื้น และพัฒนาต่อมาเป็นฝ้ายก ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หรือราวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลาย มีทอกันในภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ส่วนชาวไทยภาคอีสานไม่ค่อยมีให้เห็นมากนัก สำหรับภาคใต้มีฝ้ายกพุ่มเรียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และฝ้ายกเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งทอเป็นแบบฉบับของตนเองเรียกว่า “ผ้าตา” โดยด้านชายผ้าทอเป็นแถบลายทองลายเงิน สมัยก่อนนิยมใช้ฝ้ายตานุ่งโจงกระเบนทั้งหญิงและชาย ฝ้ายทอที่รู้จักกันดีในชื่อต่างๆ คือ เก้าอี้ ราชวัตร ห่มผ้าม่วง ฟัน เก็บดอก เป็นต้น แหล่งผ้าทอที่มีชื่อเสียง คือ บ้านนาสาร มะม่วงขาว มะม่วงสองต้น

ฝ้ายมุก เป็นผ้าทอทยกลายในตัวโดยใช้เส้นใยพิเศษเพิ่มบนที่ ลายมุกบนผ้าเกิดจากการใช้เทคนิค ต่างกับชนิดและจากที่ใช้ด้ายพุ่งพิเศษชาวไทยพวนที่หาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัยและที่ลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้เทคนิคนี้ในการทอตัวผ้าชิ้นที่จะนำไปต่อกับตีนจก เรียกว่า ชิ้นมุก นอกเหนือจากการใช้เส้นยืนหรือเส้นพุ่งพิเศษทยกลายผ้า ยังมีการใช้ เส้นยืนหรือเส้นพุ่งธรรมดาตามมัดย้อมสีก่อนทอ ได้แก่ ฝ้ายมัดหมี่ และมีการใช้เส้นพุ่งธรรมดาหลายสีพุ่งสอยกลับไปมาเป็นช่วงๆ เกิดเป็นผ้าล้วง (รู้จักกันดีในชื่อผ้าน้ำไหล)

ผ้าล้วง เป็นการทอฝ้ายกลายในตัว โดยใช้ด้ายพุ่งธรรมดาหลายสีพุ่งย้อนกลับไปมาเป็นช่วง ๆ ช่วงละสี โดยมีการเกาะเกี่ยวกันระหว่างเส้นพุ่งแต่ละช่วงเกิดเป็นจังหวะของสายน้ำไหล ชาวเมืองน่าน เรียกกรรมวิธีการทอนี้ว่า “ล้วง” ส่วนชาวไทยลื้ออำเภอเชียงของและเชียงคำ จังหวัดเชียงราย เรียกว่า เกาะ

ผ้าลายน้ำไหล เป็นผ้าทอพื้นเมืองของชาวจังหวัดน่าน ส่วนใหญ่นิยมนำไปตัดเสื้อพระราชทาน เสื้อเชิ้ต ชุดไทยเดิมและชุดทำงาน ผ้าลายน้ำไหลแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ เป็นลวดลายทั้งผืนและชนิดผ้าพื้นสีเดียวกันเกือบทั้งผืน และมีลวดลายประกอบตรงบริเวณชายผ้าหรือเชิงผ้าที่เป็นลวดลายหรือที่เรียกว่าลายน้ำไหลนั้น มีความสวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะคล้ายผ้าชิ้นตีนจกของอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ลักษณะลวดลายจะแบ่งออกเป็นชั้น ประกอบด้วยชั้นที่มีลักษณะเป็นเส้นขวางหลายๆ เส้นสลับสีต่าง ๆ กัน คล้ายกับกรไหลของน้ำกั้นที่มีลักษณะคล้ายการแตกกระจายของน้ำออกเป็นวงหรือการกระเพื่อมของน้ำที่เป็นระลอก แต่ชั้นที่มีลักษณะเป็นเส้นลายน้ำที่มักจะมีมากกว่าชั้นที่มีลักษณะคล้ายการแตกกระจายของน้ำ การสลับชั้นของผ้าเพื่อให้ลวดลายแลดูสวยงามนั้น ขึ้นอยู่กับแบบที่กำหนดขึ้นและเทคนิคการออกแบบลายน้ำไหล ซึ่งจะให้ความสวยงามมาก

ฝ้ายมัดหมี่ เป็นที่รู้จักและใช้กันมาช้านานแล้ว แต่ยังไม่มียุคสืบประวัติได้ว่าเริ่มต้นที่ประเทศใดและในศตวรรษใด มีหลายประเทศที่ใช้ฝ้ายมัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อินเดีย และจีน เป็นต้น การรู้จักทำผ้าไหมในประเทศไทยย้อนไปถึงสมัยประวัติศาสตร์ยุคบ้านเชียง ตามที่ได้มีการขุดค้นศิลปวัตถุบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ได้หลายอย่างและในจำนวนนั้นก็มียกไหมที่มีเส้นไหมติดอยู่ด้วย ฉะนั้นจึงไม่เป็นสิ่งที่น่าแปลกใจในการที่ชาวบ้านภาคอีสานรู้จักการทอผ้าไหมใช้สืบทอดมาหลายชั่วคนลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่เกิดจากจินตนาการของผู้มัดเส้นไหม ซึ่งอาจคิดลายขึ้นตามสิ่งแวดล้อมและประเพณีที่ได้พบเห็นทุกวัน เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายสัตว์ ลายใบไม้ ลายดอกไม้ หรือลายเครื่องใช้ไม้สอยบางอย่าง เช่น ลายบายศรี ลายโคมห้า ลายโคมเจ็ด จะเหลื่อมล้ำในตำแหน่งของเส้นด้าย ซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะที่คลาดเคลื่อนต่างจากการทอผ้าชนิดอื่น การทอมัดหมี่ต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ มิฉะนั้นมัดหมี่จะไม่สวยงาม

ผ้ามัดหมี่ มีถิ่นมากในภาคอีสานและบางจังหวัดในภาคกลาง เช่น อุทัยธานี สุพรรณบุรี และชัยนาท ในบ้านเราส่วนใหญ่นิยมทอผ้ามัดหมี่เส้นพุ่งมีการทำผ้ามัดหมี่เส้นยืนบ้างในบางจังหวัด เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เพชรบุรี ส่วนใหญ่เป็นผ้าขาวเขา ผ้าชิ้นมัดหมี่ ราชบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และชัยนาท บางพื้นใช้การทอสลักกับลายขีด ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความวิจิตรงดงามให้กับผืนผ้า ส่วนผ้ามัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์ มีชื่อเสียงเรื่องความงามของเส้นไหมและลวดลายที่มีอิทธิพลจากเขมร เช่น ลายพระตะบอง ลายสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งผ้าปุมเขมร เป็นผ้าที่ ใช้เป็นเครื่องแบบขุนนางไทยแต่สมัยโบราณ สมัยรัตนโกสินทร์ เรียกว่า ผ้าผสมปักปุม

วัฒนธรรมไทยบนผืนผ้า

ผ้า นอกจากจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตมนุษย์แล้ว ยังเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางวัฒนธรรมประจำชาติอีกด้วย นอกจากนี้ผ้ายังใช้ในโอกาสต่าง ๆ ในงานพิธีกรรม งานบุญประเพณี รวมถึงผ้าทอที่ใช้ในราชสำนัก และผ้าในการทำเคหะสิ่งทอ เป็นต้น การทอผ้าในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยจะมีกรรมวิธีการทอตามเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งแต่ผ้าพื้น ผ้าลาย ผ้ายกดอก ผ้าขีด ผ้าจก ผ้ามุก ผ้าลึง-เกาะ และผ้ามัดหมี่ ผ้าทอมือในแต่ละท้องถิ่นจะเป็นผ้าทอไทยยวน ไทยพวน ไทยลื้อ ไทยครั่ง ตลอดจนไทยสยาม จะมีลวดลายการให้สีแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่ใช้ทอ กรรมวิธีการผลิต ตลอดจนประโยชน์ในการใช้สอย วิวัฒนาการการแต่งกายไทย จาก นุ่ง กีบ ห่ม นิยมมาเป็น สวม และ ใส่ ตามยุคสมัย ซึ่งมีอยู่หลายแบบ ขึ้นอยู่กับโอกาสและสถานภาพฐานะของบุคคล

บทบาทผ้าทอไทยในวิถีชีวิต

ผ้า...มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่บ่งบอกถึงอารยธรรมความเจริญรุ่งเรือง เป็นวัฒนธรรมของชาติที่บรรจงถักทอภูมิปัญญาวิถีชีวิตจิตวิญญาณ ตลอดจนกระบวนการผลิตจากวัตถุดิบ ฝ้าย ไหม ผ่านการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์รังสรรค์ลวดลายงดงามและสีต้นลงบนผืนผ้าที่สืบทอดกันมาช้านานตามแต่จินตนาการภูมิปัญญาของช่างฝีมือพื้นบ้านสู่การอุตสาหกรรมเพื่อการตลาดและการค้าอย่างกว้างขวาง

ผ้า...เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นของวิถีชีวิตเป็นพัสดราภรณ์ที่บ่งชี้ถึงยุคสมัยวรรณะ แสดงให้เห็นถึงฐานะของผู้สวมใส่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผ้าทอจึงถูกจัดแบ่งชั้นตามสถานะของผู้ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3 ประเภท กล่าวคือ

ประเภทที่ 1 เป็นผ้าทอสำหรับทางพระพุทธศาสนา สำหรับพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนเครื่องใช้ในทางพระพุทธศาสนา อาทิ ผ้าห่อคัมภีร์ใบลาน

ประเภทที่ 2 ผ้าสำหรับพระมหากษัตริย์ เจ้านาย และชนชั้นสูง ทอด้วยผ้าไหม เพราะมี ลวดลาย สอดคั้นเงิน คั้นทอง ผ้าปักโบราณ ประดับตกแต่งงดงามทรงคุณค่า

ประเภทที่ 3 เป็นผ้าที่ทอขึ้นให้บุคคลทั่วไปใช้สอยในชีวิตประจำวัน ตลอดจนใช้ในโอกาสพิเศษตามวัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้นว่า ผ้าสำหรับพิธีการ งานนักษัตฤกษ์ งานทำบุญ ผ้าสำหรับเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้สอย เป็นผ้าพื้นเรียบ ทอลวดลายมัดหมี่ ลายน้ำไหล ผ้าจิด จก แพรว เป็นต้น

พุทธศตวรรษที่ 20 – 21 ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรล้านนาไทย ชาวล้านนาทอผ้าฝ้าย ได้งดงาม สร้างเศรษฐกิจถึงระดับส่งออก ไม่ว่าจะเป็นผ้าสีจันทน์ขาว ผ้าสีจันทน์แดง หรือผ้าสีดอกจាំปา ลงมาถึงอาณาจักรสุโขทัย มีการทอผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าฝ้ายเบญจรงค์ เป็นผ้าสีแดง เหลือง ดำ เขียว และขาว ส่วนผ้าสำหรับเจ้านายฝ้ายในที่ใช้สอยในราชสำนักนั้นทอโดยช่างหลวง

มาถึงสมัยอยุธยา การใช้ผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มสำคัญ ตามวัฒนธรรมประเพณี สังคมศาสนา มีความสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผ้าในทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้นผ้ายังใช้เป็นสิ่งเทียบแทนค่าของเงิน กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงใช้เป็นเครื่องปูนบำเหน็จรางวัล หรือพระราชทานค่าเงินเดือน ปีละ 1 ครั้ง เรียกว่า “ผ้าหว่าครายปี”

บทที่ 4

วิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

เอเชียน่า

เราควรต้องรู้ว่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอของร้านเอเชียน่านี้อยู่ที่ระดับไหน และเราต้องการจะขายให้ใคร จะทำให้ เราควบคุมการออกแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับกลุ่มผู้ซื้อ ด้วยการใช้หลัก

What ผลิตอะไร ?

- ผลิตภัณฑ์ผ้าทอจากเส้นใยธรรมชาติ ด้วยวิธีทอแบบดั้งเดิมของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Who เพื่อใคร ?

- กลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวต่างชาติและชาวไทยที่มีฐานะ และสนใจในผ้าทอแบบโบราณ หรือ ต้องการซื้อเป็นของขวัญและของใช้

Why ทำไม ?

- ผ้าทอในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรม มีกระบวนการผลิต การรังสรรค์ลวดลาย และสีสันที่งดงาม มีเอกลักษณ์และคุณค่า เป็นตัวแทนของภูมิภาคนี้ได้เป็นอย่างดี

Where ที่ไหน ?

- ร้าน Asiana จะตั้งอยู่ในสนามบินสุวรรณภูมิเพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายและตรงตามเป้าหมายของร้าน ที่ต้องการเน้นให้เป็นของขวัญจากภูมิภาคนี้ออกสู่ทั่วโลก

กลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมผู้บริโภค

กลุ่มเป้าหมายของ เอเชียน่า คือ ชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ที่มีความชื่นชอบและต้องการซื้อเป็นของขวัญหรือของฝากกลับประเทศ รวมถึงคนไทยที่นิยมชมชอบผ้าทอที่มีฐานะดี มีความสนใจในลวดลายผ้าทอแบบดั้งเดิม รสนิยมค่อนข้างสูง

ช่องทางการจำหน่าย

ผู้บริโภคจะหาซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอได้ที่สนามบินสุวรรณภูมิ จะเป็นร้านขนาดกลางชื่อ เอเชียน่า มีความสะดวกสบายในการเลือกชมสินค้าก่อนเดินทาง ไม่ต้องไปหาไกล และเพราะเป็นร้านที่มีบรรยากาศเหมือนเข้ามาในบ้านที่มีความเป็นส่วนตัวในการเลือกซื้อสินค้า

ขอบเขตของสินค้า

1. ผ้าทอเป็นชิ้นและผืนใหญ่ ตามขนาด
2. เครื่องแต่งกาย มี ผ้านุ่ง, ผ้าพันคอ, ผ้าโพกหัว, เนคไท, ผ้าเช็ดหน้า
3. ชุดเครื่องนอนของแต่งบ้าน มี ปลอกหมอนอิง, ผ้าคลุมเตียง
4. ของฝากของที่ระลึก มี ตุ๊กตาที่แต่งกายด้วยชุดผ้าทอประจำเผ่าไทที่อาศัยอยู่ในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 6 แบบใน 6 ประเทศ เน้นเป็นของฝากที่เป็นตัวแทนของการมาเที่ยวในภูมิภาคนี้

ขนาดของผลิตภัณฑ์หลัก

1. ผ้าทอชิ้นและผืน	ขนาด	กว้าง 1.00 m. ยาวตั้งแต่ 2.50, 3.00, 4.00 m.
2. ผ้าคลุมเตียง	ขนาด King size	กว้าง 6.00 m. ยาว 6.50 m.
	Twin size	กว้าง 3.50 m. ยาว 6.50 m.
3. ปลอกหมอนอิง	ขนาด	กว้าง 45 cm. ยาว 45 cm.
4. ตุ๊กตา	ขนาด	สูง 33 cm. กว้าง 16 cm. หน้า 7 cm.

แนวคิดในการออกแบบ

การใช้สี

สีที่เลือกมาจากความนิยมใช้ในผ้าทอที่พบเห็นได้คุ้นตาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สีที่ใช้ ในการทอผ้าสมัยโบราณเป็นสีที่นำมาจากพืชในภูมิภาค จึงทำให้มีสีที่ใกล้เคียงกันคือ สีแดง สีเขียว สีน้ำตาล สีน้ำเงิน สีขาว สีเหลือง สีดำ สีส้ม สีบานเย็น สีฟ้าอมเขียว สีม่วง และ สีเขียวทึบ โดยคัดมาจาก

- ไทย นิยม สีแดง เขียว น้ำตาล น้ำเงิน
- ลาว นิยม ดำ แดงแก่ น้ำตาลเข้ม
- พม่า นิยม ฟ้าอมเทา อมเขียว
- เวียดนาม นิยม แดง ดำ
- มาเลเซีย นิยม บานเย็น ม่วง
- กัมพูชา นิยม เทา แดง ขาว เขียว เหลือง

ลวดลาย

ลายพรรณพฤกษา

มีลาย ดอกบัว ดอกจัน ดอกสร้อย ดอกถาด หมาจับ บักใบก ใบไผ่ ห่วงกล้วยพวง มาลัย ต้นสน บายศรี ดอกพิกุล

* เป็นส่วนของลายที่มีไว้สำหรับทางร้านจะเปลี่ยนหรือเสนอลายชุดสะสมบนบรรจุภัณฑ์ใหม่ ในโอกาสอื่นๆ

ลายสัตว์

มีลาย นาค หงส์ นกยูง ปลาหมึก แมงมุม มังกร นกกรวิค ตัวมอม

ลายสัตว์หิมพานต์ทั้งเจ็ด

มีลาย หงส์ นกยูง เสือ ม้า ช้าง นาค มังกร

* ได้เลือกใช้ ลายสัตว์มงคลที่นิยมใช้กันทั่วไปใน 6 ประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี ช้าง ม้า พญานาค ผีเสื้อ สิงห์ และหงส์

ลวดลายและความหมาย

1. ลายดอกจันท์ นิยมใช้ในประเพณีสงกรานต์
2. ลายดอกแก้ว (ดอกพิกุล) นิยมใช้ในงานแต่งงาน
3. ลายผีเสื้อ เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม รักอิสระ รักสงบ
4. ลายช้างและสิงห์ นิยมใช้ในงานศพเพราะถือว่าเป็นสัตว์ของเทพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ลายม้า เป็นสัญลักษณ์ของความอดทน
6. ลายสิงห์ เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ วาสนา นิยมทอถวายพระ
ในงานเทศกาลต่างๆ
7. ลายเสือ เป็นสัญลักษณ์ของความขำเกรง ศักดิ์ศรี นิยมทอให้
เจ้านาย
8. ลายพญานาค เป็นสัญลักษณ์ของธาตุน้ำ
9. ลายหงส์ นกสวรรค์ ตัวแทนแห่งความ โชคดีและอายุยืน

ลายเรขาคณิต

1. ลายเมฆป่อง (เมฆงอด) ถือเป็นสัตว์เล็กที่มีพิษมาก ลายทอนี้จึงหมายถึง
การข่มขู่ศัตรูมิให้มาเข้าใกล้
2. ลายเมฆเงา เมฆที่ตัวโตกว่าเมฆป่อง คือ เมฆป่องข้าง นิยมทอไว้
สำหรับแขกที่มาบ้าน

ลวดลายเอกลักษณ์เด่นประจำประเทศ

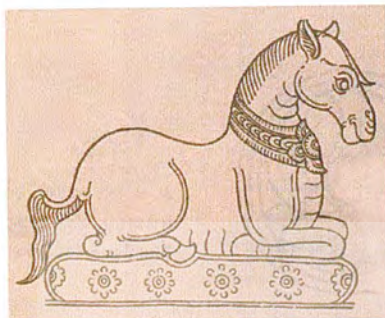
- ประเทศไทย ลายช้าง ลายไทย (กระหนก) ลายเจดีย์ ลายวัดวา
- ประเทศพม่า ลายรัตนดชา (ลักษณะคล้ายคลื่นเป็นชั้นๆ สลับสี)
- ประเทศลาว ลายตัวมอม นกกรวิก ลายช้าง พญานาค
- ประเทศเวียดนาม ลายดวงดาว ดวงอาทิตย์
- ประเทศมาเลเซีย ลายดอกชบา
- ประเทศกัมพูชา ลายวัด เจดีย์ พญานาค

ชนเผ่าไทในภูมิภาค

ใช้ในชุดสะสม คือ ชุดตุ๊กตาประจำเผ่าในแต่ละประเทศ เช่น
เผ่าไทลื้อ, ไทดำ-ไทแดง-ไทกรัง, ไทยวน, ไทสยาม, ไทลาว-ไทยวน-ผู้ไทย-ไทอีสาน

ลวดลายผ้าที่ศึกษา

1. ลายม้า

2. ลายหงส์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ลายสิงห์

4. ลายนก, ลายพญานาค

5. ลายผีเสื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ลายเสือ

7. ลายเมฆงอด

8. ลายขอเมฆมูม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ลายไลเมงป่อง

11. ลายลายหมึก

12. ลายบัคโม

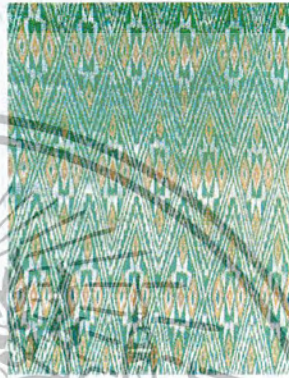
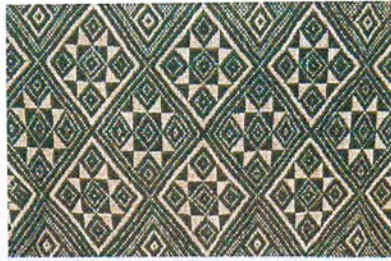

13. ลายหมากจับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14. ลายดอกแก้ว

ภาพที่ ๒๔ ตัวอย่างยกดินทอง
ของบ้านนาหมื่นศรี อ.ตรัง ลายดอกแก้ว
(จากผ้าย้อมสีธรรมชาติและอนุรักษ์หัตถกรรมไทย
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)

ภาพที่ ๒๕ ผ้าไหมย้อมคราม ลายดอกแก้ว
(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

ภาพที่ ๓๐ ผ้าไหมย้อมสีจาก ลายดอกแก้วใหญ่
(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

15. ลายดอกจัน

ภาพที่ ๓๖ ผ้าไหมใบเตย ลายดอกจัน (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

16. ลายตัวมอมหรือภาพสี่หะ

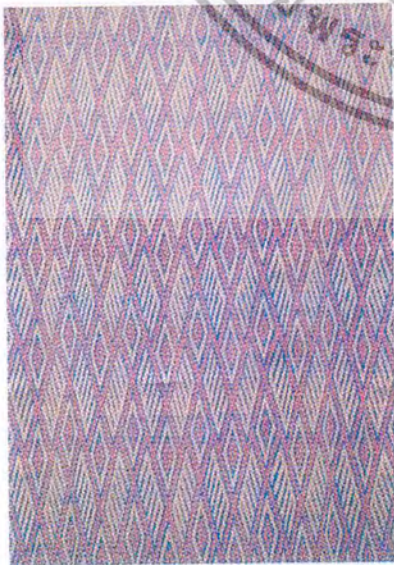
ภาพที่ ๑๖ ตัวมอมหรือภาพสี่หะในผ้าไหมมัดขิดลาว (สมบัติของวรรณิศา โพทะนะ)

18. ลายขนาดใหญ่

ลายมอมเป็นภาพ โขดหิน เป็นลวดลาย
เชิงพาณิชย์ที่ได้รับความนิยม

19. ลายหวีกกล้วย, ลายต้นสน

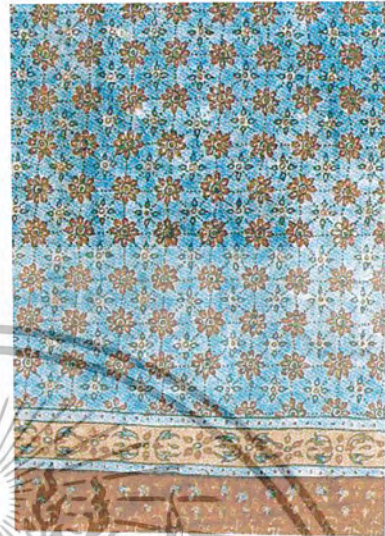
ภาพที่ ๑๗ มัดหมี่อีสาน ลายหวีกกล้วย
(สมบัติของผู้เขียน)

ภาพที่ ๑๘ มัดหมี่อีสาน ลายต้นสนและ
ต้นตอกไม้ (สมบัติของผู้เขียน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

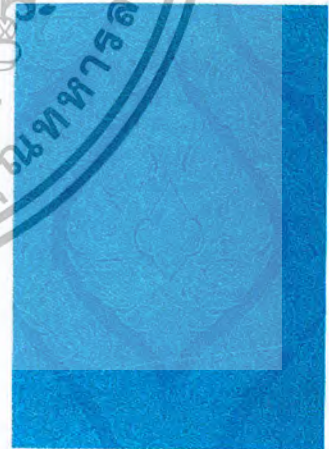
20. ลายดอกพิกุล

ภาพที่ ๓๗ ลายดอกพิกุลก้านแบ่ง
บนผ้าลายอ้ายลิ้มยอชยาดอนปลาย
(จากพิพิธภัณฑ์สวนแห่งชาติ)

ภาพที่ ๓๓ หน้าไหมยกดอกพิกุลของชาวสามัคคี (จากพิพิธภัณฑ์สวนแห่งชาติ)

21. ลายพุ่มข้าวบิณฑ์

ภาพที่ ๓๙ ลายคล้ายพุ่มข้าวบิณฑ์ บนผ้าไหมไทโบราณ อายุราว ๒,๐๐๐ ปี
ที่ ต.หม่าหรงดุย (จากชลธิธา ๒๕๓๖ ก.)

ภาพที่ ๔๐ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ในลวดลายไท
(จากพระเทพวชิรมิตร ๒๕๔๖)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

22. ลายยกดอกบัว, ลายพวงมาลัย

23. ลายกรวยเชิงสามชั้น

ภาพที่ ๒๐ ผ้าไหมยกดอกบัว ที่บ้านภาค จ.เชียงใหม่ (จากฐานข้อมูลผ้าไทย)

ภาพที่ ๒๑ ผ้าไหมสามชั้นอีสานราช สิบยกกรวยเชิงสามชั้น (จากพิพิธภัณฑ์ผ้าไทย)

ภาพที่ ๒๒ มัดหมี่ไหมอีสาน สิบยกพวงมาลัย (สมบัติของผู้เขียน)

ภาพที่ ๒๓ ลายกรวยเชิงสามชั้น ในลวดลายไหม (จากวิทย ๒๕๓๐)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายเอกลักษณ์แห่งดินแดนตะวันออก

ลายตะเหวน หรือ ลายตะวัน รวมถึงลายดอกจัน เป็นลายที่นิยมใช้มากที่สุดและพบเห็นได้ทั่วไป ทั้งในลายผ้าทอเครื่องใช้และรวมถึงเครื่องประดับของชนเผ่าไทในภูมิภาคนี้ ลายดวงตะวันนี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยนับถือพระอาทิตย์มาก่อน และเป็นดินแดนที่สามารถมองเห็นพระอาทิตย์ขึ้นได้ก่อนเพื่อน

ตราสัญลักษณ์ของร้าน

การสร้างตราสัญลักษณ์ที่ดีนั้นจะต้องสามารถบ่งบอกถึงตัวสินค้าหรือภาพลักษณ์ของทางร้านได้ เพื่อการสื่อสารให้สามารถจดจำได้ และแสดงถึงคุณค่าของตราสินค้า จึงเลือกใช้ลายตะวันมาสร้างเป็นตราสินค้าของร้านเอเชียना โดยใช้ดวงตะวันเป็นตัวแทนของ 6 ประเทศแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีดวงอาทิตย์เป็นจุดเชื่อมโยงที่เหมือนกัน

การออกแบบต้องการเน้นถึงสินค้าที่ผลิตจากผ้าทอเส้นใยธรรมชาติ จึงเลือกใช้ลายเส้นของการทอผ้าโดยตรง โดยบ่งบอกได้ ถึงผ้าทอด้วยความพลิ้วไหวของเส้นสายผ้าทอ นอกจากนี้ต้องเป็นความงามที่ดูดีมีคุณค่าและคุณภาพ แสดงออกถึงความงดงามอ่อนช้อยแบบตะวันออก จึงเลือกสีแดงเข้ม สีทอง และดำที่นิยมใช้ในทั้งในงานจิตรกรรม, ทัศนกรรม และงานช่างฝีมือทั่วไปหลายๆ อย่าง และที่สำคัญสีแดงและทองนี้เป็นสีแห่งดวงอาทิตย์

ในส่วนของตัวอักษรชื่อร้านได้มีการออกแบบให้มีความอ่อนช้อยแบบตะวันออก ได้เลือกใช้ลายกระหนกที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย เพราะชาวต่างชาติค่อนข้างคุ้นเคยและยอมรับว่าเป็นความงดงามแห่งตะวันออกแท้จริง

บทที่ 5

การออกแบบ

1. การหาและรวบรวมข้อมูล

การติดต่อหาข้อมูลเรื่องผ้าทอของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถหาได้หลายทางทั้งทางหนังสือตามร้านค้า และในห้องสมุดตามมหาวิทยาลัย แต่ค่อนข้างมีจำกัดและโดยส่วนมากผู้ที่ค้นคว้าทำออกมาเป็นหนังสือเป็นชาวต่างชาติแทบทั้งหมด เรื่องภาษาจึงเป็นปัญหาแรกที่พบเสมอ การที่จะเน้นศึกษาเรื่องลวดลายและเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเทศนี้เป็นเรื่องค่อนข้างยาก การขาดผู้รู้ที่สามารถแนะนำและวิเคราะห์ เรื่องลวดลายผ้าทอแบบดั้งเดิมนี้เป็นปัญหาหลักที่หนักที่สุดในการทำหัวข้อเรื่องนี้ เพราะผู้ที่ศึกษาและรู้จริงในเรื่องนี้มีจำกัดมาก และจำเป็นที่จะต้องให้การศึกษาอย่างยาวนานถึงจะสามารถจับและแยกแยะเอกลักษณ์-จุดเด่นของแต่ละชาติได้ ซึ่งมีจำนวนที่น้อยมาๆ จากทั้งประเทศไทย ปัญหาต่อมาที่พบในการหาข้อมูลคือ การติดต่อขอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล บ้างก็เกิดจากความไม่เข้าใจและคิดว่าทำหัวข้อที่ยากเกินระดับปริญญาตรีจนถูกให้ไปเปลี่ยนหัวข้อ บ้างก็เกิดจากการไม่มีเวลาว่างจนไม่สามารถเข้าพบได้เลขของผู้ที่มีความรู้ด้านนี้โดยตรงเพราะต้องเดินทางอยู่เสมอ แม้จะหาข้อมูลได้แต่ก็ต้องอาศัยผู้รู้และศึกษาในเรื่องนี้อย่างจริงจังเท่านั้นในการวิเคราะห์ลวดลายเอกลักษณ์หลักของแต่ละชาติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ผู้รู้ที่จะสามารถช่วยแนะนำในเรื่องผ้าทอที่นักศึกษาไม่เคยเรียนรู้และศึกษาในเรื่องนี้เลยก็ต้องนำข้อมูลที่ได้อ่านและศึกษาอย่างหนักเพราะต้องพยายามตามเรื่องที่อาจารย์ อรไท ศึกษามานานกว่า 10 ปีให้ทันภายในเวลาไม่กี่สัปดาห์ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างหนักสำหรับนักศึกษาด้านกราฟฟิก ด้วยความกรุณาของอาจารย์อรไทที่ให้ทั้งข้อมูลและคำปรึกษาทำให้หัวข้อนี้เป็นจริงได้

3. นำเสนอชิ้นงาน

การนำเสนอข้อมูลที่หามาได้เชื่อว่าเราจะสามารถนำไปใช้งานได้เลย นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงการคัดสรรเฉพาะข้อมูลที่เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ได้จริงโดยไม่เกิดปัญหาขัดแย้งจากการนำเสนอใน

เรื่องความคิดเห็นส่วนบุคคล รู้ถึงการเลือกเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นและมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งานทางด้านการออกแบบเท่านั้น ช่วยหลีกเลี่ยงการพูดถึงสิ่งที่เราไม่รู้จริงได้

4. ทดลองออกแบบร่าง

นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงการอดทนและการไม่ยอมแพ้ในการออกแบบร่างนี้ การจะออกแบบสิ่งใดให้ได้ดีและบ่งบอกถึงสิ่งนั้นด้วยตัวมันเองไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากเกินไปนัก เพียงแต่ต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องในข้อมูลและสิ่งที่เรากำลังจะทำ ความอดทนต่อการเริ่มต้นใหม่เมื่อเรายังไปไม่ถึงหรือหลงทาง การมีที่ปรึกษาที่ดีที่จะคอยแนะนำเมื่อเราเมื่อหลงทางหรือเริ่มยึดติดเพราะการที่เรามุ่งมั่นตั้งใจกับอะไรหลายๆ อย่างทำให้เราเกิดการยึดติดในสิ่งนั้นได้ ซึ่งบางครั้งมันอาจยังไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุด หากเราหาผู้ช่วยหรือที่ปรึกษาที่ดีที่จะคอยเตือนสติเราได้ ก็อาจทำให้เราตัดสินใจที่จะหยุดเพราะคิดว่ามันดีแล้วก็ได้ นักศึกษาได้ทดลองออกแบบร่างของโลโก้เอเชียनाอยู่หลายทีมากกว่าครั้งไหนๆ ตั้งแต่เคยทำงานมา เป็นครั้งที่มุ่งมั่นในสิ่งเดียวโดยยังไม่คิดถึงการออกแบบสิ่งอื่นเลย เพราะได้รับการชี้แนะจากที่ปรึกษาว่าการออกแบบการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญกับโลโก้เป็นอันดับแรก เพราะโลโก้เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างแบรนด์ และได้พบเองกับตัวว่าบางครั้งแบบที่คิดนั้นอาจออกมาแล้วตั้งแต่แบบร่างครั้งแรกๆ เพียงแต่ต้องนำมาพัฒนาต่อออกดูให้ไปถึงความตั้งใจที่วางไว้ให้ได้

5. ปรับปรุงและแก้ไข

อย่ากลัวที่จะทำลายแบบหรือปรับปรุงแก้ไขมัน บางครั้งการออกแบบที่ดีอาจเกิดขึ้นได้เพียงแค่เราขอมตัดโน่นนิด เพิ่มนี่หน่อยแค่นั้น ปกตินักศึกษาเป็นคนที่ยึดติดในสิ่งที่คิดออกมาในครั้งแรก เสียขายและไม่ค่อยกล้าจะตัดแปลงมันนัก แต่การทำงานครั้งนี้ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการออกแบบและพัฒนาแบบอย่างจริงจังและได้รู้ว่าเพียงแค่ขอมตัดหรือเลือกเอาเพียงบางสิ่งก็ช่วยให้เกิดงานที่ดีขึ้นได้ การทดลองใช้สีและวัสดุลงบนงานจริง ขนาดจริง เป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำมาก ไม่ควรกลัวเปลืองหากอยากจะได้งานที่ออกมาสมบูรณ์ใกล้เคียงที่ออกแบบไว้ การทดลองในสัดส่วนที่เล็กลงแต่ย่ออย่างถูกต้องก็ช่วยได้มากในการทดลองแบบ

การจะประสบผลสำเร็จในการออกแบบตามที่เราคาดหวังไว้นั้น ต้องอาศัยความพยายาม และความอดทนค่อนข้างมาก ความกล้าที่จะยอมรับกับตนเองเมื่องานยังไม่ดีพอ และไม่ย่อท้อเมื่อต้องเริ่มต้นใหม่อีกหลายๆ ครั้ง ที่สำคัญการมีที่ปรึกษาที่ดีหรือคำแนะนำคำวิจารณ์ต่างๆ จะช่วยให้เราสร้างสรรค์และพัฒนางานได้มาก สิ่งที่นักศึกษาคิดเสมอคือถ้าเหนื่อยมากกว่าเดิมแล้วงานออกมาดี ก็คุ้มค่าที่จะรอนกว่าจะได้ แล้วเราจะภูมิใจกับความอดทนนี้เสมอเมื่อมองดูงานที่ออกมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

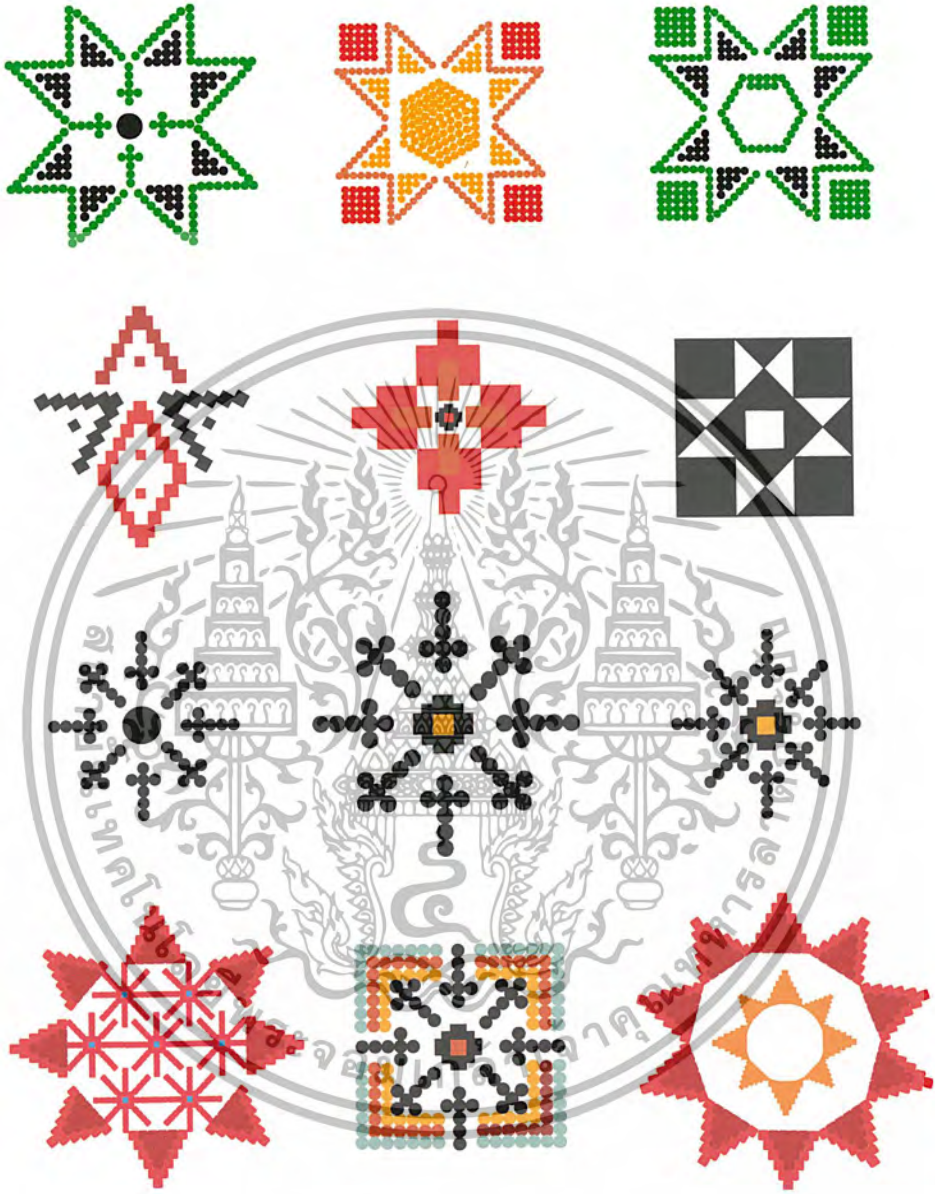

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบร่างแบบโดยรวมที่ยังไม่ลงตัวและนำบางแบบมาพัฒนาต่อ

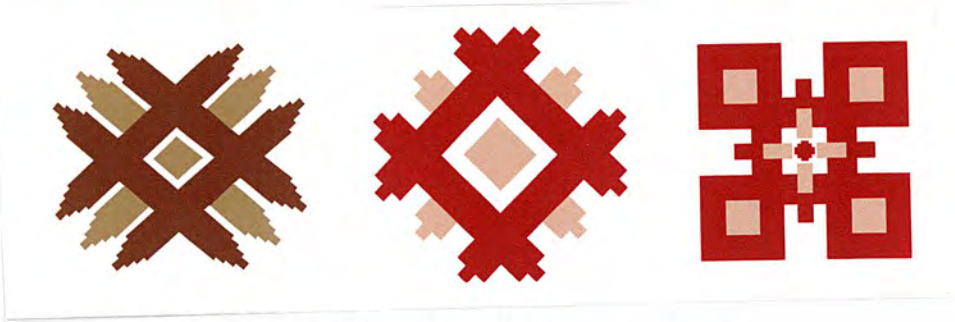
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบในครั้งแรกๆ นำแนวทางการปักผ้ามาใช้ พยายามทำให้ดูเป็นผ้าปัก สีที่ใช้เป็นเพียงตัวอย่าง ต้องการสร้างออกมาให้เป็นรูปพระอาทิตย์ เพราะต้องการให้แสดงออกถึงตัวแทนของตะวัน ออก พยายามนำลายจากผ้าทอจริงมาใช้

ปัญหาคือ ถ้านำไปใช้ในขนาดเล็กจะทำให้มองลำบาก จุดและขอบที่ต้องการให้แสดงถึงความเป็น ผ้าทอจะหายไป ทำให้ดูไม่ออก แบบที่ทำในกรอบสี่เหลี่ยมดู คล้ายลายกระเบื้องโมเสกในห้องน้ำ

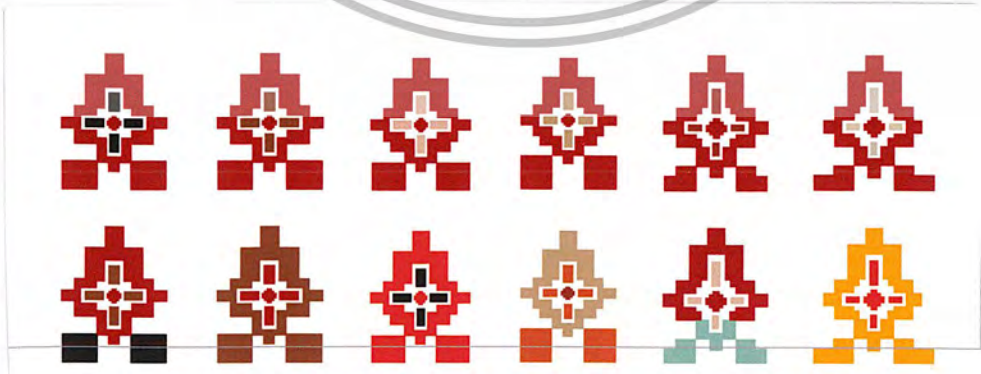
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดึงลายทอที่ใช้การไขว้ไปมา เรื่องสี่เริ่มไปได้ ทำเป็นรัศมีพระอาทิตย์
ปัญหาคือ คุณไม่เป็นผ้าทอ เข้าใจยากว่าเป็นพระอาทิตย์

ลองเปลี่ยนมาใช้ตัวเอเป็นหลักเพื่อให้สื่อถึงชื่อบ้าน โดยให้มีพระอาทิตย์อยู่ตรงกลาง
ปัญหาคือ กลายเป็นตัวดิจิทัล เห็นแล้วคิดถึงเกม ลึกเกิน ไปคนดูไม่ออก มองยากว่าเป็นตัวเอ
 และพระอาทิตย์

ทดลองหาคู่สีที่จะใช้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้ลายในผ้าทอมาทำให้เป็นรัศมีพระอาทิตย์ เป็นแบบที่ชอบมากยี่ดัดกับแบบนี้อยู่นาน พยายาม
 ปรับอยู่หลายทีเพื่อที่จะเอาแบบนี้ให้ผ่านให้ได้
ปัญหาคือ คุณเป็นงานจักสาน แต่สีนำมาใช้ได้แล้ว

ที่ปรึกษาแนะนำให้ลองเปลี่ยนขนาด และพยายามปรับให้ดู เป็นงานปักงานทอมากกว่านี้
ปัญหาคือ คุณเป็นตัวแทนร้านที่ขึ้นต้นด้วยตัว X

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เริ่มสับสนที่แบบไม่ผ่านสักที เลยเปลี่ยนมาใช้กระหนกแทนความเป็นตะวันออก โดยยังยึดแบบ
เปลวรัศมีพระอาทิตย์อยู่

ปัญหาคือ ดูเซย ใช้กันเยอะ คิดถึงไฟมากกว่าพระอาทิตย์

ลองสร้างให้เป็นตัวเอพริอมีรัศมีพระอาทิตย์

ปัญหาคือ ไม่เข้ากัน, ดูฝืน บ่งบอกว่าเริ่มคิดอะไรไม่ออกแล้ว

ทดลองใช้สองสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควรเริ่มออกแบบอย่างอื่นได้แล้ว แต่โลโก้ยังไม่ได้ที่ปรึกษาแนะนำให้อาแบบแรกๆ ที่พอใช้ได้
มาพัฒนา แต่นักศึกษาเองยังไม่ชอบสักอันจึงขอไปคิดใหม่ จนได้แบบนี้ หลายคนชอบแบบนี้และ
บอกว่าดีแล้ว น่าจะผ่าน ตัวนักศึกษาเองก็คิดว่าดูเป็นรูปเป็นร่างที่สุด
ปัญหาคือ ที่ปรึกษาแนะนำมองแล้วมันดูกะกะไม่ลงตัว แบบแรกๆ ดูลงตัวกว่า ส่วนยอดก็ดูฝืน

ทดลองสีที่ชอบ ควรเลือกใช้สีให้น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลับมาที่พระอาทิตย์อีกครั้ง ใจจริงไม่อยากจะใช้รูปแบบของพระอาทิตย์ เพราะใช้กัน
 เยอะมากๆ พยายามจะปรับโดยยึดรูปพระอาทิตย์แต่ก็ทำให้ยิ่งมองลำบาก
ปัญหาคือ ไม่สวยเลย ดูแข็งมาก ต้องหาวิธีอื่นที่ทำให้ดูเป็นงานผ้าโดยและไม่ดูแข็ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยึดแบบพระอาทิตย์และครุฑมาใช้ผสมผสานกัน

ปัญหาคือ ไม่เข้ากัน, พยายามฝืนจะให้มันอยู่ด้วยกันให้ได้

11. ลองเปลี่ยนมาใช้บ้านทรงไทยกับพระอาทิตย์เต็มดวง

ปัญหาคือ ไม่ควรนำแบบนี้มาใช้, มีอยู่เยอะมาก ที่สำคัญกลายเป็นเอกลักษณ์ไทยประเทศเดียว ผิดจุดประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

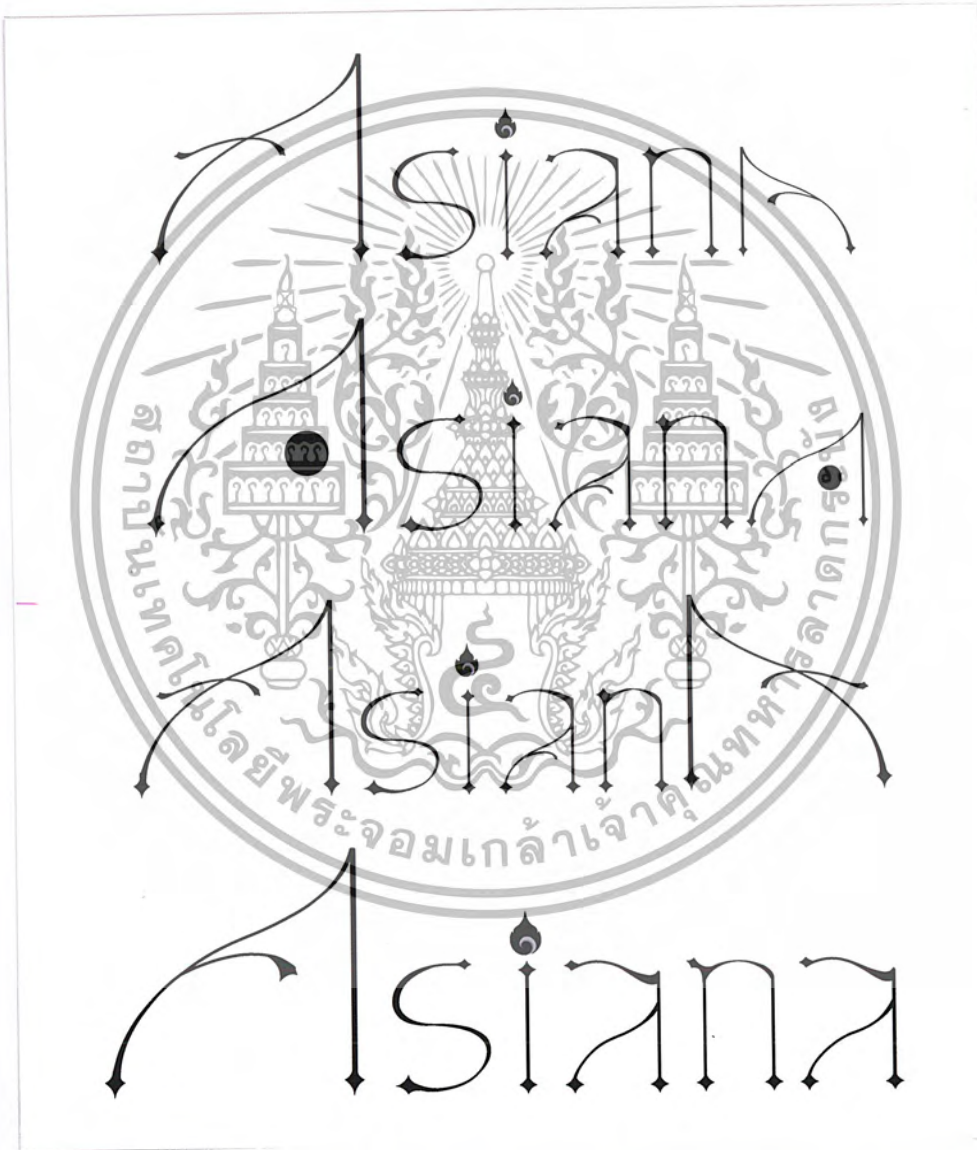

ที่ปรึกษาแนะนำให้อาแบบแรกๆ มาปรับ จึงเลือกแบบที่ อ. แนะนำว่ารูปร่างลงตัวไม่มีปัญหา เวลาที่นำมาใช้ในงานข่าวคำ จึงพยายามนำมาพัฒนาให้มีเอกลักษณ์มากขึ้น แบบว่าเห็นแล้วต้อง คิดถึงร้านเอเชียทันที ที่สำคัญต้องดูแล้วรู้ว่าเป็นร้านขายผ้าทอ ไม่แข็งกระด้างจึงเลือกใช้เส้น ด้ายที่ใช้ทอผ้าตรงๆ เลย และให้อยู่ในรูปแบบของพระอาทิตย์ (ลายดอกจัน) จนสำเร็จออกมา และหลายคนลงความเห็นว่าเป็นแบบที่ดีที่สุด ที่สำคัญตัวนักศึกษาและอาจารย์เห็นแล้วชอบเหมือน กัน ทำให้สามารถทำงานต่อไปได้อย่างสุขใจเพราะได้เลือกแบบที่ชอบนำไปออกแบบสิ่งอื่นๆ ต่ออีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบแรกที่นำมาจากแบบร่างในเศษกระดาษ อยากให้คุณเป็นเอเชียที่มีความอ่อนหวาน

ปัญหาคือ เส้นบางมากเกินไป ถ้าย่อเส้นคงหาย ที่สำคัญดูเป็นอินเดียมากกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรแข่งขันเพื่อการศึกษาคือคุณ เมื่อคุณเอาไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Asianna
IN-HOUSE OF STYLES.

Asianna
IN-HOUSE OF STYLES.

Asianna
IN-HOUSE OF STYLES.

ผ้าทั้งผืนคือแบบร่างแบบแรกของโลโก้ แต่ที่ปรึกษาแนะนำว่าไม่ควรใช้ผ้าทั้งผืน มันดูเป็นการบอกแบบตรงๆ เกินไปและดูเขยใช้กันเยอะ คำว่า In-House of Style พยายามใช้เป็นเส้นด้ายปัก

ปัญหาคือ ด้ายปักดูเป็นตัวลิจิตอล ผ้าทั้งผืนไม่ควรใช้แถมจังหวะผ้าไม่ลงตัว ผ้าแบบนี้เหมาะที่จะอยู่บนราวแขวน พอไม่มีราวเลยดูแปลกๆ แต่ถ้ามีราวก็ยิ่งดูตลก (กลายเป็นลิกะไปเลย) จุดบนตัวไอก็ใช้กันเยอะ ดูไม่เข้ากับกลายเป็นเด่นกว่าเพื่อนไปเลย

Asianna
IN-HOUSE OF STYLES.

Asianna
IN-HOUSE OF STYLES.

ทดลองใส่สี

ปัญหาคือ เป็นลายเส้นดูดีกว่า ใส่สีแล้วแปลกๆ อาจเป็นเพราะเลือกสียังไม่ดี

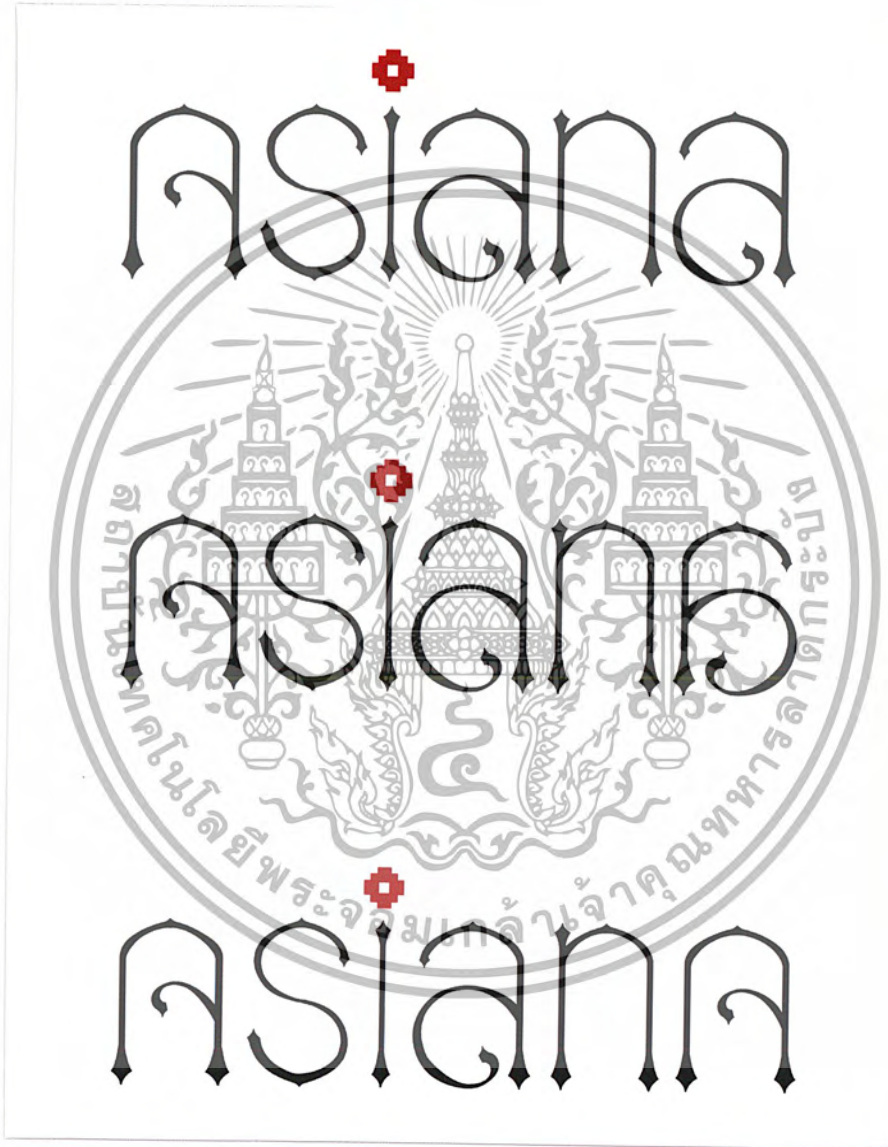
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลองปรับตำแหน่งการวาง

ปัญหาคือ ไม่ควรมากๆ กลายเป็นเจดีย์-วัด ซ้าย-ขวาเท่ากันไปหมดดูไม่ลงตัว ไม่ควรเลือกใช้เลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนให้ดูแข็งแรงขึ้น คุณเป็นสากล เล่นกระหนกที่ตัวเอง ทดลองใช้ ทั้งเอใหญ่และเล็ก

ปัญหาคือ ดูแล้วเหมือนงานเหล็กตัด ตัวโอหลุดจากเพื่อน รกเกินไปดูเยอะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศรีเสถียร

ลองใช้จุดบนตัวโอในแบบที่จะเข้ากันได้เป็นชุดเดียวกันกับตัวอักษร

ปัญหาคือ ไม่ผ่าน ก็ยังดูเยอะเกินไป ควรออกแบบให้เรียบเพื่อไม่ไปแข่งกับ Logo

ศรีเสถียร
In-house of styles

ศรีเสถียร
In-house of styles

ลองผสมกับตัวด้ายปัก

ปัญหาคือ ไม่เข้ากัน ดูไม่เป็นด้านปัก เห็นแล้วคิดถึงตัวดิจิทัล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลรลลลล

ลคทอนรายละเอียดโดยเอาจุดออกและเล่นกับตัวเอที่มี 3 ตัวล้อยันอยู่

ปัญหาคือ ก็ยังดูແกๆ และเยอะอยู่

ลรลลลล

ทอนรายละเอียดออกอีก เอาส่วนที่แหลมๆ ออก

ปัญหาคือ เกือบจะดีแล้วติดตรงที่ตัวอักษรแต่ละตัวไม่สมดุล ควรใช้ตัวอักษรที่มีอยู่แล้วและมีลักษณะใกล้เคียงกันมาปรับเปลี่ยน ไม่ควรคัดขึ้นเอง

ลรลลลล

ตัวที่ปรับใหม่จนลงตัวและนำไปใช้กับโลโก้ได้โดยที่จะไม่รบกวนโลโก้ หรือเด่นกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลลลล ลลลล

ลล กก สส

ลลลล ลลลล S

ทดลองและปรับขนาดตัวอักษร

ถุงใส่สินค้าภายนอกแบบแรก จะเล่นกับสีและเส้นสายของชายผ้าถุง

ปัญหาคือ โทนสีลงตัวดีแต่อยากให้ออกไปใช้อย่างอื่นแทนการใช้ชายผ้า, ดูเซย, ไม่เหมาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถุงใส่สินค้า

ปัญหาคือ เขยเหมือนกัน ไม่แปลกใหม่

แบบกล่องใส่ผ้าฝืน

ปัญหาคือ หงส์คู่ดูไม่ออก เหมือนหน้าตาคน, เหมือนตัวเดวิด รกเกินไป ไม่ลงตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถุงใส่สินค้าโดยใช้ลายเส้นด้ายที่ทอสลัปสี แบบเรียบๆ

ปัญหาคือ อาจใช้ได้แต่จะทำให้ระดับของร้านเปลี่ยนไป ดูไม่หรูเรียบสากล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6
ผลงานจริง

Logo

Logotype

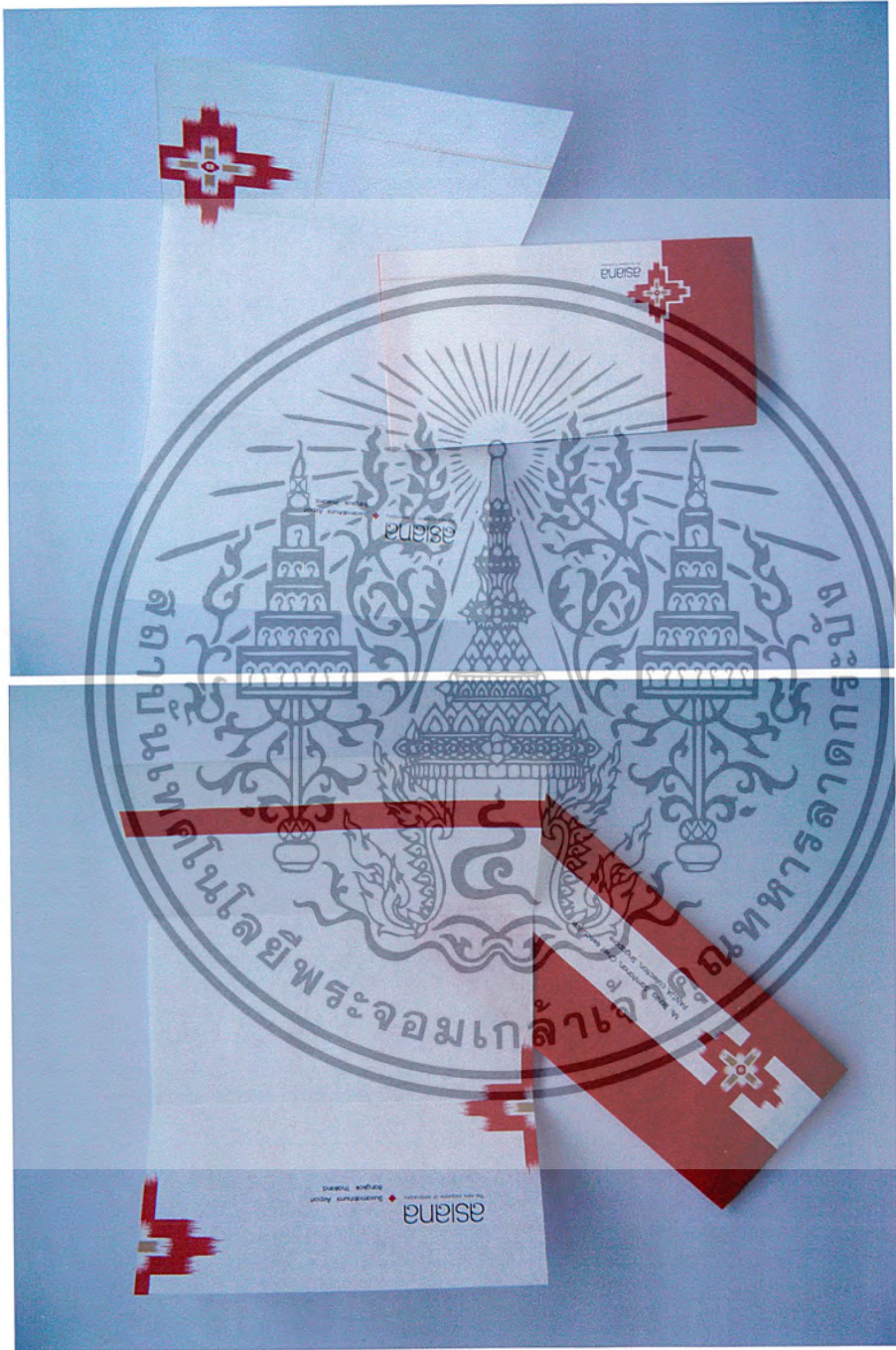
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งพิมพ์ทางธุรกิจขององค์กร มี

- นามบัตร ขนาด กว้าง 5.5 ซม. ยาว 9 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- กระดาษเขียนจดหมาย ขนาด กว้าง 18.5 ซม. ยาว 26.5 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ของใส่จดหมาย ขนาด กว้าง 11 ซม. ยาว 16 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ มี

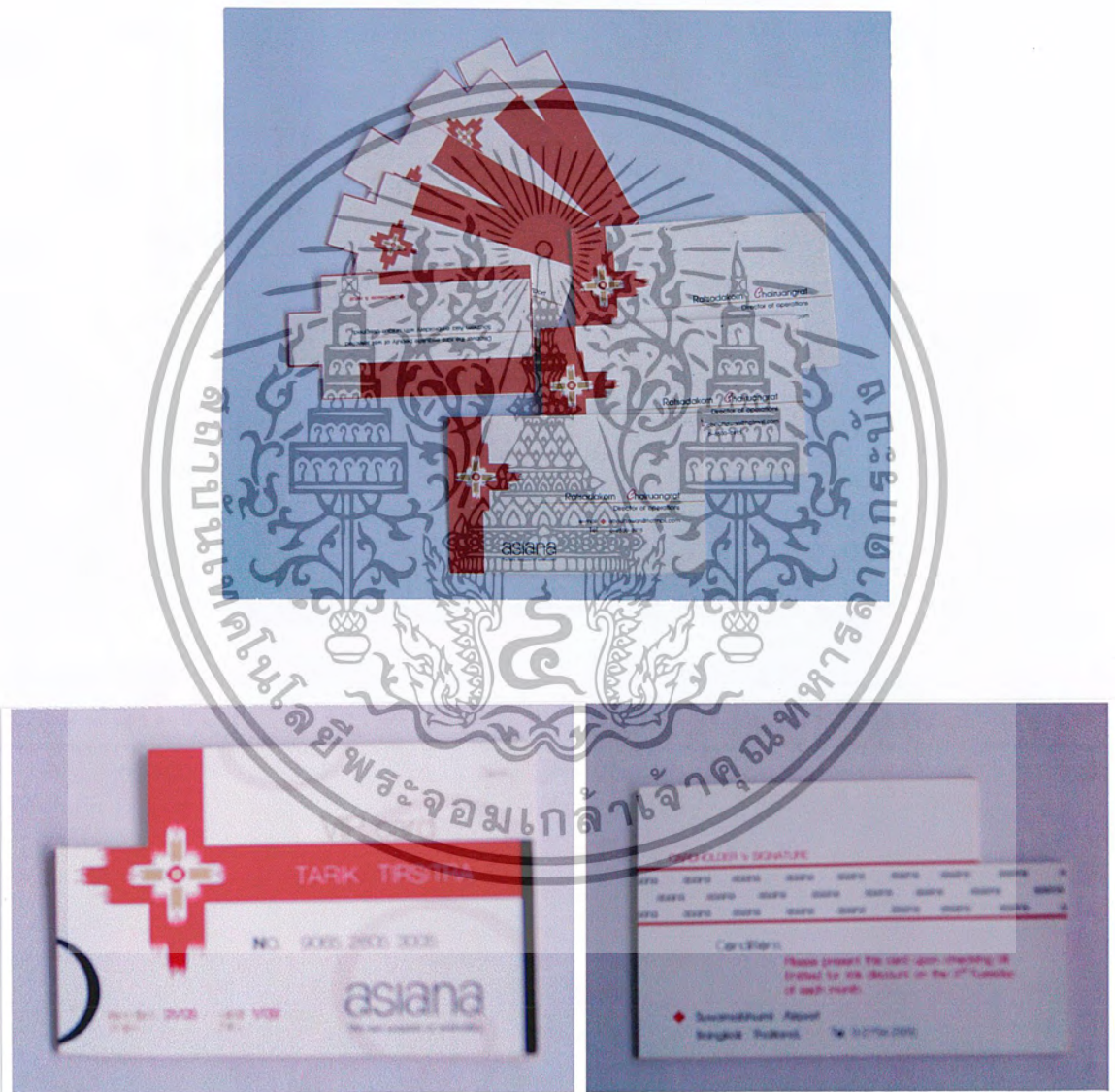
- แผ่นพับสำหรับแจก ขนาด กว้าง 9.5 ซม. สูง 18.5 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- แผ่นพับขนาดเล็กให้ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายเป็นภาษาอังกฤษสำหรับใส่กล่องพร้อมสินค้า
ขนาด กว้าง 6 ซม. ยาว 6 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- บัตรสมาชิก ขนาด กว้าง 5.5 ซม. ยาว 8.5 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่องมาตรฐานใส่ผ้าคลุมเตียงและกล่องใส่ผ้าทอแบบจีน, ผืน (ลายหลัก)

ขนาด กว้าง 30 ซม. ยาว 31 ซม. สูง 7.5 ซม.
 กว้าง 23 ซม. ยาว 24.5 ซม. สูง 6 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

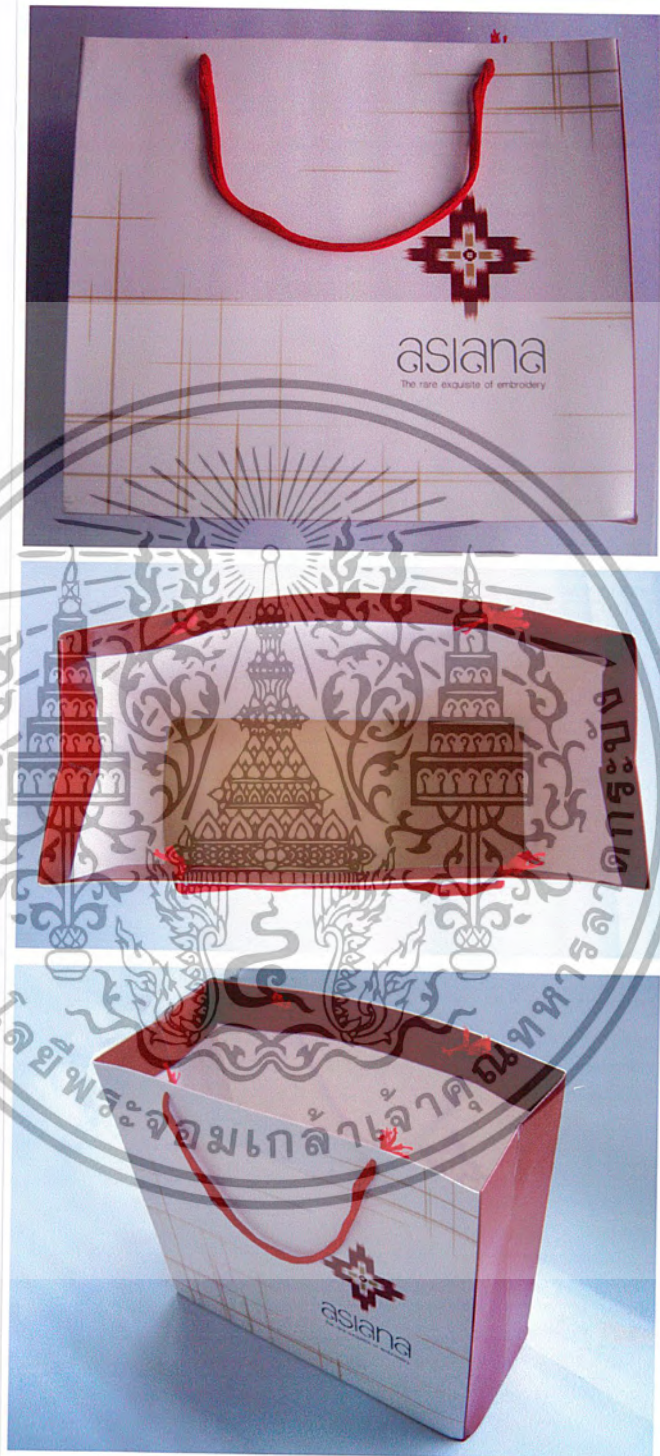

กล่องใส่ผ้าทอแบบจีนและฝืน ลายสัตว์มงคล 6 ลาย (ใช้ช่วงเทศกาล)
 มี ลายช้าง ลายม้า ลายพญานาค ลายสิงโต ลายหงส์ และลายผีเสื้อ
 ขนาด กว้าง 23 ซม. ยาว 24.5 ซม. สูง 6 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถุงใส่สินค้าภายนอก (ขนาดใหญ่)

ขนาด กว้าง 30 ซม. สูง 35 ซม. หน้า 13 ซม.

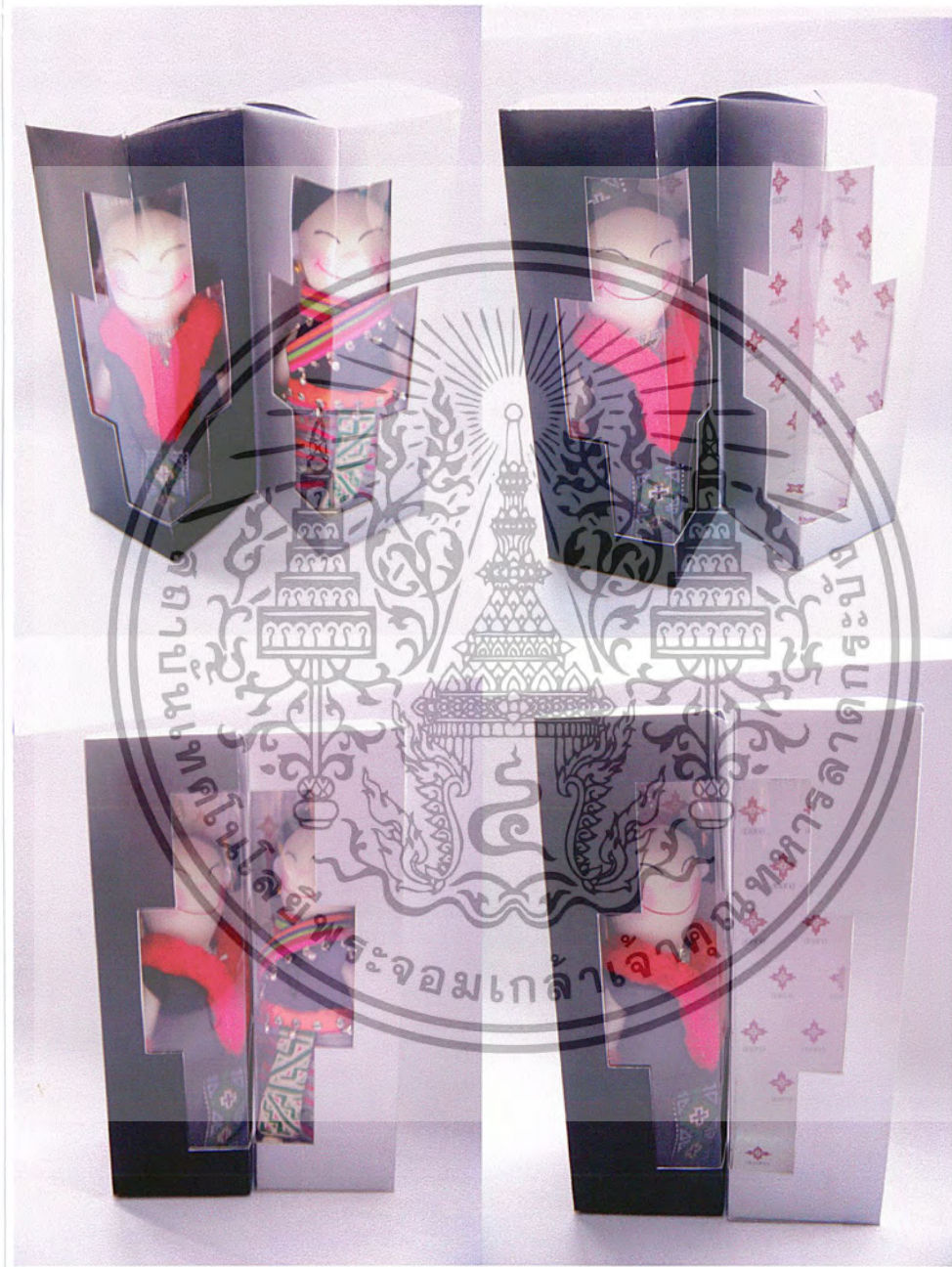
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถุงใส่สินค้าภายนอก (ขนาดกลาง)

ขนาด กว้าง 34 ซม. สูง 38 ซม. หนา 15.5 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่องใส่ของที่ระลึก (ตุ๊กตาแต่งชุดผ้าไทย 6 ซาติ)

ขนาด กว้าง 9.5 ซม. ยาว 9.5 ซม. สูง 30 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่องใส่ของแต่งงาน (ปลอกหมอนอิง)

ขนาด กว้าง 45 ซม. ยาว 45 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่องใส่ผ้าพันคอ

ขนาด กว้าง 11.5 ซม. ยาว 32.5 ซม. สูง 1 ซม.

กล่องใส่เนคไท

ขนาด กว้าง 11.5 ซม. ยาว 32.5 ซม. สูง 1 ซม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทสรุป

การออกแบบการสร้างภาพลักษณ์สำหรับร้านเอเชียในครั้งนี้ได้มีการปรับในเรื่องการนำข้อมูลที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำมาใช้กับงานออกแบบ จากครั้งแรกที่เสนอไว้ว่าจะนำลวดลายเอกลักษณ์หลักของแต่ละประเทศในอินโดจีนมาใช้ในการสร้างกราฟฟิค แต่ปัญหาที่พบคือ การที่เราจะแยกว่าลายใดเป็นของประเทศใดนั้นเป็นเรื่องที่ยากมากและยากต่อการจะพิสูจน์ว่าลายใดมีกำเนิดมาจากชาติใด บางครั้งบางลายก็สมารถระบุได้ว่าเป็นของชาติใด เช่น ลายกระหนกของไทย เพราะเป็นลายที่มีการนำมาพัฒนาจากอดีต-ปัจจุบัน จนกลายเป็นลวดลายประจำชาติไทยอย่างแท้จริง แต่ในอีกหลายๆ ลายยังคงเป็นกรณีถกเถียงอยู่ เช่น ลายช้างใช้ทั้งชาติไทยและลาว ลายรุนตะยาพม่านิยมทอมามากแต่ก็พบในแถบภาคเหนือของไทยเช่นกัน ลายหงส์คู่ ทางภาคเหนือของไทยนิยมทอกันมากแต่หากเราจะนำมาใช้ทางเวียดนามก็นับถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเค้าเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องหาทางใช้สิ่งที่จะแสดงออกถึงความเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสิ่งที่มีร่วมกันของผ้าทออินโดจีน และที่สำคัญจะไม่เกิดข้อถกเถียงในเรื่องที่มาที่ไปของลายที่ใช้ จึงได้ข้อสรุปที่ลงตัวกว่าความตั้งใจแรกๆ ที่เลือกจะทำคือ การเลือกใช้ในเรื่องความเชื่อ และ โชคลาง ที่อยู่คู่ความเป็นเอเชียมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน จึงตกลงใช้สัตว์มงคลที่นิยมใช้และมีความหมาย-ความเชื่อที่คล้ายคลึงทั้ง 6 ประเทศ เป็นที่เข้าใจได้ทั่วไป ถือเป็นทางเลือกที่น่าสนใจดี ๆ ที่จะไม่นำให้เกิดข้อถกเถียงได้

กราฟฟิคที่ใช้

เลือกที่จะนำเสนอความเป็นผ้าทอ ลายทอของอินโดจีนจึงสร้างกราฟฟิคที่มาจากลายผ้าทอ คุณแล้วต้องรู้ว่าเป็นสินค้าที่ทำจากผ้า จึงเลือกลายที่มีความหมายเป็นสิริมงคลแล้วนำมาดัดแปลงให้เกิดเป็นลวดลายแบบผ้าทอ โดยใช้ประโยชน์จากการที่ลายทอผ้าของภูมิภาคนี้ก็เป็นกราฟฟิคอยู่แล้ว เพียงแต่เรานำมาปรับเปลี่ยน ลดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก สร้างให้เกิดลายกราฟฟิคใหม่ที่ยังคงรักษาโครงสร้างของลวดลายเดิมไว้ ลายกลองสัตว์มงคลหกตัวนี้ทางร้านจะใช้ในโอกาสพิเศษหรือในบางช่วงเทศกาล เช่น ช่วงปีใหม่ที่ถูกค่านิยมซื้อเป็นของฝาก นอกจากลายสัตว์มงคลนี้ทางร้านจะมีลายกราฟฟิคหลักที่ใช้คือ ลายเส้นที่นำมาจากการทอผ้าที่ต้องใช้เส้นด้ายทอซ้อนทับไปมา และใช้ลายสัญลักษณ์ของร้านเป็นหลัก ตำแหน่งการวางจะเปลี่ยนไปอยู่ที่การนำไปใช้และความเหมาะสม ใช้เป็นลายหลักที่ต้องคงความเรียบหรู ดูเป็นสากลเพื่อเน้นภาพลักษณ์ของร้านและเป็นการต่อยอดตราสินค้าให้เด่นชัด

เอเชียน่าเกิดจากความต้องการจะเผยแพร่ความงามและเอกลักษณ์ของลวดลายผ้าทอที่โดดเด่นและพบได้อย่างกว้างขวางทั้งภูมิภาค มีการสร้างตราสินค้าที่แข็งแรงสามารถออกสู่ตลาดสากลได้

บรรณานุกรม

- สุมาลย์ โทมัส . ข้อสังเกตเกี่ยวกับผ้าทอมือในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน, นายสุจริต บัวพิมพ์ ผ้าไท พ.ศ. 2537 (มิถุนายน, 2537) 60-71
- สิทธิชัย สมานชาติ . ผ้าไทย, ส่งเสริม ตีรสถาพร พระแม่เจ้าแห่งชาวไทย SILK ฉบับเกิดพระเกียรติ 2540 (สิงหาคม, 2540) 125-141
- สิทธิชัย สมานชาติ . เล่าขานตำนานผ้าไท, SILK No. 26 106
- สิทธิชัย สมานชาติ . วัฒนธรรมผ้าไท, SILK NO. 27 70-75
- ศรีประพันธ์ ท้วมเสม . เส้นไหมทุกเส้นมีชีวิต, SILK NO. 27 77-85
- ศาสตราจารย์ ดร. เกศินี ปายะนันท์ . ประวัติผ้าทอไทย, ปราณี สุพรรณพงศ์ ร้อยรสบุปผาพัศตราภรณ์ 2547 (สิงหาคม , 2547) 137-141
- อรไท ผลดี . ผ้าไทโบราณลวดลายรูปสัตว์กับความเชื่อของผ้าไท, SILK No. 21 (มิถุนายน, 2540) 77-82
- อรไท ผลดี . ลวดลายพรรณพฤกษาในผ้ายกไทโบราณของไทย, SILK No. 21 72-77
- อรไท ผลดี . ลวดลายงูหรือนาถในผ้าไทโบราณ, SILK No. 26 100-105
- อรไท ผลดี . ลวดลายของผ้าไท : มรดกร่วมอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไท, นายสุจริต บัวพิมพ์ ผ้าไท พ.ศ. 2537 (มิถุนายน, 2537) 31-45